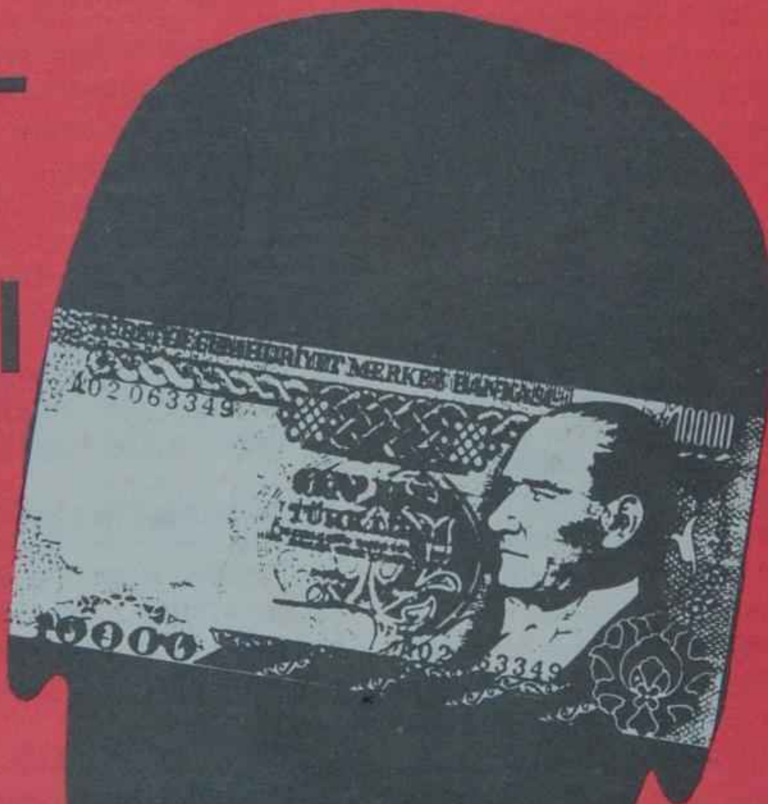
GÜN

Siyasi
Haber ve
Yorum
Dergisi
32
Ekim '87
500 TL (KDV dahil)

ORHİM KUTYAY
SENDİKAL EĞİTİM SKANDALI

Burjuvazi Demokrat Olabilir mi?

Genel Af ve Ölüm Cezalarının Kaldırılması İçin Kampanya

SEÇİMLER VE SOL GÜÇLER

GÜN ELİNİZE ULAŞTI MI?

GÜN bu aydan başlayarak, genel bir dağıtımla, tüm Türkiye'de olacak. Bu satırları okuyanlar arasında belki GÜN'ü ilk kez gören, bugüne dek ona ulaşmaya çalışıp da bir türlü edinememiş olan, hattâ tuhaf bir gerçektir, belki adını ilk kez duyan okurlarımız olabilir.

DERGİ yöneticileri, daha çok sayıda okura ulaşmanın keyfini hiçbir şeye değişmezler. Tabi yararlanacağı, benimseyeceği, kalıcı dostluklar kuracağı dergiyi her ay başını iple çekerek eline almanın keyfi de bir okur için farklı değildir. GÜN ikibuçuk yıldır yayınlanıyor ve ne yazık ki bu karşılıklı keyfi hakettiğimiz ölçüde yaşayamadık.

GÜN şimdi 67 ilde, yüzlerce ilçede bulunuyor. Böylelikle sorunlarımız çözümlenmiş oluyor mu? Bu soruya hemen olumlu yanıt vermek kolay değil.

POLİTİK dergilerin dağıtım sorununun kalıcı çözümü okurlarının elindedir. Derginin yaşaması için gereken satış düzeyini yakalayan dergi ne dağıtım engelleriyle ne de başka türlü baskılarla yenilmez. Bu yüzden, asıl sorunumuzun GÜN'e okurlarıyla özdeşleşebilecek bir nitelik kazandırmak olduğunu biliyoruz. Kendisine sahip çıkmaya hazır olan okurlarına yakışır olmak, bir derginin ilk kaygısıdır.

Bu sayımızın kapak konusunu, sendikal hareket içinde gerçek bir eğitim skandalına dönüşen ORHİM-KUTYAY'ın etkinlikleri, birer karanlık odak olan bu kuruluşların kimliklerinin sergilenmesi olarak belirledik. Kapsamlı bir dosya çalışmasını sizlere sunarken, konuyu önümüzdeki sayılarda da izleyeceğimizi hatırlatmak istiyoruz.
GÜN bu sayıda yenilik yaparak, birinci hamur kağıda basılı bir kapakla elinize geçiyor. Gerek ilan edilmeyen zamların her ay birbirini kovalaması, gerek bu zorunlu yeniliğimiz nedeniyle, fiyatımıza 100 lira ek yaptık. Sizlerin hoşgörüsüne sığınarak.

BU ARADA dergimizin dağıtımını 31 ay boyunca büyük bir özen ve titizlikle yapan Etkin Dağıtım çalışanlarına da teşekkür etmek istiyoruz.
Sevgiyle, dostlukla.

İÇİNDEKİLER

Sahibi: **Sami Alptekin**
Yazişleri Müdürü: **İsmail Doğaner**
Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç**
Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502, Konak-İzmir, 13 72 66
İstanbul Bürosu: **Taner Renda,** Asmalı Çeşme Sokak 14/2 Sultanahmet-İstanbul
Ankara Bürosu: **Cemil Turan,** Menekşe Sokak, 27/5 Kızılay-Ankara, 118 38 26
Adana Muhabiri: **Ömer Uz**
Kıbrıs Muhabiri: **Zeki Erkut**
Abone Koşulları: Yurtiçi / Yıllık 3500 lira - Altı Aylık 2000 lira
Yurtdışı / Yıllık 20 DM - Altı Aylık 10 DM
Posta Çeki No: 275808, İstanbul
Baskı: Engin Ofset
Genel Dağıtım: Hür Dağıtım
Film: Delta Grafik

SEÇİMLER, PARTİLER VE SOL GÜÇLER

ERKEN genel seçim, halkoylamasıyla başlayan senaryonun bir parçası olarak sahneye kondu. Bu senaryonun sahibi iktidar partisidir. Senaryonun amacındaki art niyet kendini sahneye konuluşunda eleveriyor. Başrolü de gözü dönmüş bir kumarbaz oynuyor.

Erken seçim iktidar partisi açısından hem bir umudu hem de bir çaresizliği yansıtıyor. ANAP parlamentodaki hasımlarınca olduğu kadar, devrimci ve demokratik sol muhalefet güçleri tarafından da yıpratıldığını, seçmen desteğinin günden güne eridiğini görüyor.

Bir avuç azınlık dışında, toplumda herkese yaşamı çekilmez hale getiren bir iktidar partisinin, ne kadar güçlü payandaları olursa olsun, yerini sürgit koruması mümkün değil. Politikayı ayak oyunları sanatı olarak gören ANAP kurmayları, gözle görülür bir biçimde inişe geçen siyasal itibar grafiğini, halkoylamasından bir hezimetle çıkmamış olmanın verdiği yeni bir moralle ve hasımlarını en elverişsiz koşullarda yarışa sokarak tersine çevirmeye çalışıyorlar.

Bu, o kadar kolay oynanacak bir oyun değil. Yalanın, hilenin, demagojinin, baskının kudreti olduğu gibi, demokrasi inancının ve dayanılmaz yaşama koşullarının da bir kudreti vardır. Dikta yöntemleri yaşamın çekilmez hale geldiğini farkeden yığınlar üstünde daha ne kadar hüküm sürebilir?

ANAP ve Evren ikilisinin oyununu bozacak etkenlerden biri seçime katılacak muhalefet partileri. Ne yazık ki işin başında boykot gibi güçlü bir aracı kullanamadılar. Politikada inisiyatifin önemini kavramış Özal'ın karşısında aynı anlayışta bir muhalefet grubu bulunmuş olsaydı, boykot Özal'ın hesaplarını altüst edebilirdi. Zor, oyunu bozabilirdi.

Ecevit'in, "Meclis'teki üç muhalefet partisi, süratle bir araya gelerek, anayasa sistemi, yasama organının işlevleri ile kamu harcamalarının demokratik hukuk devleti kurallarına bağlanması konularında ortak bir programla ve ortak bir taahhütle seçmenlerin huzuruna çıkmalıdırlar," biçimindeki somut ve uygulanabilir önerisi de, başta öneri sahibinin anlaşılmaz dayatmacı tutumu ve partiler arasında belki de karşılıklı güven yoksunluğundan gelen ortak çalışamama anlayışları nedeniyle, uygulanma olanağı bulamadı. Şu ana kadar görünen o ki, bu partiler, aralarında bir eşgüdüm kuramadan, dolayısıyla iktidar partisi karşısında güçlü bir muhalefet duvarı oluşturamadan seçime gidecekler.

Erken seçim, sosyal demokrasi dışındaki solun önüne iki sorun, üstesinden gelinmesi gereken iki görev koydu: Birincisi, seçimde sınırlı seçenekler karşısında alınacak tutuma, diğeri solun bağımsız davranışını ortaya koyacak ortak bir çizginin izlenmesine ilişkin. İlk bakışta aynı şeyin iki farklı ifadesi gibi görünen bu iki konudan birincisi, seçim hedefleriyle sınırlıdır ve bu hedefe yönelik taktiklere ilgi duyulmasını gerektiriyor. Daha kalıcı, seçimle sınırlı olmayan ama, ilk adımları onunla birlikte atılabilecek olan ikincisi ise, sol içinde en geniş görüş alışverişini ve işbirliği olanaklarının yaratılmasını gerektiriyor.

Erken seçimin ivedi hale getirdiği bu sorunlar, aslında solun gündeminin en başında yeralan güncel görevlerini işaret etmektedir: solun eylemde, örgütlenmede, taktikte birliği; bu görevlerin yerine getirilebilmesi için dostluk ve diyalog anlayışının benimsenip geliştirilmesi. Seçim böyle bir anlayış ve işbirliğinin somut, nesnel zeminini yaratıyor.

Bu seçime kendi partileriyle katılamayan sol, tüm gücünü iktidarı elinde tutan güçler üzerinde yoğunlaştırır ve sınırlı seçenekler içinde tek bir noktada odaklandırırsa (bu bizce SHP'dir), **olabilecek** en iyi ve mümkün sonucun alınmasında önemli bir rol oynayabilir.

Egemen sınıfların içeriğini boşaltmaya, yozlaştırmaya ve onu kendi antidemokratik isteklerine alet etmeye çalışmalarına karşın, özü itibariyle demokratik bir mekanizma olan seçim, solun kayıtsız kalamayacağı, egemen sınıfların istedikleri gibi kullanmalarına göz yumamayacağı bir olaydır. Nesnel durumda ve mevcut güçler dengesi içinde bu mekanizmadan şu ya da bu ölçüde sonuç almak mümkündür ve bu sonuç paşa gönlümüzün istediği sonuç olmasa da, almaya değerdir.

Seçim günü gösterilecek hedef ne olursa olsun, sol bir bütün olarak ortak siyasi hedefler çevresinde toplanabilir ve bu hedefleri birleşik bir güç olarak yığınlara götürebilir. Herkes şunun farkındadır ki, varılacak sonuç ne olursa olsun, çıkış noktası birdir ve üzerinde anlaşmak hiç de güç değildir.

Seçimler ve sol

Görüş ayrılıkları solun birliğini engellemez

"Kasım kaptıkaçtı seçiminde çeşitli sol kesimler sonuçta oy verilmesini savunsa da savunmasa da, daha güçlü bir sesle, genel af, özgürlükler, '82' Anayasası'nın değişmesi, 12 Eylül düzenlemelerinin kaldırılması gibi talepleri yükseltebilirler. Bu bağlamda sol-ilerici aydınların katkısı sağlanabilir ve sol dergiler ortak ya da paralel eylemlerin eşgüdümü sağlayabilir."

ALİ SERCAN

12 EYLÜL uzantısı rejime karşı halk muhalefeti güçleniyor. Referandum bunun göstergesi oldu. Ancak inisiyatif hâlâ rejimin temsilcisi ANAP iktidarında. Çünkü, muhalefet 12 Eylül uzantısı rejime karşı alternatif oluşturmakla yalnız kalıyor. Rejime karşı değil, yalnızca ANAP iktidarının değişmesine yönelik sınırlı istemlerle ortaya çıkıyorlar. Sosyal demokrasi de aynı tutum içinde. 12 Eylül'ü teşhir etmekten, onun politik-ekonomik düzenlemelerini karşıya almaktan ısrarla kaçınıyor. Muhalefet sınırlı istemler çerçevesine sıkışınca, bu hem ANAP'a daha geniş hareket imkânı sağlıyor, hem de muhalefet güçleri arasında DYP'yi ve lideri Demirel'i öne çıkartıyor.

Referandum, rejimin egemenliğini geliştirmek için ortaya atılmıştı. Hesap açıktı. 12 Eylül öncesi "anarşi ve terör" ve politik tıkanıklık temaları ön plana çıkarılacak, bu konular çarpıtılacak ve sömürülecek, sağın ve solun birbirine karışacağı bulanık bir ortamda, rejime karşı çıkışlar daha yasakların "y"sinin tartışıldığı bir noktada bastırılıp geriletilecekti.

ANAP iktidarı, dünyadaki sayısız örnekde olduğu gibi, halk oyunu istediği yönde etkileyebilecek tüm araçlara sahipti. Gerçekten de, devletin tüm olanakları, başta televizyon olmak üzere tüm kitle iletişim araçları, iktidarın tüm gücü, referandumda hayır oylarını artırmak için alabildiğine kullanıldı.

Bu oyun tutmadı. En azından, halk oyu istenen ölçülerde etkilenemedi. Referandum dünyada pek kuraldışı bir örnek olarak, iktidarın isteğinin tersine sonuç verdi. Rejimde küçük de olsa bir gedik açıldı. Ancak sağlanan sonuç, rejimin temsilcisi ANAP'a da gediği onarmak için manevra imkânı yaratıyor. Özal ve Evren konumlarını sağlamlaştırmak için erken seçimi sahneye koydular. Bunu bugün yapmak zorundaydılar. Referandumda gelişen EVET kampanyası, hem ANAP iktidarını, hem de antidemokratik rejimin bütününü sarsacak bir yönelim taşıdığını göstermişti. Hele 82 Anayasası bir kez delindiğinde, bu gidiş 12 Eylül'ün tüm düzenlemelerini, tüm yasakları tartışılır hale getirecekti. Şimdi baraj üstüne baraj konmuş, muhalefetin sesini duyurmasını önleyecek bir seçim kanunuyla seçime giderek, rejime karşı yükselen muhalefetin önüne set çekmek, kendileri açısından olumsuz gidişi tersine çevirmek istiyorlar. Önceden hazırlanmış "referandum-erken seçim" ikilisi kirli burjuva politikasının ne olduğunu ve bu politika içinde genel oy mekanizmasının nasıl kullanıldığını çok iyi gösteren bir örnek niteliğinde.

REFERANDUM-ERKEN SEÇİM SÜRECİ VE SOL

Referandum-erken seçim birleşik süreci sol hareketimiz açısından derslerle doludur. Ve bu derslerden önümüzdeki görevlere ilişkin sonuçlar çıkarmamız gerekir. Referandumda gerçek demokrasi istemiyle tavır alan tek siyasal güç dağınık haldeki sol harekettir. Solun ayırdedidici yanı, antidemokratik rejimi kaynaklarını göstererek teşhir eden ve tümüyle karşıya alan politikasıdır.

Solun EVET'i benimseyen bölümüyle, boş oy ya da boykotu savunan kesimlerinin çıkış noktaları ortak, fakat vardıkları sonuç farklıydı. Kısaca söylenecek olursa, EVET oyunu savunanlar, bunu referandum oyununu tersine çevirmek ve tüm yasakların kalkması yönünde bir adım atmak olarak görürken; boş oy ya da boykot diyenler, tüm yasakların kalkması gerektiği için, referandumda halkın önüne konulan EVET-HAYIR ikilemine karşı çıkıyorlardı. EVET oylarının artmasıyla, 12 Eylül düzenlemelerinin geriletileceği ve Anayasa'nın tümünün tartışılmasının yolunun açılacağı düşünülüyordu. Buna karşılık diğer kesim, EVET'in 82 Anayasası'nı tanımak anlamına geleceğini, oysa toptan karşı çıkmak gerektiğini savunuyordu. Sonuçtaki önemli ayrılığa karşın, çıkış noktasındaki bu ortak yanlar daha da uzatılabilir.

Burada eksik olan nedir? Birincisi, kimse bir diğerini ikna etmek için uzun boylu çaba harcamadı. Tavırlar hemen belirlendi ve herkes kendi yolunda yürüdü. Bu, sol içi

tartışmalarda kanalları da çok zayıftır. İkincisi, işbirliği ortamını yaratmaktaki niyet ve beceri eksikliğidir. Gerçekte, referandum öncesini , siyasal-hukuki-örgütsel ve kişisel tüm özgürlüklere konan yasakların kaldırılmasını isteyen ortak bir kampanya halinde değerlendirmek mümkündü. Bunu yapmak sonuçtaki fikir ayrılıklarını bastırmaz, aksine solun ayırdedici sesinin genel olarak daha iyi duyurulmasını sağlardı. Şöyle düşünülebilir: Sol daha öncelerden bir savaşım birliği oluşturmuş olsaydı, referandum konusunda görüş ayrılıkları önlenemiyorsa, o zaman sırf bu nedenle savaşım birliği bozulacak mıydı?

ERKEN SEÇİMDE SOL NE YAPMALIDIR?

Toplumun ve ülkenin yaşamsal gereksinimleri bir yana bırakılırsa, solun bugünkü nesnelliği, böyle bir işbirliğini değil yapmayı, düşünmeyi bile güçleştiriyor. Şimdi önümüzde kaptıkaçtı erken seçim var. Sosyal demokrat ve sağ muhalefet, erken seçim oyununu boykot ederek bozmayı beceremedi. Onların arasında da asgari bir işbirliği ortamı bulunmadığı için iktidarın tepkilerini geriletecek önemli fırsatlardan birini kaçırdılar. Kasım seçimlerini boykot kararı, yığınsal ve dinamik bir tepkiyi örgütleyecek ve büyük olasılıkla iktidar kaptıkaçtı seçim kanununu geri çekmek zorunda kalacaktı. Şimdiki durumda, bu en olumsuz koşullarda seçime gidecekler. Eklemek gerekir ki, DSP'nün üç partinin "ortak bir programla ve ortak bir taahhütle" seçmenlerin karşısına çıkmasını isteyen önerisi de bu ortamda kaynadı ve inandırıcı bulunmadı.

Sol bu gelişmeler karşısında ne yapacak? Sonuçta insanların ortada duran sandıkla ilgili tavrı sözkonusu olduğuna göre, birtakım seçenekler öne sürülecek:

— SHP ile DSP arasında ayrım gözetmeden, ilerici adaylar çıkaran partiler desteklensin.

— DSP'ye göreli olarak sola daha açık bir politika izleyen ve ANAP'a iktidar alternatifi olmaya çalışan SHP desteklensin.

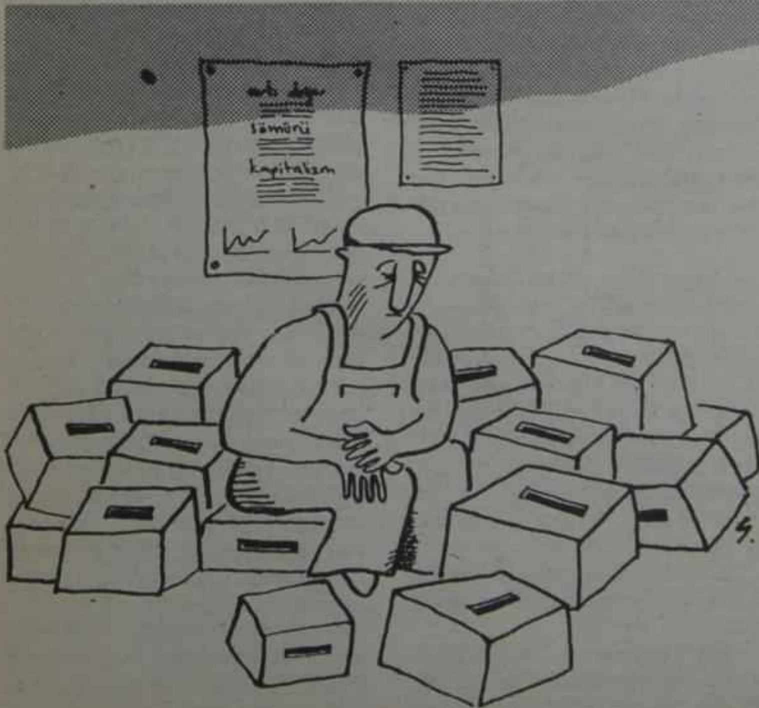
— Bağımsız sol-sosyalist adaylar çıkarılsın ve yalnızca onlar desteklensin.

— Seçimler boykot edilsin.

Bu seçenekler üzerinde ikna edici bir tartışma yürütmek ve birinde anlaşmak hem solun bugünkü nesnelliği hem de zaman kısalığı bakımından mümkün olmayabilir. Ancak solun tümü önemli bir şeyi deneyebilir: Seçim süresince görüş alışverişini ve işbirliğini geliştirmeyi. Bu görüş alışverişi ve işbirliği birbirini de iterek genel bir eylem platformuna oturursa, halkın politikanın en fazla içinde olduğu bir dönemde, ülkenin ve toplumun yaşamsal sorunları daha etkin biçimde duyurulabilecektir. Çeşitli sol kesimler sonuçta oy verilmesini savunsa da savunmasa da, daha güçlü bir sesle, genel af, özgürlükler, '82 Anayasası'nın değişmesi, 12 Eylül düzenlemelerinin kaldırılması vb. talepleri yükseltebilirler, bu bağlamda sol-ilerici aydınların katkısı sağlanabilir ve sol dergiler ortak ya da paralel eylemlerin eşgüdümünü sağlayabilir.

Seçim süresince bu şekilde yükselebilecek, solun ortak sesi, gerçek bir muhalefeti ifade ettiğinden, ANAP'ın manevra alanı daralacaktır. Çünkü 12 Eylül düzenlemelerinin tümüyle kalkması istemiyle yola çıkan bir muhalefet hareketi, rejimin ipliğini pazara çıkartabilir, ona karşı bir seçenek oluşturabilir.

Emekçi kitlelerin bu gereksinmesini her zamankinden daha fazla arzuladığını, solun bağımsız bir siyasal güç olarak siyaset sahnesinde yeralmasını istediğini biliyoruz. Seçim süresince sol içi diyalog ve işbirliği yönünde atılacak adımlar, daha sonra kalıcı mücadele birlikleri oluşturmaya giden yolu aralayabilir. Sonuç olarak, 12 Eylül uzantısı rejimi eleştirme ve değiştirme yeteneği sınırlı olan sosyal demokrat ve sağ muhalefetin yanısıra, gerçek halk muhalefetini temsil eden, rejime karşı gerçek bir seçeneği oluşturan solun, bağımsız bir siyasi güç olarak ortaya çıkması ihtiyacı kendini hissettiriyor. Solun birleşik gücünün politik ifadesi olan sol parti konusuysa seçim sürecinden ayrı tutulması gereken bir önem kazanıyor. Kaptıkaçtı seçimin toz dumanı içinden birbirlerine karşı görevlerini geliştirmiş olarak çıkması mümkün ve gerekli olan sol çevreler, birleşik siyasi güçlerini yaratma konusunda daha elverişli bir ortam elde edebileceklerdir. Kuşkusuz, solun birleşik siyasi gücü aydınlardan ve on binlerce emekçiden büyük destek görecektir. Seçim sonuçları rejimi pekiştirmeye niyetli bir iktidar çıkartsa bile, bu iktidarın karşısında, kitlelere umut ve cesaret veren, atılım gücü kazandıran bir siyasi güç yeralabilecektir.□

Erken Seçim ve Sol

HALİL DAĞLI

12 EYLÜL darbesinden sonra sırasıyla 1982 Anayasa oylaması, 1983 Genel Seçimi, 1984 Yerel Yönetim Seçimleri, 1986 Ara Seçimi, 1987 Referandumu yapıldı. 1 Kasım 1987'de de yeni Genel Seçimler yapılacak.

Sol güçler yapılan bütün oylamalara rejimin geriletilmesi ve demokrasi mücadelesinin güçlendirilmesi açısından yaklaştılar. 1983 Genel Seçimlerinde seçime katılan üç partiye de oy vermediler. Bu nedenle rejime karşı çıkış ve demokrasi talebi geçersiz oyda somutlandı. 1984 yerel seçimlerinde ve 1986 Ara seçiminde ANAP'ın geriletilmesi ve yenilmesi demokrasi savaşımının ana hedefi durumuna geldi. Sol güçler bu amaçla ANAP'a hayır hedefini gösterirken, ANAP'a hayır diyen muhalefet oyları içinde önce SODEP, daha sonra SHP'nin oylarının yükselmesi için çaba harcadılar. Çünkü SHP oyları, verili koşullar içinde rejime tavır alış ve demokrasiye sahip çıkış açısından önemli bir tutarlılığı ortaya koymaktaydı.

Bu bakış açısı ve taktikler kendisini değişik biçimlerde de anlatsa, solun neredeyse bütün kesimlerince benimsendi ve uygulandı.

1 Kasım 1987 erken Genel Seçiminde yine ana hedef 12 Eylül rejiminin koruyucusu ve sürdürücüsü ANAP iktidarının geriletilmesi ve yenilmesidir. ANAP'ın yenilmesi durumunda demokrasi mücadelesinde daha ileri hedeflere ulaşılabilmesinin önündeki çok önemli bir engel kaldırılmış olacaktır. ANAP'ın genel seçimlerde üstün gelmesi durumunda halkın ve demokrasi yanlılarının karşı karşıya kalabilecekleri yeni tehlikeleri ve yeni saldırıları azımsamamak gerekir. Bu nedenle ANAP'a verilmeyen her oyun değeri vardır.

ANAP'a hayır genel bir çerçevedir. Sol güçler bu çerçeve içinde oylarını bir noktada toplamalıdır.

1 Kasım 1987 seçiminde sol oyların nerede ve nasıl toplanacağı konusunda iki farklı taktik öneriliyor. Soldaki kronik boykotçu tutumları dışarda bırakırsak, bu iki taktiği bağımsız sol adaylar gösterilmesi ve desteklenmesi ya da sol oyların SHP'de toplanması olarak özetleyebiliriz.

Öncelikle katılmadığımız taktiği değerlendirmek istiyoruz.

Bağımsız sol adaylar gösterilmesi önerisi seçimlerde sosyal demokrat partilerin desteklenmesinin ilkesel olarak reddedilmesinden kaynaklanıyor. Çünkü bu görüşü savunanlar 1984 ve 1986 seçimlerinde SHP'yi desteklemekte bir sakınca görmediler. O halde 1987 seçiminde bağımsız sol adayların gösterilmesi önerisinin nedenlerini 1984 ve 1986 seçimlerinde olmayan, ama 1987 seçimlerinde ortaya çıkan faktörlerde aramak gerekiyor.

Faktörlerden birisi daha önce desteklenen SHP'nin, programı, liderliği ve eylemiyle daha sağa kaydığı değerlendirmesi olamaz. Çünkü SHP'nin ne kadar tutarlı olduğu tartışmasına hiç girmeden şu görüş üzerinde birleşilebilir: SHP, 1984 ve 1986'ya göre daha sağ ve uzlaşmacı bir pozisyonda değildir. Hatta birçok bakımlardan da daha net bir durumdadır. Geliştiremediği yönü mücadeleci bir çalışma tarzıdır. Bu da her dönemde görülen özelliğidir.

Bizce bağımsız sol adaylar görüşünün oluşmasında en önemli faktör, son yıllarda sol güçlerin bir toparlanma süreci içine girmiş olmalarıdır. Sol güçler özellikle yayın çalışmalarıyla görüşlerini yaygınlaştırmakta ve bir toparlanma sağlamaktadırlar. Demokratik örgütlenmeler ve hareketler sol güçlerin de etkisiyle gelişmekte, bu gelişme aynı zamanda da sol güçlerin toparlanmasına katkıda bulunmaktadır. Yine sol güçler toplumu etkilemek ve uyarmak için, baskıları geriletebilmek için birlikte ya da ayrı ayrı kampanyalar, direnişler vb. örgütleyebilmektedir. Yaşanılan bu süreç sarsılan kendine güveni onarmakta, daha etkin girişimleri gerçekleştirebilme moral gücünü geliştirmektedir. İşte 1987 seçiminde daha önceleri hiç dile getirilmeyen bağımsız sol adaylar teorisinin yapılmasının ana nedeni budur. Bu nedenlerle solun bağımsız siyasi gücünü seçimlerde de göstermek isteğini olumlu gelişmelerin bir ürünü olarak görmek gerekir.

Ancak böyle bir isteğin varlığı solun nesnel konumunu değiştirmiyor. Sol güçler henüz toparlanma sürecinin çok başında bulunuyor. Sol güçlerin herbir kesimi olması gereken yerin çok uzağında. Yine canalıcı bir sorun olan sol güçler arasındaki ilişkiler ve birlikler yetersiz düzeyde. Belki de yetersiz bile denemeyecek bir kopukluk görünümünde. Bu faktörler önerilen taktiği peşinen sakatlayan unsurlardır. Sol güçlerin bütün güçlerini harekete geçirerek sürdürmeleri gereken "birleşik" seçim kampanyasının örgütlenmesinin önüne önemli engeller koymaktadır. Öyle ki bugüne kadar çözümlenemeyen sorunlar ve atılmayan adımlar bağımsız adaylar üzerinde anlaşmak ve bu yönde ortak bir kamyanya örgütlemek konusunu güçleştirmektedir.

Sol güçlerin bağımsız sesini duyurmak gerekçesi, seçimlere katılmak için kendi başına yeterli bir gerekçe değildir. Seçimlere katılmak, hazırlık, örgütlenme vb. gibi birçok diğer koşulun da uygun olmasıyla gerçekleşebilir. Eğer bu unsurlar birlikte ele alınmaz ise amaçlanan sonuca ulaşılamaz. Toplumda varolan yaygın ve güçlü bir potansiyel kavranamaz ve cılız sonuçların gölgesi üzerine düşebilir. En azından yetersiz bir liderliğin, bütünüyle kendi eksiklerinden kaynaklanan böylesi olumsuz bir sonuca neden olmaya hakkı yoktur.

GÜN, sol güçlerin etkin bir siyasal güç duruma gelebilmesi için sol partinin gerektiğini ilk önerenlerdendir. Önerimizin mantığı toplumda gericiliğe karşı mücadelenin en etkin ve en kararlı gücü olarak sol blokun yaratılmasına dayanmaktadır. Bu nedenle bizler bağımsız sesin yaygınlaştırılmasını, bir erken seçim öncesinde hiçbir yönüyle olgunlaştırılmadan ortaya atılan bağımsız sol adaylar önerisine indirgememekteyiz.

GÜN, sol blok partisi konusunda geldiği noktanın ve çalışmalarındaki eksikliklerin ve yavaşlıkların bilincindedir. Bunları hızla kapatmaya çalışacaktır. Ancak bir konuda tutumu tutarlı bir bütünlük göstermektedir. GÜN, çok önceden erken genel seçim olasılığını da düşünerek, sol blok partisinin yapılacak **ilk genel seçimlerden** önce kurulamayacağını açıkladı. Bu tavrının doğal bir devamı olarak 1 Kasım 1987 erken Genel Seçiminde oyların SHP'de toplanmasını öneriyor. Bu yönüyle de bugün bağımsız adaylar öneren, ancak bu yönde hiçbir hazırlık yapmayan, görüş olarak dahi konuyu olgunlaştırmayan kesimlerden ayrılıyor.

Solun açıklamaya çalıştığımız durumunun da etkisiyle, seçim sonuçları yorumlanırken ilerici, demokrat, yurtsever ve solun gücü bu aşamada SHP oylarının yüzdesiyle değerlendirilecektir. Sol güçler benimsese de benimsemese de, nesnel olarak yığınların gözünde durum budur.

SHP, nispeten sola açık politikasıyla ANAP'ın en güçlü rakiplerindendir. Etki gücü tartışmalı ve cılız sonuçlu politikalar adına SHP'nin bu pozisyonuna destek vermekten uzak durmamak gerekir. Yine nesnel bakımdan **kısa vadede** bu gücün gerilemesi, gericiliğin saldırganlığını artıracaktır.

Bu nedenlerle 1 Kasım 1987 erken Genel Seçimde sol:

1) Demokratik istemleri dile getirmesi, savunması ve nispeten sola açık politika izlemesi nedeniyle gücünü, ANAP'a hayır cephesi içinde SHP'nin desteklenmesine yöneltmelidir.

2) Solun ortak taleplerinin seçim platformunda daha güçlü dile getirilmesi, buna dönük eylemlerin ortaya konması için sol güçlerin ortak çalışmasını geliştirmelidir. □

Erken seçim üzerine taktik tezler

CELAL A.KANAT

1. 6 Eylül Referandumu'nun sonuçları halkımızın çoğunluğunun demokraside kararlı olduğunu kanıtlıyor. İşçi sınıfının başında yer aldığı geniş kitleler, Özal'ın tüm aldatmaca, baskı ve tehditlerine karşın, demokrasi yönünde oy kullanmışlardır. Ne var ki, bu çoğunluk, şimdiki aşamada yönetimi bütünüyle felç edebilecek bir boyutta olmaktan da uzaktır. Ama gelişmeler, bu çoğunluğun giderek büyüyeceğini ve hükümeti köşeye sıkıştırabilecek potansiyeller içerdiğini gösteriyor.

2. Özal yönetimi, bu gelişmenin önünü kesmek, en azından geciktirmek için erken seçim yoluna gitmiştir. Özal'ın bu kararı, "demokrasi tutkusu" adına değil, gelişen muhalefeti güçlenmeden bastırma hesabıyla alınmıştır. Ve bu gerçek, yönetimin bir gecede geçirdiği seçim yasasıyla açıkça kanıtlanmıştır.

3. Bu koşullarda, erken seçimlerin yasal muhalefeti çözücü etkenler taşıdığı varsayılmaktadır. Yasal

muhalefet partilerinin, normal koşullarda olabileceği gibi, teker teker politikalar ve taktikler geliştireceği hesaplanmış ve siyaset hakkını yeniden elde eden karizmatik önderlerin bu süreci hızlandıracağı düşünülmüştür.

4. Gerçekten de, seçime katılan muhalefet partilerinin tek başlarına hareket etmeleri durumunda, hem muhalefet adına, hem de demokrasi açısından olumlu bir sonuç elde etmelerinin çok zor olacağı açıktır. Bu nedenle, tüm muhalefetin ortak bir platform, en azından ortak bir tavır geliştirmesi zorunludur.

5. Bu platform ya da tavır, tüm muhalefet partileri ve genelde demokrasi davası çerçevesinde ortak olan yanları ortaya koyarak, vurgulayarak ve ağırlıklandırarak sağlanabilir. Seçim yasasındaki anti-demokratik düzenlemeler, bu konuda güncel ve zamanlı bir hareket noktası olmalıdır. Bu düzenlemeler, erkteki ANAP dışında tüm partiler için zararlı, ard niyetli amaçlar taşımaktadır. Bu tür eylemlere karşı yalnızca hukuksal, yönetsel yöntemlerle değil, demokratik ve kitlesel yöntemlerle de karşı çıkmak gerekiyor.

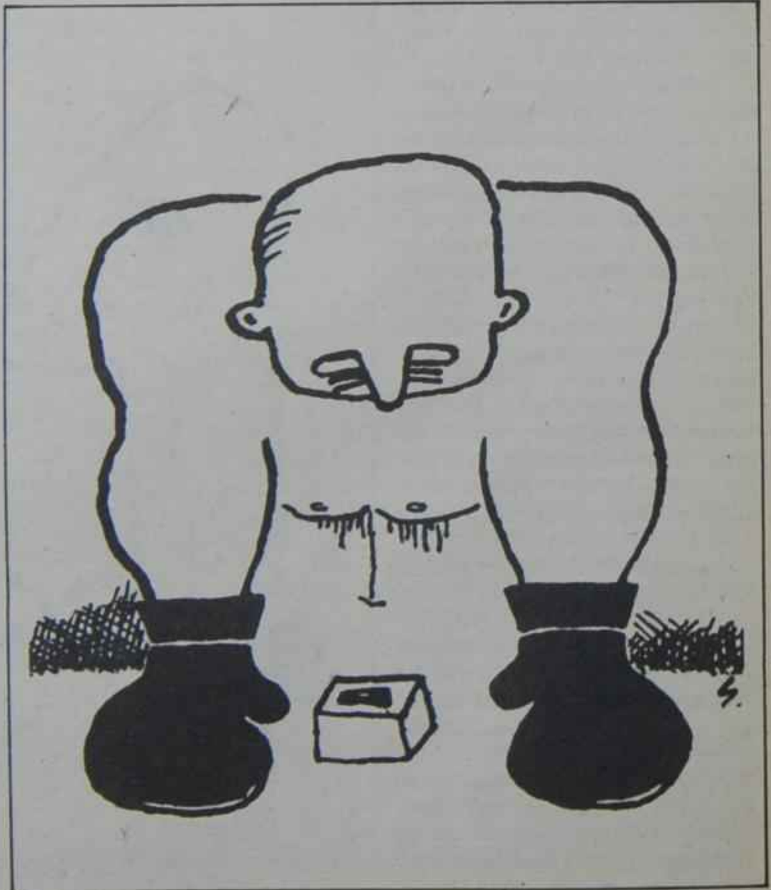
6. Önümüzdeki seçimin gerçekten demokratik bir seçim olmadığı, olamayacağı özellikle yasal muhalefet tarafından dile getirilebilir. Yalnızca yeni seçim yasası nedeniyle değil, global anti-demokratik yasak ve kısıtlamalar nedeniyle de, bu seçimleri "demokratik" olarak nitelemek olanaksızdır. İşçi sınıfı partilerinin yasaklandığı, örgütlenme ve grev gibi en temel hakları uygulamanın bir işkence niteliği aldığı, insan hak ve özgürlüklerinin müzelerde ve kitaplıklarda kaldığı, işkence ve keyfi uygulama söylentilerinin giderek yayıldığı, 12 bine yakın kişinin yurttaşlıktan atıldığı, 110 bin kişinin ülkeye dönüş olanağının kalmadığı, 250 bin kişinin de ülkeden çıkmasına izin verilmediği, doğu ve güneydoğuda en temel hakların suç sayıldığı, ceza ve tutukevlerinin ortaçağ düzeyine düşürüldüğü koşullarda, seçimlerin demokratik sayılabilmesi olanaksızdır.

7. Böylesi bir ortamda, yasal muhalefet partilerinin olanakları zaten çok sınırlıdır. 6 Eylül referandumunun da gösterdiği gibi, tek başlarına hareket ederlerse, bu şansın bile kullanılabilmesi sözkonusu olamayacaktır. Ama yine de, halkımızın gizli potansiyellerini harekete geçirmenin yolları vardır. Ortak bir tutum olarak boykot taktiği ve bu taktiğin kitlesel gösterilerle açıklanması olası bir yol olabilirdi. Ancak bu gerçekleşmemiştir.

8. Durum böyle olunca, bu taktiğin artık birleştirici bir yöntem olarak sunulması olanağı zayıflamıştır. Dolayısıyla, boykotu ileri sürmek artık gerçekçi olmayacak ve muhalefeti daha da bölücü bir işlev görecektir.

9. Muhalefetin ortak bir yaklaşım geliştirmesi bakımından, burjuva karizmatik önderlerin tutumu kuşkusuz önemlidir. Ama bunlar üzerinde etki yapan kitlelerin tutumu da en az bu ölçüde önemlidir. O nedenle, tabanda, atölyede, sendikada, ziraat odasında, kooperatifte, meslek örgütünde vb. parti çıkarlarını değil, demokrasi çıkarlarını öne çıkarmak zorunludur.

10. Sol muhalefetin biçimi de, üzerinde durulması gereken bir noktadır. Yalnızca birbirine yakın olan, aralarında dostluk, dayanışma ve karşılıklı anlayış geliştirilmiş akımlar çerçevesinde kalmayıp, radikal hareketi, çevre korumacı eğilimleri ve sol aydınları da gözönüne alan biçemler geliştirilebilir. Onların da bu yönetimden şu ya da bu ölçüde zarar gördüğünü, acı çektiğini ve bu ülkenin geleceği için kaygı duyduğunu anlamak ve kabul etmek ilk hareket noktası olmalıdır. Onları dışlamayarak, onlara yaklaşmak ve dostça ikna yöntemini denemek gerekiyor. Radikal hareketin dinamizmini ve atılganlığını, somut bir platformda birlikte davranmak için harekete geçirmek bakımından, erken seçimlerin ek bir olanak sunduğu ortadadır. □

8 EKİM'İ

1978 YILINDA, 8 Ekim'i 9 Ekim'e bağlayan gece, Ankara'nın Bahçelievler semtinde, ülkenin uzun süredir yaşadığı faşist terörü niteliksel olarak sıçratan bir katliam yaşanıyordu. Türkiye İşçi Partisi ve Genç Öncü üyelerinden yedisi, yapılan bir toplantı nedeniyle bulundukları Ankara'da, konuk kaldıkları evde, önceden planlanmış bir saldırıyla hunharca öldürülüyorlardı. Olay MHP genel merkezinin bulunduğu ve faşistlerin yoğun biçimde yerleştikleri Bahçelievler'in uzanamadıkları, kontrol altına almak için çabaladıkları bir bölgesinde gerçekleşiyordu.

Serdar Alten, Latif Can, Faruk Ersan, Efraim Ezgin, Salih Gevenci, Hürcan Gürses, Osman Nuri Uzunlar. Bu yedi genç, yaşamını ülkenin aydınlık geleceği için adamış yedi genç, 8 Ekim gecesi yaşadıkları insanlık dışı işkencelerle gerçekleştirilen katliamla ölümsüzleşiyor, arkadaşlarının ve Türkiye ilerici hareketlerinin tarihinde anıtlaşıyorlardı.

İçlerinde adı Necdet Bulut'un öldürülmesine de karışan İbrahim Çiftçi'nin de bulunduğu ÜGD yöneticilerin de yeraldığı katliam timi eve aniden saldırıyor, evde bulunmayan ve sonradan gelen Serdar Alten'i ölümcül yaralarla ve öldüğünü sanarak Latif Can, Efraim Ezgin Osman Nuri Uzunlar, Hürcan Gürses'i işkenceyle öldürerek evde bırakıyor, Faruk Ersan, Salih Gevenci'yi de yanlarına alarak saldırılarını bitiriyor, bu üçünü de kent dışında bir tarlada elleri arkalarından bağlı biçimde kurşunlayarak öldürüyordu.

Katliam kısa süre sonra haber alınıyor, arkadaşlarınca hastaneye kaldırılan Serdar Alten'in yaşatılması için büyük bir uğraşa giriliyordu. Hemen aynı saatlerden itibaren ülkenin dört yanından çok çeşitli kuruluşlardan gelmeye başlayan nefret çığlıkları, 11 Ekim'de Ankara'da Maltepe'den başlayıp Tandoğan alanında biten ve ellibini aşkın ilericinin katıldığı antifaşist protestoya dönüşüyordu. Tüm ilerici, sol politik grupların, sendikaların, derneklerin katıldığı gösteriyle Ankara'dan uğurlanan genç şehitler ertesi günü Bursa'da, Yenişehir'de, Çorum'da, Kırklareli'nde ve Ankara'da arkadaşlarının antifaşistlerin elleri üzerinde taşınarak, yapılan törenlerle toprağa veriliyordu.

Serdar Alten'in 10 gün süren yaşam kavgasıysa, 18 Ekim'de noktalanıyordu.İlk gösteriden rahatsız olan hükümet, Serdar'ın törensiz gömülmesi için olmadık oyunlara girişiyordu. Ancak arkadaşlarının geri çekilmeyen tavrı Serdar'ın da antifaşist sessiz bir gösteriyle topra verilmesini getiriyordu.

Yedi genç insan bugün de yaşıyor. Ülkenin geleceği için verilen mücadelede yüzlerce arkadaşlarıyla birlikte yaşıyorlar. Yaşayacaklar. □

UNUTMADIK

ORHİM KUTYAY SENDİKAL EĞİTİM SKANDALI

GÜN, günlük, haftalık ve aylık basında şimdiye dek hiç ele alınmamış bir konuyu bütün boyutlarıyla bu sayısında ele alıyor. Önümüzdeki ayın ilk günü yapılacak genel seçimler öncesinde bu konunun üzerine gidilmesi daha da yakıcı bir önem taşıyor. 12 Eylül'ün programını uygulayan gericiliğin ve militarizmin siyasal örgütlenmesi ANAP'ın bir beş yıl daha ülkemizi karanlığa mahkum etmek için yaptığı hesapları boşa çıkarmanın yanısıra, ANAP'ın sendikalar cephesindeki destekçileri olan Orhim ve Kutyay türü kuruluşların da teşhir edilmesi gerekiyor. **GÜN** demokrasi mücadelesinin önündeki sayısız engellerden birinin daha üzerine, belgelerle gerçek yüzlerini açıklayarak giderken, demokrasi mücadelesinde bir potansiyel taşıyan Türk-İş'e dönük kuşatmayı da teşhir ediyor. Daha önce bu kuşatmanın bir boyutunu, Amerikan kuruluşlarını ve karanlık amaç ve kaynaklarını teşhir etmiştik. Şimdi "yerli" boyutunu, büyük sermaye ve ANAP'ın sendikalar cephesindeki vedek güçlerini açığa çıkarıyoruz.

CEMİL TURAN

12 EYLÜL 1980 sonrasında işçi sınıfının sendikal hareketinin ilerici-demokratik-mücadeleci kolu DİSK faaliyetten alıkonurken, işçi sınıfının sayıca en büyük sendikal örgütü Türk-İş de çok yönlü kuşatmaya alındı. **Asya Afrika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI)** eğitim çalışmaları adı altında, **Pathfinder Vakfı** ve **Uluslararası Aile Planlaması Derneği (FPIA)** nüfus planlaması adı altında Türk-İş'de "yakın denetim" yürüten Amerikan kuruluşyları oldular. Bunların yanısıra, Türk-İş'i resmi ideolojinin sınırları içinde tutmak, Türk-İş tabanının taşıdığı dev demokratik potansiyeli 12 Eylül düzeninin sınırları içine hapsetmek için de, 12 Eylül alkışçısı, sağın ideolojik merkezlerinden **Aydınlar Ocağı** benzeri **Orhim** ve **Kutyay** adlı kuruluşlar sendikaların üst düzey yöneticilerine seminerler düzenliyorlar. Bir yandan ABD kuruluşları, diğer yandan sağın gerici-militarist odakları Türk-İş'i çok yönlü bir kuşatmaya almak için, 12 Eylül döneminin sessizliğini ve karanlığını bulunmaz bir fırsat saydılar.

"EĞİTİM VE DİNLENME BİRARADA" AMA YALNIZCA SENDİKA ÜST YÖNETİMLERİNE!

Basında şimdiye dek Türk-İş'e dönük çalışmalarından yansımalar **göremediğimiz** Orhim ve Kutyay, düzenledikleri seminer adı altındaki toplantılarda sendikaların **yalnızca** üst düzey yöneticilerine **"eğitim ve dinlenmeyi birarada"** gerçekleştirdikleri savındadırlar. Turistik ve lüks yerlerde düzenlenen bu seminerlerde sendika tabanındaki işçilerin ve hatta şube düzeyindeki yöneticilerin temsil edilmediklerini görüyoruz. Bu toplantılarda sendikaların merkez yöneticileri, holdinglerin ve şirketlerin temsilcileri, üniversitelerden tamamı sağcı ve holdinglerle-şirketlerle-işveren sendikaları ile doğrudan ve dolaylı bağlar içinde olan öğretim üyeleri, hükümetten başbakan ve bakanlar, kamu işveren sendikaları yöneticileri ve üst düzey bürokratlar biraraya geliyorlar.

Bu seminerlerin yapılışındaki amacı Kutyay yöneticisi, Aydınlar Ocağı İstişare Kurulu üyesi ve İstanbul İktisat Fakültesi öğretim üyesi Prof.Dr. Turan Yazgan şöyle açıklıyor: "Kutyay ...seminerlerinde ilim adamlarının orjinal tebliğleriyle beraber olmalarını sağlamaktadır. Yemekte, dinlenme salonlarında, masa başında ve seminer salonunda devam eden bu beraberliğin çok faydalı istişarelere imkan verdiği gibi derin ve samimi dostlukların kurulmasına da vesile olduğu şüphesizdir. Çözüm tarzı olarak 'DİYALOG'u seçen insana sırf bu sebeple "KAMİL YARATIK' denir" (**Sosyal Siyasetimizde Yeni Boyutlar**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayını, 1986, sf. VII).

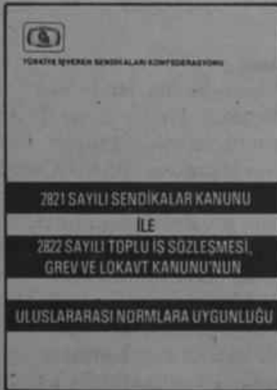
Bu "diyalog"dur ki, buralarda yapılan ikili-özel ve gizli toplantıların sonucu olarak, 40 bin işçiyi ilgilendiren Demiryolu sözleşmesi gibi,

8 bin işçiyi ilgilendiren Seydişehir ve Ferro Krom sözleşmesi gibi işçilerin "satildık" diye niteledikleri toplu sözleşmeler imzalanmaktadır. Kamu işveren sendikaları yöneticilerinin buralarda sendikacılardan "toplu sözleşmelerde anlayışlı olmaları" yolundaki "ricaları" bu "eğitim ve dinlenme" gezilerinin sonuçları arasındadır. "Özel çekilişleri", turistik tesislerdeki akşamları renklendiren unsurlar arasındadır. "Derin ve samimi dostlukların kurulmasına vesile olduğu şüphesiz" olduğu ifade edilen bu toplantılar sonucu "kamil yaratıklar"ın imzaladıkları toplu sözleşmeler de gösteriyor ki, yapılan işin amacı "eğitim"den başka birşeylerdir: Sendikacıların işverenlere ve siyasal iktidara yakınlaştırılmasına, zaaf ve eğilimlerinin saptanması, sendikacıların etki altına alınması ve böylece sendikaların potansiyellerinin istenilen bir kanala akıtılarak güdümlenmesi görüntünün ardındaki asıl amaç olarak görünmektedir. İşin bir "eğitim" boyutu varsa o da, 12 Eylül'ün Anayasasını ve sendikal yasalarını hazırlayan sağın gerici-militarist çevre ve öğretim üyelerinin, bu çerçeveyi işçi sendikaları yöneticilerine benimsetmek için gösterdikleri çabalar, sundukları bildirilerdir. Toplu halde, "bu Anayasa ve bu yasalarla sendikacılık yapılamaz" diyen sendikacılar, bu toplantılara katılıp "eğitilmekle" tabanlarının yararına birşey elde edebilirler mi? Bu toplantılarda işçilerin görüşlerini dile getirdikleri iddiasının iler-tutar yanı var mıdır?

ÜLKER PATRONU DÜZENLİYOR, KOÇ HOLDİNG YÖNETİCİSİ "İRŞAD EDİYOR"!

Orhim ve Kutyay seminerlerinin niteliğini tek cümle özetleyebilir: "Ülker fabrikaları patronu Sabri Ülker seminerleri düzenliyor, Koç Holding yönetim kurulu üyesi, işveren işbirlikçisi, emeğini ve beynini büyük sermaye ile bütünleştiren, 12 Eylül sonrası çalışma yasalarındaki değişikliklerin mimarlarından Prof.Dr. Kemal Oğuzman eğitiyor, irşad ediyor." "İrşad edici" (doğru yolu gösterici, uyarıcı) olarak tanıtılan öğretim üyelerini Kemal Oğuzman, düzenleyicileri de 12 Eylül 1980 öncesinde DİSK'e bağlı Gıda-İş sendikası işçileri karşısında aylar süren grevde "tam bir patron" olarak kendisini gösteren Sabri Ülker simgeliyor diyebiliriz. Yan sütunlarda gerek düzenleyenlerin, gerekse "irşad edenler"in kimliği ayrıntılı olarak okuyucularımıza sunuluyor. Bu kimlik, büyük sermayenin, emek düşmanı gericiliğin ve militarizmin kimliğidir.

"Eğitim" olarak sunulan bu toplantılar, seminerler eğitim olarak kabul edilmez. Özel ilişkiler geliştirme ve turistik bir gezinin adı eğitim olamaz. Sendikaların denetleme kurulları bu tür harcamaları,sendikal faaliyetin amacıyla uyumlu olup olmadığı yönünde denetlemek durumundadırlar. Eğitim olmayan bir iş için yapılan harcamalar da bu nedenle sendikaların eğitim fonlarından karşılanamaz. Yasa gereği eğitime harcanması gereken, sendika gelirlerinin belli bir yüzdesi, bu tür toplantılar için değil, sendikaların asli işlerinden olan tabandaki işçiye eğitim etkinlikleri düzenlemek için kullanılmalıdır.

İki çalışma. Birisi TİSK yayını, diğeri Yol-İş yayını. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu yayını olanın hazırlıyıcıları Prof.Dr. Kemal Oğuzman ve Prof.Dr. Münir Ekonomi. Yol-İş sendikasının yayınının ise Prof.Dr. Alpaslan Işıklı. TİSK broşürünün yazarları Orhim ve Kutyay seminerlerinin düzenli katılımcıları ve 2821-2822 nolu çalışma yasalarının hazırlıyıcılarıdır. Kemal Oğuzman aynı zamanda Koç Holding yönetim kurulu üyesi. Bu yasaların Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ilke ve sözleşmelerine uygunluğunu kanıtlamak için yukardaki broşürü TİSK için hazırlamıştır. Prof.Dr. Alpaslan Işıklı ise Yol-İş danışmanı ve TİSK broşürüne yanıt olarak yukardaki çalışmayı yapmış. Türkiye'deki çalışma yasalarının ILO ilke ve sözleşmelerine aykırılığını kanıtlamak için TİSK broşürünün saptırmalarını ortaya koyuyor ve tüm iddiaları çürütüyor.

Sendikaların esas olarak kendi bünyelerinde yapmaları gereken eğitim etkinlikleri için dışlarındaki kuruluşlarla işbirliği yapmaları gerekiyorsa, bunun için ucuz, kaliteli, sınıfsal içeriği olan ve yetkin bir işçi-emekçi yandaşı öğretim üyesi kadroya sahip olan **Bilar A.Ş.** gibi bir kuruluşla işbirliği yapılabilir.

Bu noktada Orhim ve Kutyay, 1970'li yıllarda özel **Odabaşı Prodüktivite Merkezinin** düzenlediği toplantıları örnek vererek kendisini haklı çıkarmaya çalışabilir. Bu nedenle Odabaşı'nın çalışmaları hakkında kısa bilgi vermeliyiz. Odabaşı, Orhim ve Kutyay'ın seminerleri ile yalnızca bazı biçimsel benzerlikler gösteren toplantılar düzenliyordu. Bunlar "eğitim" değil tartışma toplantılarıydı. DİSK yöneticileri bu toplantıları tartışma platformları olarak değerlendiriyorlardı. Gerçekten de bu toplantıların belirgin özelliği işçi-işveren temsilcileri ile öğretim üyeleri arasında bir tartışma ortamı yaratmasaydı. Bu toplantılara DİSK ve Türk-İş'ten **her düzeyde** sendika yöneticileri, ileri ve tutucu öğretim üyeleri ile iş-

veren sendikaları temsilcileri katılıyorlardı. Bu tartışma toplantıları, daha doğrusu platformlarında Sabancı, Narin gibi patronlarla hükümet temsilcilerinin bulunmaları ise söz konusu değildi. Odabaşı Prodüktivite Merkesi ise ticari ve yansız bir kuruluş olmanın ötesinde bir özellik taşımıyordu. Bu toplantılar, sendikacıları işverenlere ve hükümete yakınlaştırmak ve belli bir ideolojik tutuma yönlendirmek gibi işlev ve niyetler taşımıyordu. Orhim ve Kutyay'ın seminerleri ise bu doğrultudan çok uzaklardadır, tek yanlı ve tek seslidir.

Bu tek yanlılığa ve tek sesliliğe bugün Türk-İş içinden de itirazlar yükselmektedir. Geçtiğimiz aylarda Samsun'da yapılan sendikaların genel eğitim sekreterleri toplantısında, Orhim ve Kutyay seminerlerinin tek yanlı ve ANAP propogandası yapan toplantılar olduğu yolunda yöneltilen eleştirilere, Türk-İş genel eğitim sekreteri ve Sağlık-İş genel başkanı Mustafa Başoğlu, "konuyu inceleyeceğiz, gerekirse katılmayacağız" diye yanıt vermişti. Henüz bu yolda atılmış bir adım görmüyoruz.

ORHİM'LERİN, KUTYAY'LARIN ARDINDAKİ ODAKLAR: OPUS DEİ'LER, "AYDINLAR" OCAKLARI

Orhim ve Kutyay'ın ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için, **Bilim ve Sanat** dergisinin Nisan 1987 tarihli 76. sayısında yayınlanan **Ahmet R. Bilgen**'in "Ahtapotun Tuttuğu Şemsiye" ve "Opus Dei: Dev Ahtapot ve Kolları" başlıklı yazılarından alıntılar yapacağız:

"Özgül koşullar, tarihsel, konjonktürel konumların doğal olarak yarattığı farklılıklara karşın, çağımızda, çok boyutlu kriz durumlarını aşamayan birçok ülkede, toplumsal, ekonomik ve siyasal çözüm önerilerinin 'olağan' olmayan birtakım örgütler (kuruluşlar) aracılığıyla üretildiği dönemler yaşanmıştır, yaşanmaktadır. Nitekim Türkiye'de kamuoyu 'atılım' dernekleri, 'ilim yayma' cemiyetleri, 'aydınlar' ocakları, çeşitli isimler taşıyan vakıflar görüntüsü ardında bu tür kuruluşlarla tanışıyor, ya da yeniden tanışıyor..."

"Bu örnekler içersinde, kuşkusuz en ilginç ve öğreticilerinden birisi Franco İspanya'sının uzun bir dönemine damgasını vuran 'Sociedad Sacerdotal de la Santa Cruz de Opus Dei' ya da kısaca **Opus Dei**'dir...

"... Opus Dei ve benzerleri etkinliklerini artırdıkça demokrasiden daha da uzaklaşılmaktadır. Bu nedenle demokratların, demokratik güçlerin Opus Dei benzerlerini iyi tanımaları bunların etkinlikleri üzerine düşünmeleri bir zorunluluktur. Söz buraya geldiğinde Türkiye'nin son onbeş yılı üzerinde de iyi düşünmek gerekmektedir...

"... Türkiye'de sağın ilk defa birden çok siyasal harekete bölünmesine karşılık MC türü 'mucizevi' birleşmelerin aracı güçleri, perde arkaları üzerinde yeterince durulduğu söylenebilir mi? Aydınlar Ocağı benzeri kuruluşların 1971 sonrası faaliyete geçmeleri ile sağın birbirleriyle adeta kanlı-bıçaklı kadrolarını

Seminerlerin yapıldığı yerler ve konuları

Turistik tesisler gözde!

TURİSTİK yörelerde "eğitim ile dinlenmeyi birarada gerçekleştirmek" sevdasıyla yapılan, sendikacıların yoğun biçimde katıldığı Orhim ve Kutyay seminerlerinin yapıldığı yerlerden bazıları şöyle:

Abant Turban Oteli
Çeşme Altın Yunus Tesisleri
Burşa Çelik Palas
Yalova Turban Termal
İzmir Balçova Kaplıca İşletmesi
Uludağ Hotel Grand Yazıcı
Bolu Koru Oteli
Antalya-Side
Kuzey Kıbrıs Salamis Bay Oteli
M/F Ankara Feribotu (İst.-Trabzon-İst./İst.-İzmir-İst.)

Bugün sendikal mücadelenin demokrasi mücadelesi ile içiçeliği her zamankinden daha önem kazanmış ve öne çıkmıştır. Anayasanın ve sendikal yasaların değişmesi sözkonusu olmadan sendikacılık yapılamayacağı bizzat Türk-İş'li sendikacılar tarafından sık sık dile getiriliyor. Sendikal mücadelenin gündemindeki birincil sorun bu iken, Orhim ve Kutyay seminerlerinin tamamı bu düzlemin dışında ve sendika üst yönetimlerini, sermaye temsilcileri ile siyasal iktidara yaklaştırıcı niteliktedir. Hedef saptırıcı ya da 12 Eylül'ün sendikal düzenini ve hükümet uygulamalarını benimsetme yönünde güdüleyici bu seminerlerden bazılarının konuları şöyle:

— 233 sayılı kamu iktisadi teşebbüsleri hakkında kanun hükmünde kararnamenin uygulaması ve KİT"leri özelleştirme çalışmalarından beklenenler,

— Türkiye'de otomasyon geçişin ve bilgisayar kullanımının sorunları ve alınması gerekli tedbirler,

— Sosyal amaçlı iki yeni kanun ve uygulamaları: "Çıraklık ve meslek edinme kanunu" ile "memurlar ve işçiler ile bunların emeklilerine konut edindirme yardımı yapılması hakkında kanun"un uygulamaları ve alınması gerekli tedbirler,

— Çalışma hayatımızda özel meselelerimiz,

— Devlet personel rejiminde ve özel işletmelerin personel politikalarında yeni boyutlar ve güncel sorunlar, vb. □

bütünleştiren 'gizemli' şemsiye arasında bir 'rabıta' var mıdır? 12 Eylül'den sonra 'Maestro'nun değneğinin bir işareti ile bir anda ortalıklara çıkan, ancak özel çabalar harcanmış olsaydı bile biraraya getirilmeleri çok zor olacak kadar birbirlerine benzeyen üniversitelerin yönetim kadroları daha önce hangi 'ocakbaşlarında' toplanmaktaydılar. ...Hepsinden önemlisi 'dargın liderleri' biraraya getirip, barıştırmak için harekete geçeceklerini açıklayanlar hangi ideolojik platformu sunmaktadırlar."

"Dev Ahtapot"un kolları işçi sınıfının sendikal örgütlerine, Türk-İş'e de Orhim ve Kutyay eliyle uzanmıştır. Opus Dei'ler, Aydınlar Ocakları devrededir. Hem Orhim'in hem de Kutyay'ın bir numaralı isimleri bu derneğin üyesidir. O dernek ki 12 Eylül'ün resmi ideolojisi haline getirilen **Türk-İslam Sentezi'**nin kaynağı, rejime damgasını vuran perde arkası güçlerdendir. Tıpkı Opus Dei gibi:

"1960'lı yıllar boyunca İspanya'da önemli oluşumlara damgasını vuran ... hep Opus Dei olmuştur... Opus'un 1940'lı yıllarda gelişmesi öncelikle ve özellikle üniversiteler içinde yerleşme yoluyla gerçekleşmiştir. Opus üyeleri bir yandan Cumhuriyetçilerden 'temizlenen' üniversite kürsülerini doldurmakta, diğer yandan üniversiteleri yönlendiren bilimsel yönetsel kuruluşlara sızmaktadırlar." Benzerlikler, daha doğrusu özdeşlikler bu kadar mı? Sürdürelim:

"Genişlemesine ve etkinliklerini artırmasına karşın Opus Dei'nin kitle örgütü olmak gibi bir istemi ve savı hiçbir zaman olmamıştır. Üye kabulünde nicel büyüme istenmemiş, 'nitelikli' üyelerle yetinilmiştir. Seçkinlerden devşirilen üyeler arasında bankacılar, sanayiciler, büyük toprak sahipleri, eski aristokratlar, zengin serbest meslek sahipleri, ve yüksek düzey kamu görevlileri bulunmaktadır."

Yalnızca 110 üyesi bulunan (1985) Aydınlar Ocağı ve benzeri kuruluşlar, sıradan dernekler ve vakıflar olmalarının çok ötesinde işlev ve amaçları üstlenen ideolojik ve örgütsel odaklardır. İspanya'larda, Türkiye'lerde iktidara el koyan güçlerin yön göstericileri, akıl hocaları olan bu odakları büyük sermaye ile, dış ve iç militarist güçlerle bütünleşmiş olduklarından, toplumsal-sınıfsal piramidin tepesindeki bir "oligarşik zümre"nin bileşenlerinden saymak gerekiyor.

İşte Türk-İş ve bağlı sendikalarına el uzatmış bulunan "yerli" ve ABD'li kuruluşlar bu dev ahtapotun kollarından birkaçını oluşturuyor.

Sendikal hareketin başarıya ulaşabilmesinin koşulu demokrasi ve bağımsızlıktır: Ülkede demokrasi ve işçi sendikalarının işverenlerle, devletten bağımsızlığı. Buna aykırı amaçlar içinde kuruluşlarla Türk-İş ve bağlı sendikaların tüm ilişkilerini koparmaları çağrısını yapıyoruz.

"Dev ahtapotun kollarında tuttuğu şemsiye altında" işçi sınıfının sendikal hareketinin kazanabileceği hiçbir şey yoktur! □

14.00-15.30 SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİMİZDE YENİ BOYUTLAR

Panelistler

-Prof. Dr. Turan YAZGAN

-Kutlu SAVAŞ

-Fikret YAĞMUR

-Mustafa BAŞOĞLU

-Metin YILMAZ

-Sadık ŞİDE

15.30-16.00 ÇAY ARASI

16.00-17.30 SORULAR VE YORUMLAR

ÖZEL PROĞRAM

20.00 MÜZİKLİ AKŞAM YEMEĞİ

22.00 KUTYAY HEDİYE ÇEKİLİŞİ

ÜÇÜNCÜ GÜN
1 Mart 1986

9.30-11.00 TOPLU PAZARLIK DÜZENİMİZDE YENİ BOYUTLAR

Panelistler

-Prof. Dr. Metin KUTAL

-Hüseyin PALA

11.00-11.15 ÇAY ARASI

11.15-12.45 SORULAR VE YORUMLAR

12.45-13.45 ARA VE ÖĞLE YEMEĞİ

DÖRDÜNCÜ G
2 MART 1986

9.30-11.00 ÜCRETLE... POLİTİKA... BOYUTLA...

11.00-11.15 ÇAY ARAS...

11.15-12.45 SORULAR

Kutyay'ın Bursa Çelik Palas'ta yapılan bir seminerinin programını gösteren broşür: "Müzikli akşam yemeği", katılanlara değeri düşük olmayan hediyelerin çıktığı "geleneksel hediye çekilişi" programı renklendiren unsurlardır. Programın asıl "rengi" ise, katılanların oluşturduğu "kompozisyon". Kimler yok kimler!

EĞİTİM • YAYIN • ARAŞTIRMA MERKEZİ

Endüstriyel İlişkiler Serisi: 11 Yıl 1.Seminer

...BOYUTLAR

ÇELİK PALAS - BURSA
27 Şubat 2 Mart 1986

Aydınlar Ocağı üyesi Turan Yazgan, "ünlü" milliyetçi bilim adamı ve politikacı Emin Bilgiç ve yine "ünlü" patron Sabri Ülker'in yönetim kurulu üyesi ve kurucusu oldukları Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'na bağlı birimler. Kutyay da bu Vakfa bağlı bir "eğitim, yayın, araştırma merkezi"

Orhim-Kutyay'ın kimliği

Ülker'in "ünlü" patronu ve Aydınlar Ocağı üyelerince yönetiliyorlar!

ORGANİZASYON ve Halkla İlişkiler Limited Şirketi, kısa adıyla **Orhim, 2 Aralık 1985** günü kuruluş dilekçesini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na veriyor. Kurucusu üç kadın. Adları: **Fatma Karahasanoğlu** (63), Avukat **Jale Toker** (41) ve **Yurdagül Altınöz** (22).

F. Karahasanoğlu ve J. Toker İstanbul Erenköy'deki Oyak Sitesinde ikamet ediyorlar ve J. Toker hava yarbay Ertan Toker'in eşi. Orduyla bu bağlantı birrastlantımı? F. Karahasanoğlu Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinden **Doç.Dr. Taner Karahasanoğlu'**nun annesi. Tamer Karahasanoğlu MHP'ye yakın görüşleriyle biliniyor ve **Aydınlar Ocağı** üyesi.

1985 yılında topu topu 110 üyesi bulunmasına karşılık, "... son 15 yıldır Türkiye'de sağı birleştiren, besleyen, kadro yetiştiren ve tüm temel politikalarını üreten bir kuruluş", "... 24 Ocak kararları ilk kez burada açıklanıyor, ANAP'ın kuruluş çalışmaları burada başlatılıyor, Anayasa tasarısı burada yapılıyordu" diye nitelenen (**Nokta,** 24 Şubat 1985), Milliyetçi Cephe hükümetinin kuruluşunda birinci elden rol oynayan bir dernek Aydınlar Ocağı. 12 Eylül'ün resmi ideolojisi haline getirilen **"Türk-İslam Sentezi"** ideolojisinin hazırlayıcısı bir kurum. T. Karahasanoğlu, "... gelişmeye kapalı bir toplum, demokrasiyi yadsıyan bir devlet arayışı..." (İlhan Tekeli, Türk İslam Sentezi Üzerine, **Bilim ve Sanat,** Mayıs 1987) demek olan bu ideolojiyi üreten derneğin çok sınırlı sayıdaki üyelerinden biri ve Orhim'in beyni.

Orhim, kuruluşundan hemen bir ay sonra, Turban'ın Yalova Termal Turistik tesislerinde bir seminer düzenliyor. Bu seminere pekçok sendikacı ve öğretim üyesinin yanısıra, bakanlar da katılıyor. Açılış konuşmalarını Devlet bakanları Mustafa Tınaz Titiz ve Ahmet Karaevli, Ulaştırma bakanı Veysel Atasoy, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği başkan vekili Ali Coşkun yapıyor.

Kuruluşundan hemen sonra bu çapta bir organizasyonu gerçekleştirmek, şirketin kurucusu üç bayanın harcı olmasa gerek! Bakanlar Kurulunun nerdeyse tam kadro temsil edildiği, sağ yelpazenin (öğretim üyesi, işadamı, sendikacı) birçok ünlü adını seminere çok kısa sürede getirebilmesi, Orhim'in **"herhangi bir şirket"** olmadığını gösteriyor. Orhim başka birşey!

Kutyay da öyle. Ancak Kutyay'ın **"herhangi bir kuruluş"** olmadığı en azından tescilli. Kutyay, **Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı** adlı vakfa bağlı, bir "eğitim, yayın, araştırma merkezi." Vakıf **1980** yılında kuruluyor ve aynı yılın **20 Temmuz'**unda Bakanlar Kurulunca "kamuya yararlı" bulunarak "itibar" görüyor. YÖK'le birlikte de üniversite ile işbirliği başlıyor. İstanbul Üniversitesi senatosunun 20 Aralık 1982 tarihli bir kararıyla bu bağ kuruluyor, **"herhangi bir**

Orhim-Kutyay seminerlerinin sendikalara maliyeti

BU SEMİNERLERE katılan sendika üst yöneticileri için sendikaların ödediği kişi başına miktarlar, seminerin yapıldığı yere göre değişiyor. İki örnek veriyoruz:

15-20 Ekim 1986 günleri arasında 5 gün 5 gece, Kuzey Kıbrıs'da bulunan turistik **Salamis Bay Otel'**de yapılan ve Orhim'in düzenlediği seminer için fiyatlar şöyle belirlenmiş: Tek kişilik odada kalınırsa 345 bin, çift kişilik odada kalınırsa 290 bin lira. Eşlerin "iştiraki" halinde tek kişi fiyatı üzerine 190 bin lira.

Kutyay'ın düzenlediği ve 15-19 Şubat 1987 tarihleri arasında **Turban'**ın **Abant'**taki tesislerinde düzenlenen seminer için belirlenen fiyatlar: Tek kişilik oda için 285 bin lira, iki kişilik oda için kişi başına 225 bin lira, eşler için ayrıca 185 bin lira, ayrıca gidiş-dönüş otobüs ücreti 10 bin lira.

Bu fiyatlar şunu gösteriyor: Bir seminere bir sendikadan 3-4 kişinin katılımı halinde sendikanın ödemek zorunda olduğu çıplak miktar **bir milyon lira** dolayındadır. Bunun yanısıra harcırah, araba ile gidilmişse yapılan ek giderler vb. hesaba katılmalıdır. Sendikaların yasa gereği yapmaları gereken zorunlu eğitim harcamaları arasında gösterilen bu giderlerin, kendi bünyelerinde ya hiç olmayan ya da göstermelik ve işlevsiz durumda bulunan eğitim çalışmaları için ayrılması durumunda kaç işçinin eğitilebileceğine ilişkin bir hesaplamayı vererek çarpıklığı sergilemek olanaklıdır:

Bir sendika 1 milyon lirayla, Ankara'da iki gün süreli 100 işçiye kendi misafirhanesinde yatırmak üzere eğitim verebilmektedir.

Öte yandan bu seminerlere kimi sendikaların bir yıl içinde birden fazla katıldığı görülmektedir. □

vakıf" olmadığı çift kanaldan tescil görüyor. Vakıf şu anda Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan ve İstanbul Belediye Sarayı'nın hemen arkasında bulunan tarihsel **Ankaravi Mehmet Efendi Medresesi**'nde faaliyetini sürdürüyor. Kutyay'dan ayrı olarak kendisine bağlı, **Kaşgarlı Mahmut Dil Merkezi, Farabi Yayın Satış Merkezi, Türk Dünyası Araştırmaları Mecmuası** bulunuyor. Ayrıca aylık bir tarih dergisi çıkartıyor.

Vakfın faaliyet konusu olarak, "Türk iktisat ve medeniyet tarihi ile ilgili araştırmalar" (**Yeni Vakıflar Kataloğu**, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1984) gösterilmiş. Oysa Kutyay'ın düzenlediği seminerlerin hiçbiri bu konuyla ilgili değil, sosyal politika ve çalışma yaşamı üzerine girişimleri, vakfın amaca **aykırı faaliyeti** demektir ve yasaya karşı da suç işlemektedir.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfının kurucuları üç kişi: **Prof.Dr. Turan Yazgan, Prof.Dr. Emin Bilgiç** ve **Sabri Ülker**. Bunlardan Turan Yazgan Aydınlar Ocağı İstişare Kurulu üyesi ve vakfın yönetim kurulu başkanı, aynı zamanda Kutyay seminerlerinin de düzenleyicisi ve sürekli katılımcısı. Emin Bilgiç AP'nin kurmaylarından Sadettin Bilgiç'in kardeşi ve 1980 öncesi Demirel hükümetleri sırasında Kültür Bakanlığı müsteşarlığı yaptı. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi dekanıyken yarattığı gerici olaylarla ünlenen, emekli olduktan sonra MHP genel idare kurulu üyeliği yapan bir isim. Sabri Ülker ise, Ülker fabrikalarının sahibi. 1980 öncesinde aylar boyu süren ünlü Ülker grevleri sırasında DİSK'e bağlı Gıda-İş sendikasına karşı fanatik tutum takınmış bir işveren. Şimdi Kutyay yöneticisi olarak sendikacıları "aydınlatıyor." İşçilere karşı bağnaz tutumuyla tanınmış bir işveren, 12 Eylül sonrasında, sendikaları çok yönlü kuşatma atağında kendisine düşeni yapıyor.

Gerek Orhim'in gerek Kutyay'ın temel nitelikleri ve kurucularının özellikleri yukardaki bilgilerden ortaya çıkmış olmalı. Her ikisi de 12 Eylül düzeni ve ideolojisi ile bütünlük gösteren, o doğrultuda etkinlik gösteren kuruluşlar. "Bu Anayasa, bu sendikal yasalar değişmeli" diyen sendikacıların bu kuruluşların düzenlediği seminerlerden yararlanabilecekleri birşeylerolabilir mi? □

Kimler Yok ki!

Seminerlere katılan işçi, işveren ve hükümet temsilcileri

İşçi sendikalarından: Şevket Yılmaz (Türk-İş Gn.Bşk.)/Emin Kul (Türk-İş Gn.Skr.)/Mustafa Başoğlu (Türk-İş Gn.Eğ.Skr.)/Sadık Şide (Türk-İş Eski Gn.Skr.)/Hüseyin Pala (Belediye-İş Gn.Bşk.)/Zeki Gedik (Tek Gıda-İş eski Gn.Bşk.)/Mustafa Özbek (Türk Metal Gn.Bşk.)/İbrahim Öztürk (Hava-İş Gn.Bşk.)/Çetin Göçer (Türk-İş Gn.Mali Skr.)/Orhan Balta (Tek Gıda-İş Gn.Bşk.)/Metin Tiryakioğlu (Basisen Gn.Bşk.)/Kaya Özdemir (Türk-İş eski Gn. Eğitim Skr.)/Yılmaz Şengözer (Banksis Gn.Bşk.)/Kenan Gürbüz (Tez Koop-İş Gn.Bşk.)/Zeynel Irmak (Tarım-İş eski Gn.Bşk.)/Bahattin Gezer (Genel Maden-İş Gn.Bşk.)/Bayram Meral (Yol-İş Gn.Bşk.)/Cevdet Selvi (Petrol-İş Gn.Bşk.)/Mehmet Er (Öz İplik-İş Gn.Bşk.)/Avni Çarsancaklı (Türk Metal eski Gn.Bşk.Yrd.)/Servet Kahyaoğlu (BASS Eski Gn.Bşk.)/Orhan Erçelik (Tes-İş eski Gn.Bşk.)/Mustafa Orhan (Türkiye Maden-İş Gn.Bşk.)/Kenan Durukan (Harb-İş Gn.Bşk.) ve daha birçok sendikacı.

İşveren tarafından: Sakıp Sabancı (Sabancı Holding)/Halit Narin (TİSK Gn.Bşk.)/Naci Önsal (Kamu İşveren Sen.Gn.Bşk.)/Metin Yılmaz (Kamu İşveren Sen.Gn.Bşk.)/Nazım Düzenli (Gıda İşverenleri Sen.Gn.Bşk.)/Erdoğan Karakoyunlu (Koç Holding Başkan Yrd.)/Ali Coşkun (TOBB Gn.Bşk.)/İlhan Lök (MESS Gn.Skr.)/Ercüment Rona (Tekstil İşverenleri Sen.Gn.Skr.)/Bahri Ersöz (MESS Gn.Skr.)/Üzeyir Garih (Alarko Holding Yön.Kur.Bşk.)/Yalçın Ahıska (İş Bankası Gn.Md.Yrd.)/Refik Baydur (Kiplas Gn.Bşk.)/Atilla Yurtçu (İzdaş Holding Yön.Kur.Bşk.)/ vb.

Hükümetten ve bürokrasiden: Turgut Özal (Başbakan) ve bakanların birçoğu/müsteşarlar, genel müdürler, ANAP milletvekilleri (Ör: Şükrü Yürür, İmren Aykut vb.)/Naci Varlık (Yüksek Hakem Kurul Bşk.) vb.

Sendikacılar ne diyor?

ÇEŞİTLİ sendikalardan yöneticilere Orhim ve Kutyay'ın düzenlediği seminer adı altındaki toplantılara ilişkin görüşlerini sorduk. "Hareketçi" olarak bilinen (Örneğin Demiryol-İş ve Koop-İş genel başkanları) sendikacılar bu toplantıları yararlı olarak görürlerken, bu kuruluşları sert biçimde eleştiren sendikacılar da var.

Mustafa Alpdündar Türk Harb-İş Genel Sekreteri

"Bir defa katılmak talihsizliğine uğradım, yarısında döndüm..."

Çok ince yerden yakalıyorsunuz. Bu seminerlere işçi temsilcilerinin katılmaması gerekir. İşverenlerin zaten kısıtlanmış işçi haklarını daha da kısıtlama yön ve yöntemlerini öğreten birer okul gibidirler. Mesela kıdem tazminatı müessesesinden nasıl kurtulunur, bu müessese birgün sermayemizi tamamen götürecek gibi bir yaklaşım hakimdir. Sermayenin hesabına kamuoyu oluşturan kuruluşlardır. Ben bir defa katılma talihsizliğine uğradım, yarıda bırakıp döndüm. Aldıkları yüksek meblağlar bir yana, işçi hareketinin bu seminerlere katılmaması, protesto etmesi gerektiğine inanıyorum.

Mehmet Acıdereli Demiryol-İş Genel Başkanı

"Bu seminerlere katılıyorum ve faydalı buluyorum..."

BU SEMİNERLERE katılıyorum ve faydalı buluyorum. Böyle seminerlerde işçi teşekküllerinden katılan olmazsa tek taraflı sonuç çıkıyor. Türk-İş'ten arkadaşlar katılırsa en azından işçi, işveren ve hükümetin görüşleri ortaya çıkıyor. İşçi temsilcileri katılırsa o zaman diğerleri daha temkinli konuşuyor. Yalnızca işveren ve hükümet tarafının katıldığı seminerler duyuyorum, bizim görüşümüz oralarda yansımıyor. Orhim ve Kutyay seminerlerinin sonucu hakkında birşey söylemek istemiyorum.

Ahmet Balaman Koop-İş Genel Başkanı

"Çok faydalı olduğuna inanıyorum..."

ÇOK katıldım, hemen hepsine. Dörtlü saçayağı kurulur bu seminerlerde: İşçi, işveren, üniversite, hükümet temsilcileri. Burada hem yeni fikir üretilir, hem de mevcut yasaların uygulama aksaklıkları tartışılır. Çok faydalı olduğuna inanıyorum. Hatta yöneticilerimin çoğunu bu seminerlerden geçirdim.

Yaşar Çetinkaya Ağaç-İş Genel Eğitim Sekreteri

"Tamamen yanlı, iktidarın ve işverenlerin sağ kolu..."

KUTYAY ve Orhim'in seminerlerine katılmadık. Çünkü, izlediğimiz ve gözlemlediğimiz kadarıyla, bu kuruluşların düzenlediği seminerleri işçi lehine herhangi bir konunun tartışılmasından çok, bugünkü iktidarın yürüttüğü ekonomik politika ve uygulamalarının özellikle sendikalara kabul ettirilmesi ve dolayısıyla sendikaları köşeye sıkıştırmak için, bu kuruluşlarca bütün çabaların sarfedildiği önceden planlanmış toplantılar olarak görüyorum. İktidarın uyguladığı ekonomik politikanın tüm sendikalarca benimsenmesini sağlamak, diğer bir deyişle, tamamen yanlı, iktidarın ve işverenlerin sağ kolu gibi çalışan kuruluşlardır.

Mustafa Orhan Türkiye Maden-İş Genel Başkanı

"Faydalı olduğu taraflar oluyor, yüzde yüz faydalı diyemem."

1987 Şubat'ında Bolu'da yapılan Kutyay seminerine katıldım. Tarafları çağırıyorlar. Kati kanaatimi söylemeyeyim de, taraflar gelip görüşünü savunuyor, tartışılıyor. Faydalı olduğu taraflar oluyor. Yüzde yüz faydalı oluyor diyemem. Tesbit ettikleri ücretler yüksek, katılamıyoruz. Daha ziyade turistik yerlerde düzenleniyor.

Tümü de 12 Eylül sendikal düzeninden ve işverenlerden yana!

KUTYAY'ın seminerlere katılım için sendikalara gönderdiği bir mektupta, seminere **"şeref verecek"** bakanların adları sayıldıktan sonra, **"hükümetle taraflar arasındaki ayrı ayrı diyaloglar yerine, burada üniversitenin ışığında üçlü bir çözüm arayışına yönelinmiş olunmasını çok hayırlı bir hadise kabul ediyoruz"** denerek, **"irşad edici olarak katılmayı kabul buyurmuş olmalarını şükranla karşılıyoruz"** diye sundukları katılımcı öğretim üyelerinin adları sayılmaktadır.

"İrşad edici" nin sözlük anlamı **"doğru yolu gösterici, uyarıcı"**. Ancak bu sözcük, dinsel alanda bir terim olarak kullanılıyor.

İşveren yanlısı, işverenlerle işbirliği içinde, holdinglerde ve bağlı şirketlerde yönetim kurulu üyeliği ve danışmanlığı yapan, işveren sendikaları ile ve TİSK'le bağlantılı, aşırı sağ görüşlü, kimisi Aydınlar Ocağı gibi kuruluşların üyesi olan, Orhim ve Kutyay seminerlerine katılmacı olarak "irşad edenler"in bazılarının adlarını veriyoruz:

—Prof.Dr. Kemal Oğuzman Koç Holding yönetim kurulu üyesi. TİSK'e Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve batı ülkelerini 12 Eylül'ün sendikal yasalarını ILO ilke ve sözleşmelerine uygun olduğuna "inandırmak" üzere broşür hazırlayan öğretim üyesi. 1970'lerde daha başka konumdaydı.

—Prof.Dr. Münir Ekonomi Yukarda sözü edilen broşürün bir bölümünü yazdı. Her iki profesör aynı zamanda 2821 ve 2822 sayılı yasaların hazırlayıcılarından.

—Prof.Dr. Turan Yazgan Kutyay'ın bir nolu yöneticisi. Aydınlar Ocağı İstişare Kurulu üyesi. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı.

—Doç.Dr. Taner Karahasanoğlu Orhim'in bir nolu gayrıresmi yetkilisi. Aydınlar Ocağı üyesi.

—Prof.Dr. Fikret Eren Ankara Üniversitesi rektör yardımcısı. **"Kurt Karaca"** takma adıyla, 12 Eylül öncesi MHP'lilerin el kitaplarından biri olan "Milliyetçi Türkiye" adlı kitabın yazarı.

—Prof.Dr. Şakir Akça Gazi Üniversitesinin YÖK sonrası ilk rektörü. "Hareketçi" görüşleriyle tanınıyor.

—Prof.Dr. Kamil Turan Gazi Üniversitesi rektör yardımcısı. "Hareketçi" görüşleriyle tanınıyor. Türk-İş ve birçok sendikanın eğitim çalışmalarının değişmez adı.

—Prof.Dr. Nevzat Yalçıntaş TRT eski genel müdürü. Aydınlar Ocağı yönetim kurulu üyesi.

—Dr.Agah Oktay Güner Tercüman yazarı. MHP genel yönetim kurulu üyesi.

—Prof.Dr. Turhan Esener 12 Eylül döneminin ilk çalışma bakanı.

—Doç.Dr. Mahir Kaynak 12 Mart öncesi öğrenci hareketlerinde kışkırtıcı ajan görevi yapan MİT mensubu.

Seminerlere katılarak sendikacılara "doğru yolu gösteren" ve benzer niteliklere sahip olan diğer öğretim üyelerinden bir kısmının yalnızca adlarını verelim:

Mükerrem Hiç, Safa Reisoğlu, Seza Reisoğlu, Metin Kutal, Sait Dilik, Sabahattin Zaim, Ahmet Akgündüz, Nusret Ekin, Nuri Çelik, Latif Çakıcı, İsmail Ataay, Fevzi Demir, Toker Dereli, Ferhat Şenatalar, Bilgin Kaftanoğlu, Adnan Gülerman, Ömer Saatçıoğlu, Mehmet Gönlübol, Ataç Soysal, Ahmet Kılıçbay, Faruk Akün, Faruk Sümer vb.

Bu listede bir tek ilerici demokrat-sol düşünceli öğretim üyesi bulunmuyor. Bu da seminerlerin yapısı hakkında fikir vermek için yeterli olmalı. □

Hikmet Aksoy
Tez Koop-İş Genel Eğitim Sekreteri
"Seminerler kamuoyunu yanıltmaktadır."

BU KURULUŞLARIN ilkeleri incelendiğinde son derece yararlı etkinlikler sağlayacağı inancı içerisine girmiştim. Bu amaçla katıldığım bir seminerde sorunlara tarafsız yaklaşımların sağlanmadığı, tebliğ sunucularının belli kesimlerden oluşturulduğunu izledim. "Demokratik platformda tartışılamayacak hiçbir konu yoktur" sloganını ileri süren bu kuruluşların, seminerleri demokratik bir platformda sürdürdüklerine inanmıyorum.

Sendikal hak ve özgürlüklerin elden alınmasını sağlayan son çalışma yasaların hazırlanmasına bilfiil hizmet etmiş ve altına imzasını koymuş kişileri ve özellikle öğretim görevlilerini bu seminerlerde tebliğ sunmaya çağırmak sorunlara çözüm yerine, mevcut sorunları haklı sebeplere dayamaktan öteye gitmememektedir.

Bu iki kuruluşun düzenlediği tüm seminerlerde bu taraflı tutum sürmüş, işçi-işveren ilişkileri, sendikal hak ve özgürlükler, çalışma yasaları gibi konularda belirgin sorunlarımız örtbas edilmeye çalışılmıştır. Kâr amacıyla ve fahiş fiyatlarla düzenlenen bu seminerlerden Türk işçi sınıfının yararlanabileceği hiçbir konu yoktur.

Nükleer savaş tehlikesinin önemi

"Günümüzde en gerici, en saldırgan güçler adım adım silahlanmayı hızlandırmakta, gerginliği ve dünyayı yeni bir savaşın, bu kez nükleer bir savaşın eşiğine getirmektedirler. Emperyalizmin en karanlık güçlerinin cepheleşmeyi, gerginliği artırmayı amaçlayan bu saldırgan politikanın geriletilmesi, dünyamıza yeni ve barıştan yana bir iklim kazandırılması günümüzde en önemli, en canalıcı sorundur."

SEDAT KARAÇAM

GÜN'ün geçen sayısında, Yeni Çözüm dergisinde yeralan bir görüşü etraflı bir biçimde tartışmak istediğimizi belirtmiştik. Yeni Çözüm yazarı dostumuz, derginin Temmuz-Ağustos sayısında, eleştirmek istediğimiz görüşünü şöyle ifade ediyor:

"Evet M.L'ler GÜN ve yandaşı gibi Türkiye'deki her eylemi ve sorunu Sovyetler Birliği'nin tavrına göre biçimlendirmiyor. Kimseden icazet de almıyorlar. Hangi koşulda olursa olsun, kendi bağımsız siyasetini hayata geçirmeye çalışıyor. Onların kendi M.L sandalyeleri vardır. Ama bu parçayı bütüne yeğlemek, uluslararası proletarya hareketini dikkate almamak anlamına gelmez. Fakat M.L'ler esas görevlerinin ülkemizde olduğunu kendilerini birinci derece ilgilendiren şeyin ülkedeki devrim olduğunu gayet iyi biliyorlar. Bunun için Soyvetler Birliği ile ABD arasında çıkan her türlü sorunu (örneğin nükleer silahlar vb. sorununu) halk kitlelerinin somut taleplerinin önüne koymuyoruz, koymamaya da devam edeceğiz" (İlknur Güler, Devrimci Birlikler Mücadele İçinde Kurulur, Yeni Çözüm Temmuz-Ağustos 1987)

Herşeyden önce, Yeni Çözüm yazarı, **sorunu** doğru bir biçimde ortaya koyuyor mu, doğru bir biçimde ele alıyor mu? Bunu tartışmak istiyoruz. Her konuda olduğu gibi, son derece önemli olan bu konuda da, yapacağımız tartışmanın yazar dostumuzun bir başka vesileyle işaret ettiği gibi bilgiçlik taslamaktan ya da "açık kollamak"tan uzak bir çerçevede yürütülmesi halinde herkes için yararlı bir tartışmaya dönüşebileceğini özellikle vurgulamakta yarar görüyoruz.

İlkin, konunun yanlış bir biçimde ele alındığını gösteren belirtilerden birine değinelim. Yeni Çözüm dergisi, GÜN'ün Türkiye'deki her eylemi ve sorunu Sovyetler Birliği'nin tavrına göre biçimlendirdiğini öne sürüyor. Bunun çok basite indirgenmiş, hatta istemeyerek de olsa çarpıtılmış bir ele alış olduğunu belirtmekte yarar görüyoruz. Dahası, Yeni Çözüm yazarı dostların da çok iyi bildikleri gibi, ülkemizde egemen burjuvazi, bilimsel sosyalistlerin her eylemini, tutumunu, "dış düşman" olarak nitelendirmekte kendisi için yarar gördüğü Sovyetler Birliği ile ilişkilendirmek, arada bir "emir komuta" zinciri bulunduğu şartlanması yaratmak istemiştir. 12 Eylül darbesi sonucunda tüm devrimcileri hedef alan bu "dış ve iç düşman" edebiyatı doruğuna ulaşmıştır. Uluslararası işçi sınıfının ortak idealler için dayanışmasının, böylesine açık ve kaba biçimde çarpıtıldığı bir ortamda, "uluslararası proletarya hareketini dikkate aldığını" bildiğimiz dostlarımızın, basit ele alışlardan kaçınmak için daha fazla çaba göstermesi gerekmiyor mu?

Nitekim, böyle bir basite indirgeme sonucunda Yeni Çözüm yazarı öyle bir izlenim yaratıyor ki, ortaya çıkartmak istediği tabloda, bizi yalnızca uluslararası görevlerin ilgilendirdiği, ülkemizdeki devrim sorununun da bizim için hiç de birincil önemde olmayan bir sorun haline geldiği ifade ediliyor. Bu sözler de, yukardaki basite indirgemeye koşut olan bir başka basite indirgeme olup çıkıyor. Düzeltmek için söyleyelim: Eğer genel ile özel (ya da Yeni Çözüm yazarının dedidiği gibi parça ile bütün) arasındaki diyalektiği kavramak bizim için önemliyse amacımızın karmaşık ve yepyeni sorunlarla dolu olan dünyamızın gerçeklerini öğrenmek, dikkate almak ve ülkemizdeki devrim mücadelesini geneldeki mücadele ile uyumlu bir biçimde başarıya ulaştırmak olduğu açıktır. Ülkemiz dünyamızın sımsıkı yalıtlanmış bir "parça"sı olmadığına göre, başka türlü davranmanın mümkün olmadığı tartışma götürmez bir gerçektir.

Her türlü basite indirgemeden kaçınmamız gerektiği, Yeni Çözüm yazarı dostumuzun "savaş mı, barış mı" sorusunu ele alış biçimiyle çok daha çarpıcı duruma geliyor.

Doğaldır ki nükleer silahların yarattığı tehlike, öncelikle nükleer silahlara sahip olan ülkeleri, en başta da SSCB ile ABD'yi ilgilendirmektedir. Ancak kuşkusuz sorun bu noktada başlayıp, bu noktada sona ermiyor. Nükleer silahlanma yarışına son verilmesi, bütün ülkeleri, bütün dünyayı ve insanlığı ilgilendiren global bir sorundur. Bilimsel ve teknik alandaki devrimin, silahlanma yarışının gezegenimizi birkaç kez yok edecek düzeye ulaştırılmasına olanak sağladığı, artık nükleer bir

savaşın galip ya da mağlubunun olamayacağı, böyle bir savaşın insanlığın sonu anlamına geleceği, burada yinelenmesi gereksiz olan gerçeklerdir.

O halde, insanlığın tümünün yazgısını ilgilendiren çapta bir sorunu, "Sovyetler Birliği ve ABD arasında çıkan **bir** sorun" olarak sunmak, onu daraltan, hatta sıradanlaştıran bir sunuş olmuyor mu? Nükleer çağ, uzay çağı, başta barış sorunu olmak üzere karşımıza yeni, karmaşık ve kolay yanıtları olmayan pekçok sorun çıkartıyor. İnanıyoruz ki, bu sorunlar üzerinde ortaklaşa kafa yormak, tartışmak, sorunları tüm boyutlarıyla ortaya koymak tümümüzün yararına olan biricik yoldur.

Bunun için de en başta çok daha özenli olmak gerektiği açıktır. Örneklemeye çalışırsak şunları sözlerimize ekleyebiliriz: Emperyalizmin en karanlık, saldırgan güçleri dünya çapındaki barış mücadelesini daraltmak ve etkisizleştirmek için, mücadelenin sınıf sınırlarını da aşan boyutlarını, global yanını gözlerden saklamaya çalışmakta, mücadeleyi Sovyetler Birliği'nin yedeğinde göstermeye çalışmaktadır. Kuşkusuz Sovyetler Birliği, birbiri ardısıra yinelediği barışçı girişimlerle barış mücadelesinde umut ve cesaret aşılayan, bizce mücadelede çok özel yeri olan bir güçtür. Ancak gene Sovyetler Birliği, aynı zamanda, barış mücadelesini pek çok ülkeyle, halkla paylaşan, paylaşmayı da amaçlayan bir güçtür. Dolayısıyla sorun "bir ABD-SSCB" sorunu değil, barış isteyen insanlığın tümünün sorunudur; "savaş mı, barış mı" sorunudur.

Yeni Çözüm dergisinde yeralan bir başka yazıda, savaşa ilişkin şu ünlü tanıma yer veriliyor: "Savaş politikanın silahlarla sürdürülmesidir." Ne var ki, günümüzde şu da açık bir gerçektir ki, uluslararası politikanın artık silahlarla sürdürülmesi olanaksızdır! Nükleer silahlar ateşlendiği zaman, ne politikanın öznesi olan sınıflar ne de politika varolacaktır; savaş insanlığın sonu olacaktır. Bu açık gerçek karşısında tutum almamazlık edebilir miyiz? Barış sorununun kazandığı olağanüstü önemi yadsıyan ele alışlara yönelebilir miyiz? Mücademizi dünyada hiçbir değişiklik yokmuşcasına sürdürebilir miyiz? Bunlar tartışmamız gereken yaşamsal sorunlardır.

Kuşkusuz devrim mücadelesini hiçbir güç durduramaz; kaynağını tarihsel bir haklılıktan, bilimsel bir yasallıktan alan bu mücadele sürecek ve başarıya ulaşacaktır. Ne var ki, mücadelenin başarısı için, hiç kuşkusuz öncelikle öznesinin ve mekânının bulunması, yani insanlığın ve gezegenimizin varlığının sürüp gitmesi gerekiyor. İşte günümüzün gerçeklerinin karşımıza çıkarttığı, kaçmanın ya da ertelemenin olanaksız olduğu durum budur. İşte barış mücadelesiyle, devrim mücadelesini bir arada ele almamızı gerektiren durum budur.

Böyle bir durum daha önceleri bilimsel sosyalistlerin görüş alanı dışında kalmış da değildir. Lenin'in eşi Krupskaya bize şunları anlatıyor: "Vladimiz İlyiç kimi zamanlar gelecekle ilgili düşler kurmaktan hoşlanırdı. Onunla savaş hakkındaki bir konuşmamızı hatırlıyorum. Bu konuşma 1918'in başlarında, Leningrad'da olmuştu. Vladimir İlyiç modern teknolojinin savaşı giderek daha da tahripkâr duruma getirdiğini söylemiştir. Ama tahripkârlığı öylesine bir duruma gelebilecekti ki, artık savaş yapmak olanaksız olabilecekti. Daha sonraları, 1920-1921'de, Vladimir İlyiç bu soruna yeniden döndü. Yapım aşamasında olan yeni bir buluşun büyük orduları uzaktan yok edebileceğini söyleyen bir mühendisle olan konuşmasını hatırlamıştı. Bu her türlü savaşı olanaksız duruma getirebilecekti. Vladimir İlyiç bu konuda büyük bir ilgiyle konuşuyordu. Savaşın olanaksız duruma gelmesini ne denli arzu ettiği çok açıktı." (Kuşkusuz Lenin'in sözlerini, yeni silahların kendiliğinden savaşları yokedebileceği şeklinde yorumlamak son derece yanlış olacaktır.)

Barış konusunda bunları söyledikten sonra, Yeni Çözüm dergisi yazarı dostumuzun barış sorununu kitlelerin somut taleplerinin önüne koymak ya da koymamak türünden ele alışının yanlış bir ele alış olduğunu söyleyebiliriz. Sorun devrimci hareketin programının, barış sorunun kazandığı olağanüstü önemi dikkate alarak, ama aynı zamanda Yeni Çözüm yazarı İlknur Güler'in de işaret ettiği, kitlelerin somut talepleri ile yakından ilişkilendirerek oluşturulması sorunudur.

Dünya barışı için, silahsızlanma için, yapmak zorunda olduğumuz görevlerle devrimci görevlerimiz birbirinin karşısına konacak ya da birbiriyle ilişkisiz görevler değildir. Sorun, bütün görevlerimizi yeni ve yaratıcı bir tarzda ele almak sorunudur.

Günümüzde en gerici, en saldırgan emperyalist güçler adım adım silahlanmayı hızlandırmakta, gerginliği artırmakta ve dünyayı yeni bir savaşın, bu kez nükleer bir savaşın eşiğine getirmektedir. Emperyalizmin en karanlık güçlerinin cepheleşmeyi, gerginliği artırmayı amaçlayan bu saldırgan politikasının geriletilmesi, dünyamıza yeni ve barıştan yana bir iklim kazandırılması günümüzde en önemli, en canalıcı sorundur. Ülkemiz e de varolan sorunların, "kitlelerin somut taleplerinin" dünyadaki bu ana politik çelişkiden bağımsız bir biçimde, böylesine bir çelişkiyi merkezi konuma oturtmadan, sağlıklı bir biçimde çözümleneceğini düşünmek gerekiyor.

Sorunları basite indirgemekten karşılıklı olarak kaçındığımız, sağlıklı bir tartışma yürütmeyi amaçladığımız oranda, karşımızda olan yeni sorunlara daha açık daha net yanıtlar bulabileceğiz. Dolayısıyla, yazımızın Yeni Çözüm yazarlarınca bir tartışmaya "bitirmeyi" değil, **başlatmayı** amaçlayan bir yazı olarak ele alınmasını diliyoruz. □

"Burjuvazi Demokrat Olabilir mi?"

Yanlış soru, yanlış yanıt

"Kurulu düzeni savunan partiler sağ olarak nitelenirler. Ancak bu partiler bir de kurulu düzeni hangi yöntemlerle sürdürmek istediklerine göre ayrılırlar. Kurulu düzeni faşist-otoriter, yöntemlerle sürdürmek isteyen siyasal güçler gibi, burjuva parlamenter yöntemlerle sürdürmek isteyenler de vardır."

SİNAN TUNA

SINIFSAL ve politik bağlaşıklar sorunu bilimsel sosyalist programların ana konularındandır. Bilimsel sosyalistler yalnızca mücadele hedeflerini belirlemekle yetinmezler. Bu hedeflerine hangi sınıfsal ve politik güçlerle birlikte, hangi araçlarla ulaşacaklarını da saptamak zorundadırlar. Bu nedenle politik strateji içinde bağlaşıklıklar politikasının önemli bir yeri vardır. Dünyanın her yöresinde bilimsel sosyalistler birbirinden çok farklı koşullarda, çok farklı güçlerle ama aynı amaca, sosyalizme yönelik olarak bağlaşıklar kurmaya ve geliştirmeye çalışıyorlar. Bu zengin deneyimlerin de katkısıyla politik stratejinin önemli unsuru olan bağlaşıklar teorisi her gün daha da gelişiyor.

Sol güçler bağlaşıklar sorununa yaklaşımlarında önemli ayrımlar gösterseler de sınıfsal bakımdan emekçi sınıfların, politik bakımdan da demokratik ve sol güçlerin birliğinin stratejilerinin merkezi olduğu üzerinde birleşiyorlar. Çünkü bu kesimler kapitalist sömürüden zarar görüyorlar. Kapitalist sömürünün sona ermesi için sosyalizm perspektifi ile birarada mücadele etmeleri köklü olarak çıkarlara dayanır.

DEĞİŞİK BURJUVA KESİMLERE KARŞI TAVIR

Ancak sol güçler arasında emekçi sınıfların birliği konusunda varolan görüşbirliği burjuvazinin değişik kesimlerine karşı izlenecek politika sözkonusu olunca yerini büyük farklılıklar gösteren görüşlere bırakıyor.

Burjuva kesimlerine karşı yaklaşım üzerine sol çevrelerde geniş bir tartışmanın sürmesi bir yanıyla çok doğaldır. Çünkü ilk bakışta kolay kolay çözümlenmeyecek bir çelişki ile karşı karşıya kalırız. Kapitalist sistemin mezarını kazmaya çalışan sol güçler yaşam damarları bu sistemin içine gömülmüş olan bazı burjuva katmanlarla ya da burjuva politik partileriyle ortak hedeflerde nasıl birleşebilirler! Antikapitalist perspektife sahip bir hedefler dizisi aşılmaya çalışırken burjuva güçlerle bir uzlaşma gerçekleşebilir mi? Sol güçler açısından bu açılımın taşıdığı tehlikeler nelerdir? Böylesi bir açılım zorunlu mudur?

Yukarıdaki sorular daha da çoğaltılabilir. Bilimsel sosyalistler birçok ülkede bu sorularla karşı karşıya geliyorlar ve yanıtlar bulmaya çalışıyorlar. Bu soruların birçoğunun bugün için doğruluğu pratikte de kanıtlanmış yanıtları bulunmuyor. Ancak yaşam bağlaşıklar sorunun bir parçası olarak bu sorunu da ısrarla bilimsel sosyalistlerin önüne koyduğundan, kolayca kestirilip atılamayacak bir içerik kazanıyor.

Görüş dergisinin Eylül 1986 sayısında **Sabahattin Kerim** imzası ve **"Burjuvazi Demokrat Olabilir mi"** başlığıyla yayınlanan yazı burjuva kesimlere yaklaşım sorununu incelemeye çalışıyor.

Yazı yukarıda sıraladığımız sorulara burjuvazinin demokrat olup olmadığı ekseninde yanıt arıyor. Tekelciler, tekelciler dışında kalan orta ve küçük boy sermaye sahipleri de dahil olmak üzere, bir sınıf olarak Türkiye'de burjuvazinin demokrat olmadığı sonucuna varılıyor. Buna bağlı olarak demokratik bir burjuva siyasetinin şekillenmediği söylenerek, bugün tavsamış olsa da, demokrasi için burjuvaziden medet uman eğilimleri ve demokrasi mücadelesinde büyüklü küçüklü iş çevreleriyle işbirliği yapmanın peşinde olanları eleştiriyor.

Yine aynı yazı da demokrasi mücadelesinin demokrasinin yokluğundan canı yanan herkesi ilgilendirdiği söylenerek, demokrasi saflarında sadece sol siyasetler değil, demokrasi isteyen burjuva siyasetlerin de bulunduğu belirtiliyor. Emekçilerin daha ileri hedefler için verdikleri mücadelede demokratik hak ve özgürlüklerin öneminin altı çizilerek, şayet bu uğurda mücadele, demokratik hak ve özgürlüklerden yana olan burjuva siyasetlerle işbirliği yapmayı gerektiriyorsa bundan uzak durmanın yüzeysel, nihai amaca hizmet etmeyen bir yaklaşım olacağı söyleniyor. Yazının mantığı gereği, demokrasi saflarında sayılan ve işbirliği kapsamına alınan burjuva siyasetler ile, sosyal demokrat hareketi anlamak gerekiyor.

İşçi ve emekçiler için demokrasinin kazanılmasının ya da korunmasının önemi büyük olduğuna göre, yukarıdaki özetlemede görüldüğü gibi sosyal demokrasinin ötesini silip atmak mı gerekiyor? **Görüş** bunu yapıyor ve üstelik böyle yapmayanları da eleştiriyor.

ÇELİŞKİLERİ DEĞERLENDİRMEK

Bizce **Görüş** soruyu yanlış sorduğu için, doğru yanıta da ulaşamı-

yor. Bu nedenle ulaştığı sonuçlar da nesnel gelişmeleri ve siyasi planda görülen çatışmaları açıklamıyor. Politik strateji bakımından çok önemli olan nüansları kavramaya çalışmak yerine yanlış bir bazda genelleme yapmaya çalışıyor. Çünkü:

Değişik burjuva katmanlara ve partilerine yaklaşımda sorunu demokrat olup olmadıkları biçiminde koymak yanlıştır. Sorun şudur: Bilimsel sosyalist hareket burjuvazi içindeki çıkar çatışmalarına nasıl yaklaşacak ve yararlanacaktır? İşte bu sorunun yanıtına bağlı olarak bağlaşıklıklar teorisinde uzun erimli mücadele birliklerini anlatan cephe vb. gibi kavramların yanısıra, paralel eylem, işbirlikleri, tarafsızlaştırma gibi birçok önemli kavramlar geliştirilmiştir.

Görüş'ün yine aynı sayısında darbenin 14. yılında Şili'deki mücadele üzerine bir yazı yeralıyor. Bu yazıda Şili KP, Almeyda önderliğindeki Sosyalist Partiler, MIR ve daha beş sol partinin oluşturduğu Birleşik Sol ittifakın bütün muhalefeti, "Pinochet'in gönderilmesi ve özgür seçimler" talebinde birleşmeye çağırdığı söyleniyor. Ancak bildiğimiz ve bu yazıda belirtildiği gibi, muhalefetin sağ kanadı Pinochet'le diyalog ve onun yönetiminde seçimlerin yaptırılması ile meşgul. Ayrıca Hristiyon Demokratların Allende'nin devrilmesinde darbe kışkırtıcılığı yaptığı da biliniyor. Sonuç olarak Birleşik Sol bu nitelikte, ABD ile yakın ilişki içinde, kendisine yönelik kısıtlamalar kaldırıldığında uzlaşmaya hazır, **Görüş**'ün bakışıyla demokratlığı tartışmalı bir sağ muhalefete elini uzatıyor. Böyle davranarak yanlış mı yapıyor? Bize göre gerçekçi ve doğru bir çizgi izliyor. Ancak bu çizginin **Görüş**'ün yukarıda özetlemeye çalıştığımız yaklaşımına hiç de uygun düşmediği görülüyor.

Yine Arjantin, Filipinler, Güney Kore vb. ülkelerde programlarında demokrasi sorunu hangi düzeyde yer alırsa alsın Şili benzeri burjuva sağ muhalefetler ya da partiler bulunuyor. Bilimsel sosyalistler bu muhalefetleri yalnızca ABD'nin ve o ülkedeki tekellerin kontrollü yedek atları olarak mı değerlendirecekler?

DYP NEDEN ÇATIŞIYOR?

Bu soruyu ülkemizde yaşanan DYP örneği ile yanıtlamaya çalışalım. Öncelikle **Görüş**'ün tahlili bizlere yalnızca DYP'nin demokrat olmadığını söylüyor. Ancak asıl önemli soruyu, anayasasıyla ve ekonomisiyle temel bir ayrılığa sahip olmamasına karşın, neden 12 Eylül ve sonrası yönetimlerle çatıştığını açıklamıyor. Yine net olarak bu çatışma karşısındaki tutumunu ortaya koymuyor.

Kurulu düzeni savunan partiler sağ olarak nitelenirler. Ancak bu partilere bir de kurulu düzeni hangi yöntemlerle sürdürmek istediklerine göre ayrılırlar. Kurulu düzeni faşist-otoriter yöntemlerle sürdürmek isteyen siyasal güçler olduğu gibi, burjuva parlamenter yöntemlerle sürdürmek isteyenler de vardır. Bu ayrım nesneldir. Çünkü bu ayrım, burjuvazinin değişik katmanlarının çıkarlarını hangi yönetim biçiminde daha iyi savunabilecekleri gibi, kendi tercihlerine bağlı olmayan bir durumdan kaynaklanmaktadır. Bir başka deyişle **Görüş**'ün bir kalemde silip attığı orta ve küçük boy sermaye sahipleri çıkarlarını faşizm veya otoriter tekelci yönetimler altında değil burjuva parlamenter koşullarda daha iyi savunabilirler. Orta ve küçük boy sermaye kesimleri ve bunların partileri bu gerçeği kavramış olsalar da olmasalar da bu böyledir. Ve yaşayarak öğreneceklerdir.

Yalnızca bu kesimler mi öğreniyorlar? Tekelci sermayenin partisi olarak DYP için bile bu gerçek geçerlidir.

DP-AP-DYP çizgisi demokrasi koşullarında gericiliğin ana dayanaklarından olageldi. Büyük burjuvazinin politikalarını savundu ve uyguladı. Ancak bir siyasal örgüt olarak yaşadığı 1960, 1971, 1980 askeri darbelerinin kendisini siyasal yaşamın dışına attığını gördü. Son iki iktidar ile aynı sınıfa dayanmalarına karşın, boyun eğip bir köşeye çekilmedi. Neden?

Çünkü milyonluk üyeleri, taraftarları ve seçmen çevresiyle burjuva partilerinin de kendine özgü çıkarları vardır. Bu çevre bir sınıf adına iktidar olurken aynı zamanda da iktidarın nimetlerinden yararlanır. İktidarın dışına düştüklerinde nimetlerden uzaklaşmayı sessiz bir tevekkülle kabullenmezler. Yine aynı sınıf adına ancak kendi çevreleri için iktidar mücadelesi sürdürürler.

DYP yaşayarak bir gerçeği gördü. Kendisi ancak burjuva parlamenter koşullarda var olabiliyor ve iktidar olanaklarından yararlanabiliyor. İşte bu nedenle yıllardır kendisinin de içinde olacağı bir burjuva parlamenter rejim istiyor. Yine bir daha siyasetin dışına düşmemek için, askeri darbelere karşı çıkıyor.

Bu nedenle bilimsel sosyalistler olgunun bütün yönlerini birden görmek zorundadırlar. Ancak **Görüş** gerçek olan, ama gerçeğin yalnızca bir yanını oluşturan özellikleri saptamakla yetiniyor. Bu nedenle de süren çatışmadan demokrasiye ekmek ve su kadar gereksinimi olan emekçilerin nasıl yararlanabileceğine ilişkin sonuçlar çıkartmıyor. Kendini bir seyirci durumuna indirgiyor.

KABALAŞTIRMALARDAN KAÇINALIM

Sol çizgiler bazı genel ilkeleri tahlillerinde kabalaştırarak kullanabiliyorlar.

Örneğin **Görüş**, batı ülkelerinde burjuvazilerin demokrat görünüyorlarsa, bu, yığınlar tarafından demokrasiye razı edildiklerindendir diyor. 1920'li ve 30'lu yıllarda bu ülkeleri yaşadığı faşizm kasırgası, "tekelcilik sonrası bir burjuvazinin, özellikle finans kapital zümresinin demokrasiye nasıl tahammül edemediğinin örneği olarak gösteriyor.

Bu açıklama eksiktir ve yanlışlığını zaten kendi içinde de taşımaktadır.

Çünkü 1920 ve 1930'lu yıllarda yaşanan faşizm deneyimi ve daha

"Bilimsel sosyalistler öncelikle diğer sınıf ve tabakaların çıkarlarının ve hedeflerinin nesnel bir çözümlemesini yaparlar. Önerilerini bu çözümlemeye dayandırırlar. Bu noktada bağlaşıklık ya da işbirliği önerilen kesimin subjektif tutumu başa alınmaz. O anda sözkonusu kesimler ve partileri şiddetli bir direnç gösterebilirler, ki genellikle de böyle olmaktadır. Bilimsel sosyalistler ortak çıkarları öne çıkartarak bağlaşıklıkları olgunlaştırmaya ve geliştirmeye çalışırlar."

sonraları da yaşanmakta olan tekelci sermayenin iktidarları değişik burjuva katmanlarında küçümsenmeyecek siyasi gelenekler oluşturdu. Bu kesimler çok korktukları emekçilerin toplumsal muhalefetini bastırmak için, iktidar olan faşizmin aynı zamanda kendilerini de hallaç pamuğu gibi attığını yaşadılar. Faşizmin emekçilerin muhalefetini bastırarak ortalığı kendileri için süt liman yapmadığını gördüler. Faşizm finans kapital için diğer burjuva kesimlerde de dahil olmak üzere bütün muhalefeti biçti. Bu tabakaların kendi çıkarlarını savunabilmeleri için hiçbir olanak bırakmadı. Sonuç olarak tekelci kapitalizmin çelişkilerinin keskinleşmesi, bazı burjuva partilerinin radikal ya da reformist tutumlarının gelişmesine neden oluyor. Günümüzde bilimsel sosyalistler dikkatlerini alabildiğine geniş antitekelci bağlaşıklar kurulmasına yöneltiyorlar. Burjuvazinin değişik tabakalarının gelişen tekelci gericilik karşısında değişik tepkiler gösterdiği gerçeğini dikkate alarak, kurdukları bağlaşıklıklara küçük, orta ve hattâ tekelci olmayan belirli burjuva kesimleri katmaya çalışıyorlar. Bu çabalar ve dahası zorunluluklar somut olgulardır. Hiçbir yararı olmayan genellemelerle ve kabalaştırmalarla kötülenmemelidir.

Bilimsel sosyalistler, bağlaşıklıklarının ve işbirliklerinin kapsamını politik düşmana göre belirlerler. Bu nedenle faşizmin ve gericiliğin burjuva kesimlerinin ve partilerinin birleşik cephesinden güç almasına olanak vermemeye çalışırlar. Bunu sağlamanın potansiyel ya da nesnel zemini olduğuna inanırlar. Bir başka deyişle bilimsel sosyalistler karşı kampı parçalamayı ya da birleştirmeyi masa başında yaptıkları hayali varsayımlarla ve bazı taktik manevralarla değil, somutta varolan olanaklarla başaracaklarına inanırlar.

BAĞLAŞIKLIKLARIN NESNEL TEMELİ

Bağlaşıklıklar ya da işbirlikleri çıkarların aynı veya ortak oluşundan kaynaklanır. Bu nedenle bilimsel sosyalistler öncelikle diğer sınıf ve tabakaların çıkarlarının ve hedeflerinin nesnel bir çözümlemesini yaparlar. Önerilerini bu çözümlemeye dayandırırlar. Bu noktada bağlaşıklık ya da işbirliği önerilen kesimin subjektif tutumu başa alınmaz. O anda sözkonusu kesimler ve partileri şiddetli bir direnç gösterebilirler ki, genellikle de böyle olmaktadır. Bilimsel sosyalistler ortak çıkarları öne çıkartarak bağlaşıklıkları olgunlaştırmaya ve geliştirmeye çalışırlar.

Görüş, olmayacak ittifaklar başlığı altında, "küçüklü büyüklü iş çevreleri ile işbirliği" yapmanın peşinde olanların yanlışlığını, bu çevrelerin şu andaki tutumları ile kanıtlamaya çalışıyor. Bu yaklaşım doğru değildir.

Doğru değildir. Çünkü örneğin **Görüş**'ün de bağlaşıklık kapsamında gördüğü sosyal demokrasi de, bilimsel sosyalistlerin önerilerine direnç göstermektedir. Kaldı ki bağlaşıklık gereği konusunda anlaşmış demokratik ve sol güçler içinde bile bu yönde kolayca adımlar atılamamaktadır. Bu nedenle hedef ve süreç konularını birbirine karıştırmamak gerekir. Geniş çaplı bağlaşıklıkları kurabilmek ve sürdürebilmek bir yanıyla da güç sorunudur. Bilimsel sosyalistlerin henüz siyasal yaşamı etkileyemedikleri koşullarda önerileri diğer sınıf ve tabakalar için sarsıcı ve düşündürücü olmamaktadır. Ancak güçlü bir bilimsel sosyalist hareketin önerileri kaçınılmaz olarak bütün sınıf ve tabakalarda geniş yankılar yaratacaktır. Bu nedenle şu andaki güçler dengesinin ve siyasi kavrayışların ürünü olan olumsuz tavır sorununu mutlaklaştırmamak gerekir. Önemli olan çıkarların nesnel olarak bir çakışma gösterip göstermediğidir.

Bağlaşıklıklar mücadelesinin en ileri aşamasında bile birçok sınıfın ya da tabakanın siyasi partisi kör siyasi inançları nedenleriyle ortaklığı benimsemiyebilirler. Bu durum birçok köylü ya da küçük burjuva partileri için de geçerlidir. Bu durumda bilimsel sosyalistler eğer önerilerini o sınıflara ve tabakalara anlatabilirlerse ve kavratabilirlerse sınıf ile artık onun çıkarlarını savunamaz duruma gelmiş olan parti arasındaki bağ kopar. Bağlaşıklık doğrudan bilimsel sosyalist partinin çevresinde oluşur. Ancak yinelersek bu bilimsel sosyalist partinin gerçekten o sınıfların da çıkarlarını savunmasıyla olanaklıdır.

Bu denli karmaşık ve çok yönlü olan bir sorunu **Görüş** oldukça basite indirgiyor. Bir politikayı şu andaki görünümle mahkum etmeye çalışıyor.

Bağlaşıklıklar veya işbirliklerinin içinde keskin çıkar çatışmalarının olması doğaldır. Bu durum diğer sınıf ve tabakaların kendilerine özgü çıkarları olmasından kaynaklanır. Bu nedenle biraraya gelişler aynı zamanda yoğun bir iç savaşımı da içerir. İç savaşım aynı zamanda bir önderlik ve hegemonya savaşımıdır. Bilimsel sosyalistler bağlaşıklıklar içinde yönetilen değil, yöneten güç olabilmek için bütün güçleriyle çalışırlar. Bağlaşıklıklar mücadelesinde arka plana düşme, kuyruğa takılmanın gerçek bir tehlike olduğunu hep akılda tutarlar. Ancak kuyrukçuluk tehlikesine düşmemek için bağlaşıklardan, kaçmazlar, uzak durmazlar.

Lenin'in dediği gibi, kendisine güvenen bağlaşıklıklardan korkmaz. □

Gün'e aylar önce, "parti" konusunda bir yazı yazacağıma söz vermiştim. Böyle bir yazı yazmak, dingin olmayı, belirli bir zaman ayırmayı, konu üzerinde yoğunlaşmayı gerektiriyor. Kitabevinin sorunları içersinde, böyle bir zamanım olmadı. Parti ve partileşme konusunun sürekli tartışıldığı bir ortamda, değişen nice şey var; bunun yanında, partileşme konusunda yalnızca "söz"ün geliştirilmesi, pratikte bir adım atılmaması, pratik bir konuyu, salt düşünsel bir konuya dönüştürüyor ve bu da beni tedirgin ediyor. Dostum Sami Alptekin'e sıkıntımı açtım, bir başka konuda da yazabilirsin dedi. "Elveda"ların çoğaldığı günlerin kabarttığı duygularla, benim sosyalizm için ne yapacağımı, ne yapmam gerektiğini değil de, sosyalizmin bana ne getirdiğini, ne verdiğini yazmayı denedim. Şöyle kırsal alanda, doğayla ilişkilerim içersinde arayışımı, sonra kentsel alanda, kentle ve insanla ilişkilerim içersinde arayışımı, fakülte öğretimimi, yeni akımlar ardında koşuşumu ve sosyalizmi buluşumu, öyküsel/anısal/denemesel bir anlatımla yazıverdim. İşçilerin okumasını istiyorum. Elveda proletarya, elveda başkaldırı, elveda sosyal sınıflar ve kısacası elvedalar saldırısının ortasında, duyumlu, naif bir deneme gibi.

M.İ. Erdost

Sosyalizmi seviyorum

"Onunla kendimi bildim, kendimi buldum, kendimi tanıdım, onunla bütünleştim, toplumsal geçmişimle ve geleceğimle. Halkımla, tüm bir insanlıkla. Onunla kavradım özgürlüğü. Birey oldum, kişiliğimi buldum. Durduğum yeri buldum onunla. Yaratan değeri buldum, asalakları bildim, sıkan mengeneyi, ezen silindiri ve bütünleştim tüm bir insanlıkla.

MUZAFFER İ.ERDOST

TIRMANARAK çıktığım dağın doruğundaydım. Gök duruydu. Serindi. Güneş ince çizgileriyle. Oturdum toprağa. Güneşi içtim, havayı soludum, toprağı emdim. Kalktım, aşağılara yürüdüm. Ak taşların arasından damar damar çıkan gözeye eğildim. İçtim. Eğreltilerin, anasonların arasından, ince derenin kıyısından aşağılara indim. Kara çadırların altından yürüyerek geçtim. İki kadın koyun sağıyordu. İndim. Tütün çapalıyordu bir kadın. İndim. İki köylü yoldaydı. Selam alıp verdim. İndim vadiye. Bungundu vadi. Güneşi içiyor ve solumuyordu. Arar gibi dolaşıyordum. Neyi, neyi?

Koştum kente. Soluk soluğa indim sokağına. Tozun tortusuna. Koşan araçların, koşan kalabalığın akıntısına. Ben yürüyordum. Geliyordu insan, insan, insan. Ben yürüyordum aralardan, yürüyordu insan. Yandan, önden, karşıdan, arkadan. Boğuntuyla, tedirgin, arayarak. Neyi, neyi?

Eski bir sokağın içinde, eski bir evin önüne serili kitaplara bakıyordum. Arıyordum. Neyi, bilmiyordum. Milli Eğitim Bakanlığının klasikleri. **Tehlikeli Alakalar. Gizli Oturum.** Ya da bir başkası. Dönüyordum. Bir iki okunmuş kitapla. Simit ve çayla birlikte, şöyle bir yerinden beni tutacak, tutunacağım bir şeyi.

Boşluktaydım. Ayağım yerdeydi. Sırtım döşeğimde. Yüzüm tıraşlı ve güleç. Trypanasoma equiperdum'u gördüm atta. Penicillium notatumu tanıdım, arta kalmış bir peynirin üstünde. Derslikte koşturdu çocuklardan biri. Lamın üstüne damlattığı akıntısında kuyruk vuran spermleri görünce mikroskobun altında, bağırdı sevinçle. Döllenmiş gibi. Geleceğe ulanmış gibi. Bakmadım, sevinci orada bulamayacağımı, aradığım şeyi bulamayacağımı düşümsü düşüncelerle savurarak.

Ama arıyordum. Neyi? Bulmaya çalışıyordum, kendimi, kendi yerimi. Yoktu. **Metod Üzerine Nutuk,** ya da başkaları. Yetmiyordu. Sartre'ın **Gizli Oturum**'unda yayınlanan "eksiztansiyalizm". Ne diyordu: Varlık özden önce gelir. Çözmeye çalışırdım. Bir kâğıt makası, kâğıt kesmek için yapılır. Önce ne işe yarayacağını düşünürüz, sonra makası yaparız. Ya insan? İnsan dünyaya gelmiştir. Kâğıt kesmek gibi, bir özü, bir amacı olmadan. Kendi özünü kendini üretir, amacını kendisi belirler. Bir şey beni tutuyor gibi. Düşmeyebilir miyim?

Kore'den yeni dönmüş Albay Dora. Kısır da olsa bir sorumluluk duygusuyla, Kunuri'de dökülen binlerce Memedin kanının faturasının ciro edildiği adresi çıkarmaya çalışıyor bir konferansta. Kunuri mi? Niye? Ama neden? Tam çıkaramıyorum.

Dayımın yanına gidiyorum, Mamak Muhabere Okuluna. Cebimdeki son 25 kuruşu otobüse vererek. Mamak'a. Ordan yürüyerek. Dayım "Bir çay iç!" diyor. Ama, babandan sana para gelmiş demiyor. Soramıyorum. İki Amerikalı subay geliyor, giriyor barakaya. Biri, "Yusuf" diyor dayıma. Amerikalılar tanıyor, belli. Çıkıyorum. Bir yağmur. Sağanak. Sırılsıklam yağmurun altında. Ayakkabılarım delik. Su doluyor. Mamak'tan Ulus'a yürüyorum. Ordan Dışkapı'ya. Üşüyorum. Titriyorum. Yatağa yatıyorum. "Baban para göndermiş!" demedi. Daha gelme-

miş miydi? Önemsememiş, unutmuş muydu! 20 lira gönderdiğini yazmıştı babam. Girerken sormuşlardı. Telefon etmişler, dayım gelmiş, beni almış çalıştığı barakaya götürmüştü. Amerikalı subaylar girip çıkıyordu ama. İyi mi kötü mü? Tam çıkaramıyordum.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin konferans salonunda, Müftü Dana Efendi konuşurken alkışlıyorduk. İngilizlerin yönetiminde de kalabilir Kıbrıs derken de. Alkışımıza, Bulgaristan'dan yeni gelmiş göçmen bir arkadaş kızmıştı. Ama niye? Turhan Selçuk'un karikatürü tam o sıralarda mıydı, sonra mı? "Kıbrıs Türktür Türk kalşcaktır!"ın "Kıbrıs'ını çizmiş, "Migros" yazmıştı bir haylaz. Niye mi!

Bir şey içten bulanıyor, kımıldıyor, bir şey bir şeyi devindirmeye başlıyordu. "Varlık özden önce gelir!", yetmiyordu tutunmaya. Uçurumda açan zakkum çiçeği sanki.

Gülünce, nasıl gülerdik, dipsiz sonsuz düz bir gelecekti gülüşlerimizin derinliğinde kaybolan. Yarın bir gerçektir. Bugün yarını üretir. Bugünden kopuk, yalıtık değildir yarın. Bilebilir miydik, bugünün karnındaydı yarın. Bugünü bilebiliyor muyduk! İnsanın ilişkiler ürettiğini, bilincine varmadığı ilişkiler ürettiğini! Yeni öğrendiği seks fıkrasını anlatırdı Reşat, kim ilkin gülüşü patlatacak diye yarış ederdik sanki. Yani kim daha "zeki". Vural, Keçiören'de inşaatlarda çalışmaya gelmiş köylüleri işlettiklerini anlatırdı. Köylüler, asfaltın sağına soluna bakıp "haydi" diye karşıya koşarken, tam yolun ortasındayken, "Ulah! Ulah!" diye kıyıdan bağırdıklarını, köylülerden birinin ileri, birinin geri, birinin yukarı şaşkın kaz sürüsü gibi... Hah hah, nasıl gülerdik. Ama bir boşluktu büyüyen. Bende, Vural'da, ötekilerde. Sezerdik gülerken de.

Cemal gelirdi Mülkiye'den. Kitaplıkta **Kapital** varmış. Kerim Sadi çevirisi. Küçük bir bölüm olmalı. **Kapital**'i okuduğunu söylerdi Cemal (Süreya). Nasıl bir ayrıcalık. Ve özlem. Ama Yahudi'lerin zeki olduğu da konuşulurdu. Yahudi oyununa düşmemek de var. Gene de "Kapital"'i okumuş olmanın üstünlüğü bir başka canım.

Koşuştu durdu bir gençliğin diri yolları. Kavruk aşk şiirleri, öyküler, "zeka"nın köksüz yazıları. Gündelik olayların arasında dalgalanarak, boşluğa, daha büyük boşluğa doğru.

Seni bulmaya başladığımda, ikinci gençliğimdi. İkinci gençliğinde daha "güzelleşir" insan. Yaşayan herkes. Bilincin yüze vurumu da içten yüze sızmaya başlar. Yüzünde, duruşunda, sözlerinde. Belirginleşmeye, kendini kendin olarak ayırdetmeye. Köylü yüzün, kentli, şiir okuyan, roman, deneme, felsefe okuyan yüzünle kaynaşır, bütünleşir. Gene de bir gün, ince yüzlü bir kızın, "Köylü işte!" sözünü işitirsiniz. Ne var ki bunda! Ama bir şey de olmalı.

Umutların kaybolduğu hiç görülmemiştir. Gene de, bir şeyin zamanla yittiğini, artık tutamayacağını sezinler insan. Tam öyle günlerde, bir ikindi ılığında, bir akşam alacasında, ses'in sesini duymaya başladığımı anımsıyorum. Bir şey algılıyor, alıyor, bir şeyin içimde devindiğini, beni sancılandırdığını duyuyordum. Bir arsaya, boş bir mekana ev yapmak ne sevindiricidir. Eski bir evin söküldüğü, kerpiç ve sıvaların devrilen direkler arasında toza karıştığı, iç sıkıcılık. Ama yerine yapılacak yeni binanın özlemiyle hafif sevince karıştığı. Öyle bir ses'ti algılanan. Gazetelerde haberler, köşelerde yazılar, Büyük Sinema'nın dışına taşan kalabalık, Cebeci Çayırındaki mitingde Can Yücel.

Erdoğan Başar'da (Berktay'da) bir kitap: **Emperialisme.** "Bu ne?" Türk-İş'te Doğan Avcıoğlu'nun yanına çıkarken gelen bir konuğa: "İşte Lenin'i basacak arkadaş!" Başımıza iş mi açacaksınız kardeşim. Böyle diyor konuk. Doğan Avcıoğlu, biz savunacağız diyor.

Bugün nice eksikleri vardır değil mi **Emperyalizm**'in. Ama ben orada bir dünya buluyorum. Dünyayı bütünlüğüyle kavrıyorum. Kendi yerimi buluyorum bu dünyada. Kendimi bulmanın ilk adımları. **Ücret Fiyat ve Kâr, Ücretli Emek ve Sermaye,** sonra **Kapital.** "Artıdeğer"in ilk bulgulanışı. Kapitalist toplumun hücresi "meta"nın ilk bulgulanışı. Yüzyıl sonra da olsa. Bir şeyi öğrenmek kadar, bilincine varmak kadar, bütün olarak toplumsal tarihi kavramanın ilk adımları. **Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm, Anti-Dühring,** birbiri ardına, benim dışımda koca dünyanın, benim bilincimde özümlenmesinin adımlarını çoğaltıyor. Bunu besleyen yapıtlar da: **Türlerin Kökeni, İnsanın Türeyişi.** Artık, kendimi, toplumsal tarih içindeki yerine yerleştirebiliyorum. Ben "burda"yım diyebilmenin ilk iç sevinçleri. Yerimi bilmeye başlamak kadar, geçmişin kavranışı, ve geleceğin acılı yolu, geleceğin muştusu.

Boşlukta sarkıyordum, kendi boşluğumda, dünyanın ve evrenin boşluğunda. Doğadan aldığım bir bedeni, doyurmak, barındırmak ve onu tabuta taşımak. Şimdi bilincine varıyordum. Bir kışlada iki Amerikan subayı görsem. Çocuğunun elinden tutarak koşuşturup geldiği Sansaryan Hanım önündeki polis arabasında duran memura işçi-sendikacı kocasını soran ananın fırtınaya vurulmuş yüzünü gördüğüm zaman. Güvenlik Anıtının dibinde açlık grevindeki suskun ve kahırlı köylü kadının gözlerine baktığım zaman. Her gün her sabah binlerce sözün, olayın, olasılığın, ikilemlerin, binlemlerin şaşırtıcı burkacındaartık hiçbir şey belirsizleştiremiyor. Belirsiz değil bugün. Dünü, içersinde dağılıp kendimi yitirir gibi olduğum dünü belirginleştirebiliyorum. Belirsiz değil gelecek de. Şimdi kavrıyorum bunu. Kavramaya çalışıyorum ya da. Özüyle, temelinden, bütünü içersinde. Tarihsel bütünlüğü içersinde. Ve geleceği kuruyorum. Gülerken, derin ve dipsiz bir kahkahanın yerini, geleceği kuşatan nice acıların çevirdiğini, nice ızdırabın ve çetin bir kavganın da. Azalan, daralan, çevrilen özgürlüğümün nedenini, özgürlüğümü arayışımın özünü de.

Sosyalizm - ilk algılandığı, yığınları ucundan köşesinden çekmeye başladığı günler, ilk kavranışın hamlıklarını da içerir. Bir film gibi kısa bir sürecin sonunda "mutlu son" duygularını da bir salgın gibi yayar. Sonra, güçlüklerini yaşamaya başlar. Entrikalarla çevrilir, baskılar yeğinleşir. Her köşeden binlerce olumsuz şey taşınır sokağa, eve,

44 SAYFADA SÜRÜYOR

İnsan hakları hedeflerimiz

"Bu dönem içinde uygulanan işkenceler nedeniyle türlü biçimlerde ölen insan sayısı hayli kabarıktır. İnsan Hakları Derneği bunlardan, itiraz edilemeyecek 170 ad belirlemiştir. Sayı bundan da ibaret değildir. Bu dönemde gözetim altına alınan yaklaşık 240 bin kişiden büyük bölümüne işkence yapılmış, çok sayıda insan sakat kalmış veya ruh sağlığını yitirmiştir."

NEVZAT HELVACI

İNSAN hakları yönünden dünya uluslarının ulaşmak istedikleri ortak amacı şöyle özetleyebiliriz. Tüm insanlar özgür, onurlu ve haklar yönünden eşit doğarlar. Çağdaş boyutlarıyla hak ve özgürlüklerden, ırk, renk, dil, cinsiyet, inanç, ulusal ya da toplumsal köken ayrımı yapılmaksızın herkes yararlanabilir. İnsan haklarından yararlanmak için, salt insan olmak yeter, başkaca bir sıfata gerek yoktur. Bunun için ayrıca beyaz renkli olmak, zengin bir patron olmak, general olmak ya da ingilizce konuşmak gibi bir koşul aranamaz. İşte insanlık böyle bir noktayı amaçlamıştır. Bizim amacımızın da bu olması gerekir. Ama biz bu amaca ne oranda yakınız, işin neresindeyiz diye durup biraz düşünmek zorundayız.

İnsan haklarının en yoğun biçimde ihlâl edildiği dönemler, savaşlar ve olağanüstü dönemlerdir. Türkiye'de ise her on yılda bir olağanüstü dönem yaşamak nerdeyse alışkanlık oldu. Bunların sonuncusu 12 Eylül 1980 tarihinde başladı ve bugün tümüyle sona erdiği de söylenemez. Bu olağanüştü dönem, insan haklarına yaklaşımı yönünden bir istisna teşkil etmemiş, ciddi boyutlarda insan hakları ihlâlleri yaşanmıştır. İç kamuoyunda tartışılması yasaklanmış ve engellenmiş ise de, Türkiye'deki insan hakları ihlâlleri dünya ve özellikle Avrupa Kamuoyunda sürekli gündemde tutulmuş, uluslararası kuruluşlar konu ile yakından ilgilenmişlerdir.

12 Eylül olağanüstü döneminde 1961 Anayasası yürürlükten kaldırılmış, baskıcı ve otoriter bir yaklaşım ve anlayışla 1982 Anayasası yürürlüğe konulmuştur. Anayasanın yürülüğe konulmasından önce ya da sonra çıkarılan birçok yasa ile, olağanüstü dönemin hukuksal üst yapısı oluşturulmuştur. Dernekler yasası, sendikalar yasası, toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasası, polis görev ve yetkileri yasası, toplu sözleşme ve grev yasası gibi demokratik toplumsal yaşamı düzenleyen ve insanları çok yakından ilgilendiren birçok yasa tümden, birçok yasa da kısmen değiştirilmiştir. Böylece hukuk, olağanüstü duruma ve fiili uygulamalara uygun duruma getirilmiştir.

12 Eylül hukuku diyebileceğimiz ve önemli bir bölümü, ulusu temsil eden bir parlamentodan geçmemiş bu yasalar, hak ve özgürlüklerin önüne ciddi engeller koymuştur. Yasal düzenlemelerin, hak ve özgürlüklerin ayrımsız herkesçe kullanılabilmesini sağlama amacıyla yapılması gerekir. Oysa bu düzenlemeler, hak ve özgürlükler yerine yasaklar getirmiştir. Üstelik bunlar olağanüstü dönemlerle sınırlı tutulmamış, olağan dönemin yaşamını da düzenlemek üzere yürürlüğe konulmuşlardır. Bu durum, olağanüstü dönemin bir bakıma elbise değiştirerek sürdürülmesi sonucunu doğurmaktadır.

İşkence Türkiye'de ötedenberi yaygın bir uygulamadır. Ancak 12 Eylül döneminde işkence olayları sayı ve yoğunluk itibarıyla önemli ölçüde artmış, aletli işkence yöntemleri uygulanmıştır. Bu dönem içinde uygulanan işkenceler nedeniyle türlü biçimlerde ölen insan sayısı hayli kabarıktır. İnsan Hakları Derneği bunlardan, itiraz edilemeyecek 170 ad belirlemiştir. Sayı bundan da ibaret değildir. Çünkü kuşkulu birçok ölüm olayı ve akıbeti bilinemeyen birçok kayıp olayı vardır. Bu dönemde gözetim altına alınan yaklaşık 240 bin kişiden büyük bölümüne işkence yapılmış, çok sayıda insan sakat kalmış veya ruh sağlığını yitirmiştir. Bu olgu, "Tüm insanlar özgür, onurlu ve haklar yönünden eşit doğarlar, hak özgürlüklerden hiçbir ayrım gözetilmeksizin eşit olarak yararlanırlar" biçiminde özetlediğimiz ortak amacın ve "insanlık ideali"nin henüz pek yakınında olmadığımızı gösteriyor.

Birleşmiş Milletler, tutuklu ve hükümlülere yapılacak işlemlerde uyulması gereken asgari standart kuralları belirlemiş, bu kurallar Avrupa Konseyi ve Suç Sorunları Avrupa Komitesince de benimsenmiştir. Üye ülkeler, cezaevlerinin fizik koşullarını ve uygulanacak düzenleyici hükümleri, bu asgari kurallara uygun olarak düzenlemek ve görevlilerin buna göre davranmasını sağlamak yükümü altındadır. "Tutuklu ve Hükümlülere Muamelede Uyulması Gereken Asgari Standart Kurallar"ın kabulünde Türkiye de olumlu yönde oy kullanmıştır. Avrupa Konseyince kabul edilen aynı nitelikteki metni, Türkiye'yi temsilen katılan bakan da onaylamıştır. Buna karşılık bu metinler henüz ülkemizde uygulamaya konulmamış, bu yöndeki istekler de karşılıksız kalmıştır.

İnsan Hakları Derneği, kurduğu bir çalışma grubu aracılığı ile 60 sayfa tutan bir "Cezaevi Raporu" hazırladı. Bu raporda gerek sivil, gerek askeri cezaevlerindeki koşullar ve uygulamalarla, Birleşmiş Milletlerin belirlediği Asgari standart kurallar karşılaştırıldı. Ortaya çıkan sonuç şudur: Türkiye'de 635 sivil cezaevi ve çok sayıda askeri cezaevi vardır. Buna karşılık asgari standart kurallara uygun bir tek cezae-

vi bile yoktur. Gerek buralarda uygulanan düzenleyici tasarruflar ve bunları uygulayan görevli personelin tutuklu ve hükümlülere yaklaşımı, gerekse cezaevlerinin fiziki koşulları asgari standart kurallara tümden aykırıdır.

Yetkililer, Türkiye'de cezaevlerinde yatan hükümlü ve tutukluların insan olarak hakları bulunduğunu, onlara da insan onuruna yaraşır biçimde davranmak gerektiğini kabul etmek, istemiyorlar. Hele siyasi tutuklu ve hükümlülere kimilerinin bakışı çok çarpıktır. Çağdaş infaz anlayışı suçlunun ıslah edilip topluma kazandırılmasını amaçlamıştır. Ama kim karar veriyor ve nasıl saptanıyorsa, bir bölüm hükümlünün ıslah edilemiyeceği var sayılıyor. Bunlar için özel projelere göre cezaevleri yapılıyor ve oralara kapatılıyorlar. Basında "Özel Tip" ya da "L Tipi" olarak geçen cezaevleri bu amaçla yapılmıştır. Siyasal suçlardan hüküm giymiş olanların bir bölümü de "E Tipi" cezaevlerinde tutulmaktadır. Bu cezaevlerindeki fizik koşullar ve görevlilerin uygulamaları, insan onuru ile bağdaştırılabilecek gibi değildir.

Adalet Bakanı, bir gazeteye yaptığı açıklamada, cezaevlerinde halen, 1981 yılında Devlet Başkanının gönderdiği bir genelgenin uygulandığını söyledi. Bu açıklamaya göre tek tip elbise giydirilmesi, avukatla sanığın görüşmelerinin görevlilerce dinlenmesi, cezaevine girişte avukatın üstünün aranması gibi bazı uygulamalar, söz konusu genelgeyle istenilmiştir ve bu uygulama halen sürmektedir. 1981 yılında sıkıyönetim nedeniyle olağanüstü bir dönem yaşanmıştır. Devlet Başkanı da olağanüstü durum nedeniyle olağanüstü yetkiler kullanmaktadır. Bir hukuk devletinde olağanüstü bir dönemde olağanüstü yetkiler kullanan Devlet Başkanının genelgesi değil, hukuka uygun düzenleyici tasarruflar uygulanır. Uluslararası metinleri kabul eden bir ülkenin, bu metinleri uygulamaya koymak gibi bir yükümü de vardır.

Didar Şensoy toprağa veriliyor. Binlerce insanın ellerinde. 5 Eylül 1987.

Bir tutuklu ya da hükümlüye 1986 bütçesinden ayrılan günlük iaşe (yiyecek) bedeli 320 liraydı. 1987 bütçesinden bu miktar 5 lira artırılarak 325 liraya çıkarıldı. Yani bu parayla bir tutuklu veya hükümlü üç öğün karnını doyuracaktır. Bugün etin kilosu 3000 lira olduğuna göre ayrılan ödenekle günde sadece 100 gram et alınabilir. Bu para ile yeterli beslenmenin olanağı yoktur. Dışardan yemek de alınmadığına göre tutuklu ve hükümlülerin sağlığı yetersiz beslenme nedeniyle tehdit altında demektir. Buna karşılık cezavleri kantininde 1 kilo çay 16 bin liraya satılmaktadır. Yeni cezaevi yapımına milyarlar ayrılmaktadır. Kars Cezaevi için 10 milyar lira harcandığı basına yansıdı. Ödenek yokluğundan yakınan bakan bu paraları bulmakta güçlük çekmemektedir. Bütün bu kötü koşullardan ötürü cezaevlerinde açlık grevi biçiminde görülen pasif direnişler, "ölürlerse ölsünler" gibi duyarsız ifadelerle karşılanabilmektedir.

Kuşkusuz Türkiye'deki insan hakları sorunları, işkenceler ve cezaevlerinde yaşanan koşullardan ibaret değildir. Bu konular, diğer sorunlara göre daha güncel, daha yakıcı olduğu için İnsan Hakları Derneği çalışmalarında ön sırayı tuttu. Genel Kurul'da alınan karara uygun olarak önümüzdeki günlerde idam cezasına karşı ve genel af için bir kampanya başlatılacaktır. Çalışma hakkını, işsizliği, sendikal hakları, toplu sözleşme ve grev haklarını, bu hakların bugünkü durumu ve önündeki engelleri kamuoyuna sunmak üzere bir rapor hazırlanması çalışmaları, derneğin gündemindedir. İnsan haklarının önüne konulan öbür antidemokratik yasaklar, ayrı bir çalışma konusu olacaktır. İnsan Hakları Haftasında, Türkiye'de ilk kez bir "İnsan Hakları Kurultayı" kararlaştırmış bulunuyoruz. İnsan hakları yönünden, Türkiye sorunlu bir ülke olduğu için, ağır bir yükün altında olduğumuzun bilinci içindeyiz. Gerçek bir demokrasinin yerleştirilmesi, insan haklarının ve özgürlüklerinin yaşama geçirilmesi için omuz verenlerin katkı ve çabalarıyla bu sorunlar çözüme kavuşturulacaktır; bu umudumuzu koruyoruz.□

İnsan Hakları Derneği

Genel af ve ölüm cezalarının kaldırılması için kampanya

İNSAN Hakları Derneği, genel af çıkarılması ve ölüm cezalarının kaldırılması için kampanya başlattı. İHD Genel Başkanı Av.Nevzat Helvacı, 15 Eylül günü düzenlediği bir basın toplantısıyla başlatılan kampanya hakkında bilgi verdi.

Kampanya içinde Adana, İzmir ve İzmit'de bölge toplantıları, Bursa, Kayseri ve Ankara'da paneller ve İstanbul'da bir miting düzenleneceği bildirilen basın toplantısında, Av.Nevzat Helvacı özetle şu bilgileri verdi:

Yedi yıldan bu yana olağanüstü bir dönem yaşamaktayız. Bu süre içinde 250.000 dolayında insan gözetim altına alınmış, bunların önemli bir bölümü hakkında dava açılmış, savaş hali hükümleri uygulanarak yargılamalar yapılmış ve mahkûmiyetler verilmiştir. Verilen mahkûmiyet kararlarının büyük bir bölümü, işkence altında alınan sanık anlatımlarına dayalıdır.

Yine bu olağanüstü dönemde yargı alanında sağ ve sol siyasal görüşler arasında ayrım yapılmış, aynı nitelikteki eylemler için farklı hukuksal ölçüler kullanılmış ve çifte standart uygulanmıştır. Bu arada salt düşüncelerinden ötürü, işçi, öğrenci, yazar, gazeteci, bilim adamı gibi binlerce kişi ömre bedel cezalara çarptırılmış, yasal olan bazı eylemler sonradan suç sayılarak yeni suçlar üretilmiştir. Kurulan mahkemelerde doğal yargıç ilkesi ve yargıçların bağımsızlığı gözardı edilmiş, tek yanlı yargılamalarla adaletten uzaklaşılmıştır.

Çağdaş anayasalar ve uluslararası antlaşmalar, "yaşama hakkı"nı, insan haklarının temeli kabul etmişlerdir. "Yaşama hakkı" dokunulmaz haklardandır, ona sınırlama getirilemez. Oysa ölüm cezası, yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırıdır. İnsanın kişiliğini, onurunu, beden tamlığını korumayı görev olarak üstlenen bir hukuk anlayışı, insanı yok etmeyi kabullenemez. Hukuk, insan haklarına dayanmak zorundadır. Hukukun öncül görevi, yaşama hakkını korumaktır.

GENEL AF İÇİN VE ÖLÜM CEZASINA KARŞI KAMPANYA

İnsan Hakları Derneği, herkesi, ayrımsız bir GENEL AF İÇİN İMZA vermeye çağırıyor:

- Toplumumuzda yaşanan olağanüstü dönemin açtığı yaraları sarmak, barışa ve huzura giden yolu açmak için,
- Baskının somut biçimleri olan siyasal tutukluluğu ve hükümlülüğü sona erdirerek, güvenli, özgür ve dinamik bir toplumsal ortam yaratmak için,
- Olağanüstü yargılamalar, işkenceyle alınan anlatımlar ve başka nedenlerle yoğunlaşmış bulunan adli yanılgıları düzeltmek için,
- Düşünce, örgütlenme ve basın özgürlüğüne aykırı olarak verilen ve toplamı binlerce yılı bulan cezalardan ötürü ortaya çıkan çağdışılıktan kurtulmak için,
- Siyasal görüş ayrımı gözetilerek yapılan tek yanlı yargılamalar ve uygulanan çifte standarttan doğan adaletsizliği gidermek için,
- Cezaevlerinin kötü koşullarında çürümeye zorlanan insanlarımızı, doğal yaşam ortamına kavuşturmak ve topluma yararlı olabilmelerini sağlamak için,
- Özellikle toplu siyasal suçların temelinde, kişilerin özel ve öznel davranışlarının değil, toplumsal yapı değişmelerinin nesnel nedenlerinin bulunduğunu gözönünde tutarak, tüm toplumun birlikte oluşturduğu sorunlardan, yalnızca bir kısım insanları cezalandırmanın doğurduğu tarihsel yanılgıdan kurtulmak için,
- Yurt içinde ve yurt dışında türlü nedenlerle kimi hakları elinden alınmış olan çok sayıdaki insanın uğratıldığı haksızlıkları sona erdirmek için,
- Kısacası, barış, özgürlük ve demokrasi için,

AYRIMSIZ BİR GENEL AF İSTİYORUZ.

İnsan Hakları Derneği herkesi,

ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASI İÇİN İMZA vermeye çağırıyor:

- Yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırı olduğu için,
- Öc alma gibi ilkel bir anlayıştan kaynaklandığı için,
- Suçluyu iyileştirme ve topluma kazandırma amacı güden çağdaş infaz anlayışına aykırı olduğu için,
- Adli yanılgı durumunda düzeltme olanağı bulunmadığı için,
- Uygar ülkelerde kaldırıldığı için,
- Suç işlemeyi önleme gibi bir işlevi olmadığı için,
- İnsan yaşamına ve onuruna saygıyı yaygınlaştırmak için,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek 6 nolu protokolün onaylanmasını ve ölüm cezasının Anayasadan ve öbür yasalardan çıkarılarak kaldırılmasını istiyoruz.

* * *

İNSAN Hakları Derneği'nin başlattığı **Genel Af ve Ölüm Cezalarının Kaldırılması"** kampanyası için okurlarımız, derneğin adresine yazarak ya da telefonla başvurabilirler. Başvurular tek tek olabileceği gibi toplu da yapılabilir. Ayrıca özetini yayınladığımız bildirinin fotokopisini çektiripaltını imzaya açarak dernek merkezine yollamak da mümkün.

Dernek adresi: İnsan Hakları Derneği/Konur Sok. 15/3 Kızılay, Ankara. Telefon: 118 10 71.

İmza kampanyasına katılalım, imza kampanyasının fabrikalarda, işyerlerinde, okullarda, mahallelerde, köylerde örgütleyelim...□

İnsanlık onuru savaşçısı

İnsanlar doğarlar, büyürler ve ölürler ama bazı insanlar vardır ki ölümleriyle arkalarında yıldızlı bir iz bırakarak geride kalanların yüreklerinde sonsuza dek yaşarlar. Hele hele bu ölüm insanlık onuru için yola çıkan bu uğurda yılmadan mücadele eden savunmasız insanlara karşı kahpece ve hunharca bir saldırı sonucu olursa... Acı, kin, öfke karışımı bir kor yürekleri yakar. Biliyoruz ki, bu insanlar bize yabancı değildir. Onları Paris Komününde barikatlarda tanıyor, Arjantin'de Mayo anaları arasında görüyoruz. Leningrad'da maden direnişlerinde, Nikaragua'da cephede, Filistin'de sürgünde.. İşte bu insanlardan biri de bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesi tarihinde ismi altın harflerle yazılacak olan anamız, ablamız, Didar Şensoy'dur. O 12 Eylül sonrası cezaevlerine doldurulan binlerce yurtsever, demokrat ve devrimciye karşı şiddetli bir şekilde uygulanan baskılara işkencelere, zulme karşı yürütülen, insanlık onurunu ve haklarını koruma savaşında en ön safta yeraldı. Korkunun ve ölümün kol gezdiği ortamda baskı ve işkenceyi teşhir etmek onurlu görevini yerine getirdi.Ve bu mücadelede Türkiye tarihinde önder analardan biri olabilme onuruna erdi. Tutuklu ve hükümlü yakınlarına gözdağı vermek onları sindirmek amacıyla siyasi polis tarafından defalarca gözaltına alındı, tehdit edildi. Öyle ki, bir işkenceci polis şefinin ifadesiyle, "savaş halinde düşmana yardımcı olmakla" suçlandı. Bu mücadelede gerek sivil gerekse resmi güçlerce hiç de yabancısı olmadığımız entrikalarla yaşamına son verilmek istendi. 12 Eylül öncesinde Sultanahmet cezaevi yakınında MHP'li silahlı faşistlerce öldürülmek istendi ve bu amaçla izlendi. 1981 yılında yine cezaevleri ile ilgili olarak Ankara'ya yaptığı bir yolculuktan dönüşte mavi trende bir tutuklunun yakını olan Şükrüye Nazari ile birlikte iken, trenden itilerek öldürülmek istendi. Tüm bu baskı ve tehditler onu yıldırmadı. Tam tersine yaptıklarının onuruna ve haklılığına olan inancı pekişti. Onu sarsılmaz ve uzlaşmaz kıldı. İşkencehanelere düşenlere, baskı ve tehdit altında bulunanlara her zaman sahip çıkmaya çalıştı. İşte en son görevlerinden biri olan tutuklu ve hükümlü yakınlarının cezaevlerindeki baskı ve işkencelere son verilmesi ve koşulların düzeltilmesi amacıyla Çanakkale, Bursa, Eskişehir ve Ankara'ya uzanan yürüyüşte bulundu. Ankara'da bu talepleri dile getiren dilekçeleri TBMM'ye vermek isterken, siyasi polis ve çevik kuvvet polislerinin azgın ve kudurmuşçasına genç, yaşlı, hasta demeden saldırılan savunmasız insanların arasında o da vardı. Tekmelemelere, coplanmalara, yerlerde sürüklenmelere aldırmadı. Her zamanki çelik gibi iradesiyle göğüs gerdi. Ne yazık ki, bu vahşi saldırı sonucunda hastaneye kaldırılamadan öldü. Ve böylece aydınlık bir geleceğin yaratılması doğrultusundaki mücadelede, ailelerimiz arasında ilk tohum toprağa düştü.

İnsanlık tarihinde ışıklı günler için çarpışmış mücadele etmiş sayısız kadınlar vardır. Bunlar arasında 1871 Paris Komünü'nün barikatlarında korku ve bezginlik bilmeyen kahraman öğretmen Louse Michel ve Paris Komünü için savaşan Rus kadını Elizabeth Dimitriev, 1. Dünya Savaşı sırasında Almanya Genel Kurmayı'nın emriyle kahpece katledilen Rosa Luxemburg, proteler enternasyonalizmi timsali J. Annelabourbe Arjantin'de cunta sırasında ortadan kaybolan çocuklar için mücedele eden Plaza de Mayo anaları, Bolivya'da maden direnişlerinde ön saflarda yeralan, olmadık eziyet ve işkencelere uğramış Damitila, Nikaragua'da Sandino'nun kızları, 2. Dünya Savaşında Nazi işgalcilerine karşı yiğitçe direnen partizan Tanya (Zeo) ilk akla gelen insanlığın kartallarıdır.

İşte Dindar Şensoy da böyle bir kartaldı. O bütün Türkiyeli devrimcilerin anısında aziz olmakla kalmayacak, insan onurunu korumak mücadelesinde gelecek kuşaklara örnek olacaktır.Onun en koyu baskı, işkence ve karanlık günlerde "Dayanın Aslanlarım, Dayanın Yiğitlerim, İşkencelere Boyun Eğmeyin" diyen sesi, insan onurunu yaşatma mücadelesini yürütenlerin her zaman kulaklarında olacak ve yol gösterecektir.

Hepimizin annesi, ablası ve kardeşi olan Didar Şensoy onurlu ve ölümsüz bir kavganın unutulmayacak olan alevidir.□

Hasan Şensoy-İbrahim Yirik
ve Dava Arkadaşları

Ölümün fotoğrafı siyah beyazdır. Hapisane gerçeğini, işkenceyi, ölümü renklerine ayırmak bize düşmez. Didar Şensoy'u öldürdüler. Didar Şensoy ölümüyle bir gökkuşağı gibi kuşattı bizi. Şişli'de toplanıp Feriköy'e yürüyen, yürüyeceğiz diyen binlerce ilerici demokrat, devrimci insan yedi yılın karanlığını biraz daha araladı. Hiç kuşku yok, ayrım gözetmeksizin herkesi biraraya getiren bir sembol oldu Didar Şensoy. Herkesi birleştiren beklenmedik bir konuk. Asıl önemlisi de buydu 5 Eylül'de gerçekleştirilen cenaze töreninin; birleşik bir gücün yaratılmasında bir adım olması.□ GÜN

Grev tüzüğü kalktı uygulaması kaldı

"Danıştay, tüzüğü esas açısından iptal etmemiştir. Hukuka aykırı olarak sürdürülen bu uygulamaya sessiz kalınması, sendikaların haklarına sahip çıkmamaları halinde, benzer bir tüzüğün yürürlüğe konması hiç de sürpriz olmaz."

Av.MEBUSE CİNMEN

TOPLU İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'nın 50. maddesi **"grev ve lokavt halinde, mahallin en büyük mülki amirine grev ve lokavt uygulanan iş yerlerinde gerekli emniyet, koruma ve sağlık işlerini düzenleme, ayrıca halkın günlük yaşamı için zaruri olanve aksamaması muhtemel hizmet ve ihtiyaçları karşılayacak tedbirleri alma"** yetkisi vermiştir. Aynı maddede, bu tedbirlerin kapsamı ve uygulanış tarzının bir tüzükte belirtileceği, ancak alınacak tedbirlerin kapsamı ve uygulanış tarzının bir tüzükte belirtileceği, ancak alınacak tedbirlerin grev ve lokavtın uygulamasına engel olucu nitelikte olamayacağı öngörülmüştür.

Otomobil-İş Sendikası TSGLY'nin 50. maddesi dayanak gösterilerek Grev-Lokavtlarda Mülki Amirlerince Alınacak Tedbirlere Dair Tüzüğün iptali istemiyle Danıştay'da dava açmıştır. Tüzüğün ancak yasayla konulabilecek yükümlülükler getirdiği, bakanlar kurulunun kendi görevi dışına çıkarak yasamanın yetki ve görev alanını gasbettiği, Tüzüğün, grev ve lokavtın uygulanmasını sağlamak yerine adeta grevi uygulanamaz hale getirmek, grev kırıcılığı rolünü bizzat idareye yüklemek amacıyla düzenlenmesinin işlemi amaç yönünden sakatlandığı,

— Polisin, grevdeki iş yerlerinin ayrılmaz parçası adeta grevin unsuru haline getirilmesinin hukukun temel ilkelerine aykırı olduğu,

— Yargıda çözümlenmesi gereken konularda, idarenin yetkili kılınmasının işlemi konu yönünden sakatladığı,

— Resmi Gazetede yayınlanan metnin, Danıştay'ın incelenmesine sunulan metinden farklı olmasının işlemi usul yönünden sakatladığı belirtilmiştir.

Danıştay Daireler Genel Kurulu 12.6.1987 gün ve 1986/45 E., 1987/31 sayılı kararıyla **"Tüzüğün Resmi Gazete'de yayınlanan biçiminin, inceleme için kendilerine sunulan metinden de, kendilerinin kabul ettiği metinden de farklı üçüncü bir metin olduğunu, bu durumda, tüzüklerin 'Danıştay'ın incelemesinden geçirilmesiyle' ilgili Anayasal koşulun çiğnendiği"** gerekçesiyle tüzüğü iptal etmiştir.

TÜZÜK HALA UYGULANIYOR

Meclisin denetimi ortadan kaldırmak için ülkeyi kararnamelerle yöneten Özal hükümetinin Danıştay'ın denetim yolunu da tıkamak istemesi şaşırtıcı değildir. Danıştay'ın iptal kararı, yönetimin "ben yaptım oldu" mantığına verilmiş iyi bir yanıt olduğu gibi, işçiler ve sendikalar açısından da önemli bir kazanımdır. Ne var ki, tüzüğün iptaline rağmen, uygulama tüzük yürürlükteymişçesine sürdürülmektedir. Grev yerlerinin toplu halde ziyaret edilmesi artık hukuksal bir dayanağı kalmadığı halde, yine polis tarafından engellenmekte, grev yerlerinde polis bulundurulmakta, grev uygulanan iş yerlerine mal giriş çıkışı tüzüğün yetkili kıldığı makamlarca denetlenmektedir. Basında çıkan haberlere göre ilgili makamlar gerekçe olarak iptal kararının henüz Resmi Gazetede yayınlanmamış olmasını göstermektedir. Oysa Danıştayın iptal kararları, verdiği tarihten başlayarak geçerli olup, Resmi Gazetede yayınlanması gerekmektedir. Bu gerçek bilmiyor görünenlere hatırlatılmalı, tüzüğe aykırılık nedeniyle açılan davaların düşmesi, grev yerlerindeki polislerin çıkartılması için girişimde bulunulmalı, yığınsal grev ziyaretlerinin engellenmesine, ziyaretçilerin ses ve görüntü alma cihazlarıyla saptanmasına karşı çıkılmalıdır.

Unutulmamalı ki, Danıştay, tüzüğü esas açısından iptal etmemiştir. Hukuka aykırı sürdürülen bu uygulamaya sessiz kalınması, sendikaların haklarına sahip çıkmamaları halinde, benzer bir tüzüğün yürürlüğe konması hiç de sürpriz olmaz.

Grev hakkı Anayasa ve yasada göstermelik bir hak olarak düzenlenmiş, ağır kısıtlamalar getirilmiştir. Zaten sınırlı olan bu hakkın, üstelik yasadan daha alt bir düzenleme olan tüzük hükümleriyle daha da budanmasına izin verilmemelidir.

YENİ TÜZÜK AKSAKLIKLARI GİDERİCİ OLMALI

TSGLY'nin 50. maddesi uyarınca, grev ve lokavt uygulanan iş yerlerindeki işleyişle ilgili olarak bir tüzük çıkartılacaktır. Bu tüzüğün iptal davasında ileri sürülen esaslara uygun olmasının yanı sıra uygulamadaki aksaklıkları da giderecek biçimde çıkmasının sağlanması da önemli görülmektedir.

İptal edilen tüzükden kaynaklanan belli başlı rahatsızlıklar üç noktada toplanabilir:

• Grev-lokavt uygulanan işyerlerinde polis ve zabıtaya tüzükle yetki verilmelidir. Polisin müdahalesini gerektiren bir olay olduğunda zaten Polis ve Güvenlik Yasaları, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Yasa gereğince tüzük döneminde olduğu gibi grevler hak olmaktan çıkıp polisiye olaylar haline gelecektir.

• Yasaya göre grev uygulanan iş yerinden ancak stoklar ile çalışan işçilerin ürettiği malların çıkartılması olanaklarıdır. Uygulamada ise stok adı altında yarı mamül mallar bile çıkartılmıştır. Tüzükle getirilecek hükümle bunun önlenmesi amaçlanmalıdır. Bunun için de grev başlamadan önce Bölge Çalışma Müdürlükleri tarafından sendika yetkililerinin de hazır bulunduğu bir tesbit yapılması ve bu tesbittte stok, yarı mamul mal ve ham maddelerin ayrı ayrı saptanması gereklidir. Grev sırasında işyerinden çıkartılacak malın niteliği konusunda bu listeler esas alınmalıdır.

• Grev sırasında işverenlerin grevden önceki tarihli kira sözleşmelerini göstererek iş yerinden araç gereç çıkarttıkları, hattâ fabrikanın tamamına yakınını boşalttıkları görülmektedir. Grev uygulama tarihi işverene 6 işgünü önceden bildirilmektedir. Gerçekten uyması gereken bir yükümlülüğü olan işverenin bu süre içinde gerekli önlemini almış olması gerekir. Bunu yapmayan işveren kendi hatasının sonuçlarına katlanmak durumundadır. Bu nedenle, yapılan tesbitte stok olarak saptanan mallarla, grev sırasında çalışan işçilerin ürettikleri mallar dışındakilerin hangi nedenle olursa olsun çıkartılmayacağı tüzükte belirtilmelidir. Mal giriş çıkışı konusunun denetimiyle ilgili bir düzenleme yapılmalıdır. Giriş çıkışlarda işverenin Bölge Çalışma Müdürlüğü ve Sendikaya bildirimde bulunması zorunluluğu getirilmelidir.

Sendikaların bu konuda duyarlı davranmaları halinde tüzüğün eski haliyle çıkartılmasına engel olacak yolları bulabileceçkleri kuşkusuzdur. □

Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası'nda yönetim değişti

Kimlik de değişecek mi?

"Bass için kimlik bunalımı yaşıyor, kimliğini netleştirme savaşı veriyor, sağlam kökleri onu zorluyor demek yanlış olmayacaktır. Olağanüstü genel kurul nedenleri de bunu doğruluyor."

BASS'ın 10. olağan genel kurulu 8-9 Kasım 1986 tarihinde yapılmıştı. 15 Ağustos tarihinde ise olağanüstü genel kurul yapıldı.

Neydi sendikayı 10 ay gibi bir süre sonra olağanüstü genel kurula götüren nedenler? Üstelik genel kurul, merkez organlarının kararlarıyla değil üyelerin istemiyle yapılıyordu. Sendikada bir bunalımın yaşandığı açıktı.

Banka ve sigorta işkolundaki sendikalaşma durumuna 12 Eylül öncesi itibariyle bakmak gerekmektedir.

12 Eylül öncesi banka işkolundaki emekçilerin tümü Türk-İş dışındaki sendikalarda örgütlüydüler. Bu sendikaların önemli bölümünü bağımsız işyeri-sendikaları oluşturuyordu. Türkiye-İş Bankası, Vakıflar Bankası, Türk Ticaret Bankası, Akbank gibi bankaların emekçileri bu nitelikte sendikalarda örgütlüydü.

Bu işkolundaki ilerici sendikal hareket ise, DİSK bünyesinde **Banksen** ve **Sosyal-İş**'de temsil ediliyordu.

12 Eylül sonrası ise sendikalaşma tablosu oldukça değişti.

İş Bankası çalışanları önderliğindeki işyeri sendikası bazı diğer bağımsız işyeri sendikaları ile birleşerek **"Basisen"** adıyla Türk-İş üyesi oldu. Banksen üyesi Yapı Kredili emekçiler **"Banks"** adlı bağımsız bir sendikada örgütlendiler. Vakıflar Bankası emekçileri de **"Bass"**'da toplanarak Türk-İş üyesi oldular.

İlerici sendikal hareketin içindeki banka emekçileri "BASS" yolu ile Türk-İş içine girmiş bulundular.

İşte Bass'ı değerlendirirken, Bass'ın sancılarını doğru ve tutarlı bir çözüme kavuşturmak için bu olguları gözden uzak tutmamak gerekiyor. Bir başka ifadeyle Bass için kimlik bunalımı yaşıyor, kimliğini netleştirme savaşı veriyor, sağlam kökleri onu zorluyor demek yanlış olmayacaktır. Olağanüstü genel kurul nedenleri olarak konulanların da bunu doğruladığı görülüyor.

Olağanüstü genel kurul öncesi, Bass'ın 1986-1987 dönemi "genel ilkeleri belirleyen çalışma programında" sendikanın anlayışlarını ele veren ipuçları mevcut.

Bunlardan bazıları şöyle:

"... Sendika şubesi kurma girişimlerine, örgütlenen yeni işletmeler de dikkate alınarak devam edilecek ve **Vakıflar Bankası Çalışanlarına Mali ve İdari Özerkliğe sahip** bir şube kurulması olanakları araştırılacak." Yasal yapı bir yana "Mali ve İdari Özekliğe" sahip şubelerle nasıl "milli tip" bir sendika olunabilecek?

Türk-İş ve bağlı örgütlerle ilişkilerde "karşılıklı yarar ilkesi'nin esas alınacağı, keza basın ve basın mensuplarıyla ilişkilerin

"yararlanma" esasına göre yürütüleceği de bu programda yeralan "ilkeler".

Vakıflar Bankası ile bağıtlanan toplu iş sözleşmesinin işçiler tarafından benimsenmeyişi ve mücadelede izlenen yöntemin tutarsızlığının, delegelerin olağanüstü genel kurul istemlerini gündeme getirmelerinin son aşamasını oluşturduğu gözleniyor.

Nitekim 31.7.1987 günlü bir bildiriyle bir kısım delege, işyeri temsilcisi ve şube yöneticilerinin ortak imzalarıyla sendika üyelerine bir bildiri dağıttıkları görülüyor. Burada dile getirilen ise özetle şöyledir:

"Bugünkü yönetimin çalışmalarından ve sendikal anlayışından memnun olmayan delegeler olağanüstü genel kurul istemektedir...

.....Bu nedenleri genel olarak şöyle sıralayabiliriz:

— Sendika üyelerinin eğitimine ne ölçüde değer verildi?

— Olağan genel kuruldan bu yana sendikamızın aylık yayın organı yayınlandı mı?

— Sendika içi demokrasi uygulandı mı?

— Sendikal mücadele, kollektif bir anlayışla yürütülür. Bu yapıldı mı?

— Tabanın söz ve karar sahibi olması ilkeleri hayat buldu mu?

— Üye ile yönetim arasında sağlıklı bir diyalog söz konusu mu?

— Sendika şube yönetimleriyle ne oranda ilişki kuruldu?

....Olağanüstü genel kurulda:

— Sendikal birlik ve bütünlük için,

— Birlik, kollektif bir çalışmayı sürdürmek için,

— Sendika içi demokrasiyi geliştirip uygulamak için,

— Tabanın söz ve karar sahibi olmasını sağlamak için,

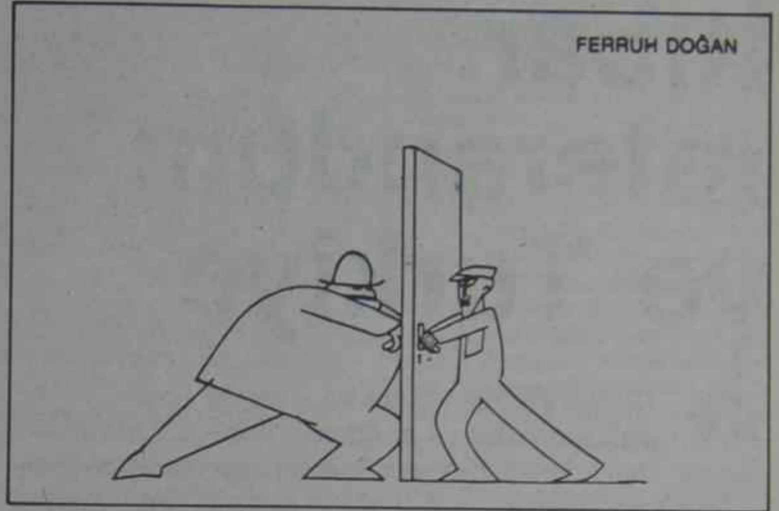
— Üyenin sendikal bilincini geliştirmek ve yaygın bir eğitimi sürdürmek için,

— Sendika şubelerine aktif görevler vererek örgüt içinde etkinliklerini sağlamak için,

— Üyenin ve Sendikaların çıkarlarını tüm bireysel çıkarların üstünde ve önünde tutmak için,

— Kardeş sendikalar arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak için,

Bizler, ön koşulsuz, yeni yönetimin oluşmasında güçlü bir irade birliğiyle, geleceğimizi ellerimizle kuracağız..."

3.8.1987 günü bir basın bülteniyle de 5 merkez yönetim kurulu üyesi bu doğrultuda açıklama yapıyor ve olağanüstü genel kurul girişimini "işveren yanlısı bulan" girişim sahiplerini "işveren uşaklığı" yla niteleyen yöneticilere yanıt veriyordu.

Böyle bir çekişmeden sonra 15.8.1987 günü yapılan olağanüstü genel kurula gelindi.

Genel Kurul'da **muhalefette** yeralan sendika yöneticileri "...her türlü baskının ve yasağın olmadığı, insanların düşüncelerini özgürce haykırabileceği... işçilerin, emekçilerin ve tüm çalışanların haklarını elde edebilmeleri... üstü küllenmiş gerçeklerin ve özgürlüklerin gün ışığına çıkma... toplumsal yenileşmenin ve demokrasinin..." ulusça arayışı içinde olunan bir dönemde Genel Kurul'un yapıldığına dikkat çektiler. Ve ulusun bir parçası olarak tepkilerinin "asıl ve gerçek nedini"nin bu olduğunu belirttiler, uyuşmazlığın "kökleri daha önceki yönetimlere kadar uzanan tümüyle bir sendikal anlayıştan kaynaklandığını" dile getirdiler . Vakıflar sözleşmesi, Türkiye'de alışılmış sendikal kalıplardan, klasik sendikal davranışlardan yana olan bir yönetim zihniyetine karşı, birikimin son damlası, tepkiyi oluşturan son halkasıdır" sözleriyle de tepkinin nedenlerini bir başka biçimde belirttiler.

Muhalefet sözcüleri yönetimin bu çarpık zihniyetini ise şöyle tanımlıyorlardı: "...düzenin ve egemen sınıfların sunduğu ölçüler içinde sendikacılık yapılır.

.....Çağdaş ve sınıfsal nitelikli sendikacılığı anlamlandıran, örgüt içi demokrasiye bu anlayışta yer yoktur..."

Sonuçta deklerasyonları ile belirttikleri ilkeleri savunan yönetim ağırlıkla göreve seçildi. Bass'ın kimliğini netleştirip güçlenmesi, savunulan doğruların uygulanabilmesine bağlı.

Şimdi gözler "işveren uşakları" suçlaması ile karşılaşan "demokratik sendikal ilkeler" savunucularının üzerinde. Ve doğaldır ki işçi sınıfı dostları, demokratik sendikal ilkeleri yaşama geçirmeye uğraşacakların yanında olacaklardır.

Genel kurul sonrasında, yeni yönetim kurulunun yaptığı toplantıda görev bölüşümü yapılarak genel başkanlığa Ahmet Sürücü, genel sekreterliğe Halit Çalışkan, genel başkan yardımcılıklarına Nezih Görel, Ergun Aksoy, Nevzat Çağlın ve Turgut Yılmaz, mali sekreterliğe Taner Sonel, eğitim sekreterliğine Raci Bayülke ve örgütlenme sekreterliğine Haluk Ceylan getirildi. ☐

CAN ÖZ

İtibar, referandum ve Türkiye

"Türkiye bugün, "özgürlük" yerine "çelik disiplinli birlik ve beraberlik" ile, "insan hakları" yerine "sanıkları bülbül gibi konuşturma teknikleri" ile, "sivilleşme" yerine "golf oynayan paşalar" ile, "kültürel gelişme" yerine Houston'da Zagor okuyan Başbakanlarını hastanede ziyaret eden "altın bilezikli tombul hanımlar" ile ve nihayet "özgür seçim" yerine de "tuzaklı referandumlar" ile çağdaş dünyada "itibar" arama yanılgısının peşinde."

HALUK GERGER

16-17. YÜZYILLARDA çağdaş uluslararası sistemin, yani birleşik ve merkezi ekonomik/politik birimlerin (ulusal devletlerin) doğmasıyla birlikte, "ulusal itibar" da bir "politik değer" olarak uluslararası politikada yerini aldı.

Merkantilizm döneminde, devletin (ya da daha doğru bir deyişle Egemen'in) itibarı, sahip olduğu "güç" ile doğrudan bağlantılıydı. Bir başka deyişle, "güç", "itibar" demekti ve devletin (Egemen'in, Prens'in) hakim olduğu toprak parçasının genişliği, yönettiği nüfusun çokluğu ve altın stokunun büyüklüğü ile doğrudan ölçülebilirdi. Tabii, "güç" ün, son çözümlemede, içerde ve dışarda, etkin "şiddet" kullanabilme yeteneği ile eşdeğer olduğu kuşkusuzdu. Bu durumda, "itibar", "güç", "şiddet" doğrudan birbirlerine dönüştürülebilen eşanlamlı "değerler" olmaktaydılar.

Merkantilizm, içerde "serbest ticaret"e karşı tüm engelleri ortadan kaldırıp bir yandan "ulusal" yapılar içinde burjuvazinin tarih sahnesine çıkma yolunu açarken, öte yandan da, "uluslararası ticaret"i engelleyerek aynı burjuvazinin "tek dünya pazarı" yaratma yolunu da tıkamaktaydı.

İşte bu çarpıklığın yolunu açma uğraşındaki burjuvazinin Sanayi Devrimi sonrasındaki ideolojisini temsil eden Liberalizm, uluslararası "serbest ticaret"i odak noktası alan başka çıkışla "dış itibar" kavramına da yeni boyutlar kazandırdı. "Serbest ticaret"ten "serbest (hür) talan hakkı"nı anlayan burjuvazinin ve giderek de, emperyalizmin belirlediği uluslararası normlar çerçevesinde, "ulusal itibar", "güç", yani kaba kuvvet, "şiddet" kullanabilme yeteneğiyle birlikte "sömürü yetisi" ile de ölçülmeye başlandı. Kuşkusuz, sömürü, "üzerinde güneş batmayan İmparatorluklar" ya da "beyaz adamın uygarlık yayma misyonu" gibi motiflerle, "kaba kuvvet" ise, "gunbot diplomasisi" yada irili ufaklı paylaşım savaşlarındaki "kahramanlık menkıbeleri" gibi süslemelerle bezenmekteydi ama temelde "şiddet kullanımı" ve "sömürü", "itibar" madalyonunun iki yüzünü oluşturmaktaydı. İdeolojik planda ise, "serbest ticaret"in getireceği varsayılan refah demokrasi ve barış, "uluslararararası talan"a Liberalizmin geçirdiği itibar kılıfları olmaktaydı.

Burjuvazinin "geç kalmış" kesimlerinin seçeneği olan "milliyetçilik" ise, "daha sonra, "ulusal itibar"lı, "şiddet"in kılıfsız önplana geçirilmesi ve "ırk üstünlüğü" ilkesi ile tanımlıyordu. Örneğin, Hitler için "ulusal itibar", "ateş kusan Hans sürüsü" ile "iri memeli Berta"da somutlaşıyordu. Şiddet ile "ırk", "itibar"a ulaşan formülü ilkel kapitalizmin ilkel burjuvazisinde ancak böyle bulabiliyordu.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında tek bir "ulusal itibar" kavramından yada birbirlerine dönüştürülebilen ölçütlerden sözetmek olanaksızdır. Kuşkusuz, daha önce de, "alternatif itibar" kavram ve ölçütleri ideolojik/düşünsel planda ortaya çıkmıştı. Marksist düşünce sisteminin, sadece kapitalizmin eleştirilerinin değil, aynı zamanda tarihin yazmadığı bilimsel "hümanist ütopyası"nın doğal uzantılarından biri de, kuşkusuz, apayrı bir "dış itibar" kavramıydı. Bununla birlikte, ayrı "itibar" kavram ve ölçütlerinin tam gerçeklik kazanması İkinci Savaş sonralarına uzanmaktadır. Hatta denilebilir ki, "ulusal itibar" kavramı, esas olarak, 1960'lardan sonra asıl köklü değişimlere uğramıştır.

Savaşın hemen ertesinde ve bütün Soğuk Savaş dönemi boyunca, uluslararası düzlemde belirleyici "ulusal itibar" kavramı ABD'de biçimlendirilmiş ve oradan yaygınlaştırılarak dünyaya dayatılmıştır. Unutmamak gerekir ki, "ulusal itibar" nihayet "toplumsal algılamalar"la ilgili "kültürel" bir kavramdır ve Amerikan yaşam biçiminin çimentosunun beyinlere akıtıldığı ve Batı propaganda makinasının teslimiyeti altındaki bir dönemdeki "ulusal itibar" kavramının tanımlanması da bu çerçeve içinde oluşturulmaktaydı.

Gerçekten de, İkinci Dünya Savaşı sonrası yılları başatlığını yitirme sürecine girmesine karşın, uluslararası ölçekte belirleyiciliğini koruma durumunda olan kapitalizmin temel, olmazsa olmaz araçlarının, yani "şiddet" ve "sömürü" ölçütlerinin yanısıra "itibar" kavramına

çok sayıda ve karmaşık yapay, sahte görünümlerinin ikame edilmesi başarısına tanık olmuştur. Soğuk Savaş süreci sırasında, kitlelerdeki "algılama" mekanizmaları bilinçli propaganda yoluyla bozulmuş, sahte ölçütler "itibar"ın "nesnel" kaynakları olarak sunulmuş ve asıl temel kaynaklar ("şiddet"ve "sömürü") neredeyse unutturulmuştur. Daha da ileri gidilebilmiş, sistem, kendi doğasının "şiddet" ve "sömürü" unsurlarını "itibarsızlık" kaynağı olarak sunabilmek cüret ve başarısını gösterebilmiştir. Bu durumda, "demokrasi", "insan hakları", "tüketim", "refah", "barış" gibi kavramlar "dış itibar"ın kaynakları olarak gösterilmeye başlanmıştır. Bunlara ek olarak da, paylaşmaya yada nasıl üretildiğine bakılmaksızın, gelir düzeyi ve dış ödemeler dengesi fazlalığı (Merkantilizmin 'alten stoku' gibi) veya üretim ilişkileriyle, üretim güçlerinin gelişmesinden soyutlanmış teknolojik atılımlar, önem kazanmaya başlamış, "itibar" kavramının tanımlanmasında belirleyici olmuşlardır. Bir yandan "Holywood filmleri"nin düşsel renkli dünyası, buzdolabı, fırın, renkli televizyon gibi tüketim maddelerinin yapay istatistikleri vb. "itibar" kavramını tanımlayan ölçütler olurken, öte yandan da, "şiddet kullanabilme" ile "sömürebilme" yetileri "dış itibar"ın temelini oluşturan gizil (ve gizli) gücü oluşturmayı sürdürmüşlerdir.

Bu arada, emperyalizm, "itibar" kavramını oluşturabilmekteki en görkemli başarısını da kazanabilmişti. Emperyalizm, "itibar"ın temelinde yatan "kendikendine saygı"yı mazlum uluslardan çalmış, tekeline geçirebilmişti. Bu durumda, yaşam yasalarının bilincinde olmayan burjuvazinin "nihai utku"yu kazandığını, itibarının doruğuna ulaştığını sanması da kaçınılmazdı. Ne var ki, bu süreç içinde "insanlık tarihi"ne geçiş de hükmünü sürdürmekte, "itibar" kavramı da kaçınılmaz olarak, yaşam sürecinden etkilenmekteydi.

İşte bu noktada yaşam yasalarının getirdiği üç'lü bir gelişmeden sözetmek gerekmektedir: Birinci olarak, sahte, içleri boşaltılmış halde yapay ölçütler olarak insanoğluna sunulan "demokrasi", "insan hakları", "barış", vb. kavramlar, toplumsal bilinçte nesnel ölçütler olarak gerçeklik ve ivme kazanmaya başladılar. Bir anlamda, kurulan tuzak tersine çalışmaya başlıyordu. İkinci olarak, "itibar" kavramına getirilmeye çalışılan sahtelik, yozlaşma ve karikatürleşme sürecine girdi. İç itibarını "yakışıklı Kennedy" yada "işçi anası Thatcher"de arayan burjuvazi, "dış itibar"da da "barışçı Reagan" yada "demokrasiyi korumak için darbe yapan Pinochet'ler"e sığınmaya başladı. Tabii, giderek de, "sahte itibar" itibarsızlığın bataklığında boğulma yoluna girdi. Üçüncü olarak da, yaşam normlarını ayakları üzerine oturtmayı hedefleyen toplumsal savaşımın ve biliçli bireysel çabaların utkusu, "itibar" kavramına insani boyutlar kazandırdı.

Sonuç olarak, artık günümüzde, "şiddet"in doruğunu ifade eden nükleer silahlar itibar kaynağı olmaktan çıktı. Aynı biçimde, "sömürü yetisi"nin kendisi ve sonuçları itibarsızlığın göstergeleri olmaya başladı. Bir zamanlar insanoğluna yutturulan tüm sahte göstergelerin tümüne sahip "ırk üstünlüğü"ne dayalı Güney Afrika artık itibarsızlığa bile layık görülmüyor. Kültürel ve algılama çarpıklıklıkları düzeltildikçe, "taksitle tüketim çılgınlığının peşinde koşan yığınlar"ın bulunduğu ülkeler alay konusu oluyor, Holywood'un "Rambo"su yada gerçek yaşamın "Reaganlar"ı itibar yoksulluğunda çürüyor. Bilgisayarları, sayılarının çokluğuna bakılmaksızın, çocuklarına atari oynatmakta kullanan toplumlara ancak acınıyor. Artık uluslararası toplumda "demokrasi", "insan hakları", "barış", vb. kavramlar ülkelere saygınlık, itibar kazandırıyor. 1960'larda "başkaldıran", azgın "yeni sağ"ın saldırılarına tanık olan 1980'lerdeyse "direnen" insan sayısı toplumların itibar kaynağını oluşturmaya başlıyor.

Birkaç yüzyıldır sistemin geleneksel ve sonradan bulma "itibar kaynakları" günümüzde artık iflas etmelerine ve hatta giderek "itibarsızlık" ölçütlerine dönüşmelerine karşın, ne yazık ki, Türkiye'de egemen çevrelerde geçerliliklerini sürdürüyorlar. Türkiye bugün, "özgürlük" yerine "çelik disiplinli birlik ve beraberlik" ile, "insan hakları" yerine "sanıkları bülbül gibi konuşturma teknikleri" ile, "sivilleşme" yerine "golf oynayan paşalar" ile, "kültürel gelişme" yerine Houston'da Zagor okuyan Başbakanlarını hastanede ziyaret eden "altın bilezikli tombul hanımlar" ile çağdaş dünyada "itibar" arama yanılgısının peşinde.

Tüm bu olumsuzluklara karşın, Türkiye'ye onur ve itibar kazandıranlar da çığ gibi büyüyor. İçerdekiler, dışardakiler ve şimdi "güneşin sorfası"nda buluşmuş olanlar dışında, 1982 anayasa referandumunda Türkiye'ye çağdaş dünyada itibar kazandıran bir avuç insan vardı. Son referandumda ise, tüm tuzaklara karşın, sayıları 12 milyona yaklaştı. Demokrasiye karşı kurulmuş tuzaklar aşıldıkça bu sayılar daha da artacak; tabii onlarla birlikte Türkiye'nin onuru da, saygınlığı da, itibarı da...□

"Elçiliğin" stratejisi

"Gerillanın eylemleri tüm ülke çapına yayılmış durumda. Hattâ başkentin çok yakınlarında bile duyuruyor varlığını. Ülkenin en önemli askeri garnizonlarından El Paraiso üssüne yapılan saldırıda kırk üç hükümet askeri ve bir ABD "danışmanı" can verdi. Ne var ki, bu tür eylemler pek sık gerçekleşmiyor artık, çünkü gerillalar geniş halk yığınlarını da rejime karşı mücadeleye katma gereğini kavramış bulunuyorlar.

NUR DOLAY

ALBAY Mauricio Salvador Hernandez gerillanın yeni stratejisi karşısında oldukça çaresiz görünüyor:

"Eylemlerini artık kentsel kesime kaydırdılar" diye yakınıyor. "Bozguncuların kentte denetim altına alınabilmeleri oldukça güç. Herhangi bir sabotajdan sonra kolayca halk arasına karışıp yok oluyorlar."

Gerillanın şimdiye değin güçlü olduğu, ama bir ölçüde sıkışıp kaldığı bölgelerden çıktığı bir gerçek. Şimdi eylemleri tüm ülke çapına yayılmış durumda. Hattâ başkentin çok yakınlarında bile duyuruyor varlığını. Öyle yakınında ki, geçtiğimiz günlerde ülkenin en önemli askeri garnizonlarından biri olan, San Salvador'un 40 km. kuzeyindeki El Paraiso üssü görülmemiş bir saldırının hedefi oldu. Kırk üç hükümet askerinin öldürüldüğü saldırıda bir de ABD "danışmanı" can veriyordu. Ne var ki bu tür eylemler pek sık gerçekleşmiyor artık, çünkü gerillalar geniş halk yığınlarını da rejime karşı mücadeleye katma gereğini kavramış bulunuyorlar.

Ülkede patlama noktasına gelmiş ekonomik ve sosyal duruma bakılırsa, böylesi bir katılım için koşulların pek zorlanmasına gerek kalmayacağı anlaşılıyor. İşsizlik oranı gayrı resmi rakamlara göre yüzde 50'ye ulaşmakta (resmi istatistikler yüzde 35 dolaylarında). Üstelik bu yüzde 50, San Salvador'un tüm kaldırımlarını ve sokaklarını zorla ele geçirmiş gezgin satıcıları kapsamıyor. Onlar yarı işsizler grubuna giriyorlar. Sorunun yakın bir gelecekte daha da ağırlaşması sözkonusu, çünkü ABD'deki 100.000 Salvadorlu göçmenin ülkelerine geri gönderilmeleri düşünülüyor. Salvador hükümetini bu konuda en çok korkutan şey, dönenlere zaten kötürüm bir ekonomide yer bulmanın güçlüğü değil de, ülkenin birinci döviz kaynağının kuruması. Gayrı resmi tahminlere göre ABD'deki Salvadorlu göçmenler yurtlarına kahve ihracatının tümünden elde edilenden çok daha fazla dolar yolluyorlar. Duarte hükümeti için sorun gerçekte salt büyüyen bir sosyal huzursuzluk ya da gitgide etkinliğini arttıran bir kent gerillası değil, ama bu ikisinin birleşimi. İkincisinin birincisinden yararlanması. Gerçekten de gerilla halktaki yaygın hoşnutsuzluğu kanalize ederek rejime karşı örgütlü bir muhalefete dönüştürebilir ya da büyüyen bir genel bıkkınlıkta katalizör işlevi görerek edilgen izleyicileri, olaylarda etken şekilde yeral maya yöneltebilir.

Elçilikte soruna daha başka bir gözle bakılıyor. ABD elçiliği kuşkusuz sözkonusu olan. Salvador hükümetinin yerine karar verebilen tek yabancı ülke temsilciliği olduğundan, başına hiçbir sıfat eklemeyi ge-

KISACA EL SALVADOR
Yüzölçümü: 21.040 kilometrekare.
Nüfus: 5.461.000.
Latin Amerika'nın en yoğun nüfusuna sahip.
Dil: İspanyolca, bölgesel lehçeler.
Din: Yüzde 97 katolik.
Ekonomik ve toplumsal durumu: Orta gelişmişlik düzeyinde bir kapitalist ve tarım ülkesi. Kişi başına düşen ortalama gelir, 1984'de 730 dolar. Ekilebilir tarım alanlarının yarıdan fazlası, nüfusun yüzde 2'sini oluşturan 14 ailenin elinde. Bunlar kahve ve pamuktan oluşan ihracat gelirlerinin de yüzde 50-60'ına sahipler. ABD sermayesi sanayi sektörünün yarısını kontroledivor. Çalışanların yüzde 51'i tarım alanındadır. Nüfusun 1/3'ü işsizdir. Halkın yüzde 80'i minimum yaşam düzeyinin altında yaşıyor. Okuma yazma oranı yüzde 65.
Silahlı kuvvetler: 41.650.
İletişim: Yaklaşık 76.000 telefon. 76 AM ve 9 FM radyo istasyonunu yaklaşık 2 milyon kişi dinliyor. 350.000 televizyon alıcısı var. 6 günlük gazete yaklaşık 350.000 tiraja sahip.

rektirmiyor "La Embajada". Kısaca "elçilik" diye anılıyor herkes tarafından. Hatta genel kurmay başkanlığında bile. Ve genel kurmay sekreterleri "elçiliğin" telefon numaralarını ezbere biliyorlar.

Birbiri ardına, açılır kapanır beş altı engeli başarıyla aşıp, her birinde pür silahlı askerlerin denetemin den geçtikten sonra varılabiliyor ancak elçilik binasının yüksek duvarları önüne. İçerdeki yetkililere göre kentteki gerilla eylemleri henüz kaygı verici bir boyutta değil. Hâlâ ağırlığı koruyan, kırsal kesimdeki çarpışmalar. Önemli olan da, gerilla eylemlerinin hemen kökü kazınmasa bile, hiç olmazsa daha fazıa güçlenmesini önlemek, en azından varolan dengeyi koruyabilmek. Şimdilik daha fazlasına Salvador ordusunun gücünün yetmeyeceğini biliyor elçilik. Bu orduya verilen tüm eğitim ve modernleştirme çabalarına karşın. Ama yine de bunu açık açık kabullenmeye yanaşmayan elçilik sözcüsü daha iyimser bir tablo çizmeye çalışıyor:

"Ordu artık çok değişti" diyor. "Eskiden San Salvador'dan dışarı çıkmıyordu. Haftada beş gün saat 8'den 12'ye, 12'den 17'ye değin çalışıyordu. Şimdi ise tüm ülke çapında iş başında. Haftanın yedi günü ve günde yirmi dört saat görev yapıyor. Üstelik savaş stratejisi de tümüyle değişti. Artık büyük birliklerle topyekün çalışmalara girilmiyor. Beş altı kişilik gruplar gerilla avına çıkıyorlar."

Ama bu insan avcıları oldukça garip bir görünüm içindeler. San Salvador'dan Honduras sınırındaki San Rafael'e değin uzanan yol boyunca kendilerine rastlayanlar, çarpışmaya çıkmış askerlerden çok tatile gelmiş turistlerle karşılaştıkları izlenimine kapılabilirler. Mango ağaçlarının gölgesine parkettikleri tankların üzerine yan gelip yatmış, kendilerini çevreleyen satıcı kadınlarla gün boyu gevezelik ederek onların sunduğu sulu meyvaları emen ve lezzetli tortillaları birbiri ardına yutan bu kendini kapıp koyvermiş üniformalıların, stratejik bir köprüyü korumakla ya da elden geldiğince fazla gerilla öldürmekle görevli özel komandolar olduğuna inanmak güç. Yoksa bu aşırı rahatlık, aynı özelliği taşıyan Amerikan ordusundan alınan eğitimin pek de istenmeyen yan etkileri mi? Pentagon'dan yollanan danışmanların Salvador ordusuna daha modern bir görünüm vermeye çalıştıkları doğru. Asker ve subaylara sivillerle ilişkiler konusunda ders veriliyor, gerilladan "kurtarılan" köylerde ordunun halka sevimli görünmek için nasıl davranacağı öğretiliyor, insan haklarına saygılı görünme, eski zorba tavırların bırakılması gereği vurgulanıyor. Ama Salvador ordusu bu kez de aldığı dersleri biraz fazlaca abartarak uyguluyor gibi. Bu aşırı gevşeme, yoksa genç erlerde bitmek bilmeyen bir savaşa karşı daha askere yazılmadan önce başlayan bıkkınlığın bir sonucu mu?

José Napoleon Duarte: Korkusu bitmek bilmiyor.

Nedenler şu veya bu olsun, Salvador'daki çatışmanın yakın bir gelecekte sonuçlanması konusunda "elçilik" pek hayale kapılmıyor. Kolombiya gibi gerillanın 30 yıldır artık yaşamın bir parçası olduğu ya da Malezya gibi hükümetin iç ayaklanmayı ancak 15 yıl sonra bastırabildiği ülkeler örnek veriliyor.

"Ne de olsa" diyor elçilik sözcüsü, "buradaki baş ekonomik uğraş, savaş"!.

FMLN komutanlarından Villalobos.

"Köle gibi yaşamaktansa, özgürlük savaşında ölmeyi yeğlerim"

"KÖLE gibi yaşamaktansa, özgürlük savaşında Güney Afrika'nın kurtuluşu için ölmeyi yeğlerim..."

Bu sözler, Güney Afrikalı bir kurtuluş savaşçısının, geçtiğimiz günlerde ırkçı bir mahkeme önünde yaptığı savunmadan alınmıştır. **Theophilius Mzukua,** Güney Afrika Ulusal Kongresi askeri kanadına üye olduğu için 10 yıldan fazla ağır hapis cezasına çarptırıldı.

Theophilius da Soweto olaylarının yetiştirdiği kuşağın içinden çıktı. O günlerde çok gençti. Ne var ki, mahkeme önünde yaptığı savunmasında da belirttiği gibi, ülkesinde derinden derine yanlış bir şeyler, çılgınca bir şeyler olduğunu kavramıştı. 19 yaşında okulu terketmek zorunda kaldı ve kölelik ücretiyle yaşamaya mahkum oldu.

Vergi formlarıyla silahsızlanma çağrısı

İSPANYA'da sendikalar, barış ve silahsızlanma yolunda yeni bir eylem gerçekleştirdi. İspanya Ekonomi, Maliye ve Ticaret Bakanlığı'na gönderilmek üzere vergi formu biçiminde basılan bildiriler, sendika üyelerinin imzasına açıldı ve 3 milyon bildiri, sözkonusu bakanlığa gönderildi. Vergi formlarının üstündeki çağrıda şöyle deniyor:

"Israr ediyorum: Benim, devlet bütçesine giden paralardan tek pesetam bile silahlanma yarışı ve savaş hazırlığı için harcanmamalıdır. Paralar yeni işyerlerinin açılması, sosyal gereksinmelerin karşılanması, üçüncü dünya halklarına yardım için harcanmalıdır. İspanya NATO'dan çıkmalı, yabancı üsler İspanya topraklarından atılmalıdır.

Hitler döneminden ders çıkaranlar sesleniyor

"Gücümüz birliğimizdir!"

"Gücümüz Birliğimizdir" ilkesiyle, 17 işkolu sendikası bir konfederasyon çatısı altında toplandı. Ve giderek artan bir hızla bugün 8 milyon üyeye sahip oldu. Bu sonuç, savaş sonrası Almanyasında, her türlü görüş ayrılıklarını bir kenara itenlerin, zorluklara çözüm getirmek için iyi niyetle yanaşan sağduyu sahiplerinin ellerinde yeşeren sendikal birlik ilkesinin ürünüdür.

DÜNYADAKİ ülkelerin hiçbirinin işçi sınıfı, sendikal ve buna bağlı olarak politik birliğin sağlanamamasının faturasını Alman işçi sınıfı kadar acı ödememiştir. Bu fatura ortadan kaldırılan işçi ve emekçi haklarının, sendikal ve demokratik özgürlüklerinin yanısıra, Hitler faşizminin başa gelmesini kolaylaştırmış ve sonuçta 50 milyon insanın öldürüldüğü İkinci Dünya savaşının bitimiyle ödenmiştir.

On iki yıl süren Hitler faşizmi ilkin Alman işçi sınıfı ve onun sendikal örgütlerine vurdu. Daha 1933 öncesinde, yani Hitler'in ülkede iktidarı ele geçirmesinden önceki dönemlerde bu tehlikeyi sezenlerin "Birlik çağrısına" kulak tıkayanlar, bu hatalarının sorumluluğunu tarih önünde yüklendikleri gibi, birçoğu da rejimin zindanlarında yaşamlarını yitirerek ödediler.

Savaş sonrası sendikal ve politik gelişmelerde bu acı deneylerden yola çıkılarak, politik alanda gerçekleştirilemeyen birlik, sendikal alanda sağlanabildi. Alman işçi sınıfının bugüne kadar elde etmiş olduğu bir dizi kazanımın sırrı da budur.

Alman savaş sonrası tarihi, hangi politik görüşten olursa olsun, partili ya da partisiz kendine "demokratım" diyen herkesin sendikal birliğin sağlanması uğruna verdiği mücadele örnekleriyle doludur. İşçi sınıfının, emekçi halkın sendikal, demokratik hak ve özgürlüklerinin, dinsel ve politik görüşlere karşılıklı saygılı kalarak, tüm çalışanların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesini amaçlayan, emekçi yığınlara dayalı sendikal bir örgütçe gerçekleştirilebileceği görüşü öne çıkarıldı. Sendikal birliğini İngiltere, ABD ve Fransa'nın engelleme çabaları ve entrikalarına karşın 1949'da gerçekleştirmesi en çarpıcı örnektir. İşte Alman Sendikalar Birliği DGB böyle doğdu.

"Gücümüz Birliğimizdir" ilkesiyle, 17 işkolu sendikası bir konfederasyon çatısı altında toplandı ve giderek artan bir hızla bugün 8 milyon üyeye sahip oldu. Bu sonuç savaş sonrası Almanyasında, her türlü görüş ayrılıklarını bir kenara itenlerin, zorluklara çözüm getirmek için iyi niyetle yanaşan sağduyu sahiplerinin ellerinde yeşeren

Sendikal birlik ilkesinin ürünüdür.

İşçi sınıfını, onun liderlerini ve ülke demokratlarını böyle düşünmeye iten etkenler neydi? Geçmişteki dönemlerden hangi deneyler çıkarıldı?

Sendikal birliğin önemini kavrayanlar, birlik sendikacılığı ilkesini savunanlar şununbilincindeydiler:

İşçi sınıfının birliği ve sendikal birlik sağlanmadan;

- Hedefi işçi sınıfı ve emekçi halk olan faşizm, diktatörlük gibi rejimleri, antidemokratik hükümetleri, onların uygulamalarını durdurmanın, "dur" demenin ya da yıkmanın,
- Demokrasinin sağlanmasının, korunmasının ve daha da geliştirilmesinin, sendikal hak ve özgürlüklerin elde edilmesinin, özgürce toplu sözleşme yapabilmenin,
- İşçilerin, emekçi halkın yaşam ve çalışma koşullarının düzeltilmesinin, bunların yükseltilmesinin, işsizlik ve sosyal felâketle mücedelenin, demokratik hak ve özgürlüklerinin sağlanmasının,
- Toplumun ve ekonominin demokratikleştirilmesinin, patronların keyfi davranışlarının engellenmesinin,
- Barış için mücadele vermenin, savaşa karşı barış ilkesinin yükseltilmesinin ve barışı sağlamanın, kesinlikle olanağı yoktur ve hiçbir güç bunu tek başına sağlayamayacaktır.

Yararını küçümsemediğimiz belirli olaylara yönelik, gerektiğinde biraraya gelinerek yapılan **eylem birlikleri,** kalıcı sendikal birliğin yerini tutmayacaktır. Doğrudur, eylem birlikleri çok önemlidir, fakat sonuçta kalıcı olmayan birliklerdir. Bunun en açık örneği, daha önce sözünü ettiğimiz 1933 öncesi Almanyasında yaşanmıştır.

Bu nedenledir ki, FAC'de müttefiklerin zorlamalarına karşın yıkılmayan, yıkılamayan böyle bir sendikal birlik ilkesi, kendisini yaşamsal bir zorunluluk olarak dayattı ve 1933-45 döneminden deney çıkaranlarca yaşama geçirildi.

"Gücümüz Birliğimizdir" ilkesi günümüzde tüm tazeliğiyle geçerliliğini koruyor ve daha yakıcı bir sorun olarak gündeme geliyor. Şimdi hüner, o dönemden deney çıkarabilmektedir.□ ÜMİT KÖSEOĞLU

Mihail Gorbaçov

SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU

SBKP MK 27. Kongre Siyasi Raporu

Mihail Gorbaçov

Çeviren: Fikret Arslan
Sorun Yayınları, 1987

1986 yılında Sovyetler Birliği Komünist Partisi 27. Kongresi yapıldı. Kongrenin öncesinde, siyasi gözlemciler belli değişimlerin olacağını düşünmekle birlikte, 1.5 yıldır süren tartışmalara neden olabilecek gelişmeler de ummuyordu. Oysa ki, gerek kongre, gerekse sonrasında 1987 yılı başında yapılan Merkez Komitesi toplantısı ve buralara sunulan raporlar, tüm dünyanın gözlerini çok uzun süredir olmadık biçimde Sovyetlere çevirdi.

Daha önce **Bilim ve Sanat Kitapları**'nın yayınlandığı ve 1987 Merkez Komitesi toplantısına sunulan rapor tanıtılırken şunlar söyleniyordu: "Türkiye kamuoyu da dünyanın neresinde olursa olsun tüm gelişmlerden birinci kaynaktan bilgilenme hakkına sahiptir. Bunun yoluysa, sözgelişi Sovyetler'de olup bitenleri batılı haber ajanslarının haberlerinden değil doğrudan öğrenebilmektir. **"Yenilenme ve Kadro Politikası"** bu yönde önemli bir olanak. Bunu diğerlerinin izlemesi gerekiyor..."

İşte **Sorun Yayınları** bu doğrultuda bir olanak daha sunuyor. 27. Kongre raporunun siyasi bölümünü türkçeye kazandırıyor. Umudumuz böylesi yayınların artarak sürmesi.

Kapitalizm nedir?

Alexander Buzuev

Çeviri: Celal A. Kanat
Bilim ve Sanat Kitapları, 1987

İLKİ **"Felsefe Nedir"** olarak yayınlanan dizinin ikinci kitabı da elimizde. İlki gibi hem yalın hem güncel bir anlayışla hazırlanmış. Toplumların gelişimini, bunun yasalarını anlatarak tarihsel bir ele alışla konuya giriyor. İlkel toplumdan kapitalizme kadar geliyor ve yeni bir toplum biçimi olarak sosyalizmi anlatıyor. Burada sömürüye dayalı bir biçimden sosyalizme geçişin sorunlarına da ana hatlarıyla değiniyor.

Kitap özellikle temel kavramları tanımlayarak, bunu gelişim yasaları içinde ele alarak önemli bir el kitabı kimliği kazanıyor.

Hem politik sorunlara yeni ilgi duymaya başlayanlara hem de bilgilerini şöyle bir gözden geçirmeyi düşünenlere önemli bir kaynak kitap.

Güvensizlik Üçgeni

Güney Dinç

Say Yayınları, 1987

Son yedi yılda, "olumludur" ya da "olumsuzdur" sözcükleri, birçok insanın yaşamında önemli değişimler yarattı. Anayasa'nın 6. maddesine göre, "Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz." Oysa, hangi kuruluşun hangi yetkiyle yaptığı bilinmeyen "güvenlik soruşturması" sonucunda, kimliği, bilgisi, yeteneği araştırılmayan kişiler, güvenlik açısından başkalarını değerlendirdiler.

Resmi kaynaklara dayandırılan açıklamalara göre, aynı dönemde 1.683.000 yurttaş fişlendi, 370.337 kişiye pasaport verilmedi. 14.000 kişi yurttaşlıktan çıkarıldı. 1402'liklerin sayısı ise tam olarak bilinemiyor.

Güvensizlik Üçgeni, bu gerçekleri, kaynaklarından yola çıkarak, sıkıyönetimin ülkemizde nasıl yapısallaştığını belgelere dayanarak sergiliyor.

Lokavtı Protesto

Deri-İş sendikasının 20 Eylül günü Bayrampaşa'da düzenlediği, Lokavtı Protesto ve Grevleri Destekleme Mitingi, grevdeki Deri, Migros ve Tümtis üyelerinin yoğun katılımı ve demokrasiden yana güçlerin aktif desteği ile yapıldı. Miting'te lokavtın insanlık suçu olduğu belirtilerek demokrasi güçleri grevleri desteklenmeye çağrıldı.

Kazlıçeşme işçilerinin grev mücadelesi

HÜSEYİN ATEŞ
Deri-İş Kazlıçeşme Şb.Bşk.

BAĞIŞLADIĞINIZ kurban derileri ve et tüketimi için kesilen canlı hayvanların derileri öylece **hammadde olarak** Kazlıçeşme deri işçilerinin eline gelir. Bu hammaddeler koyun ve kuzu derisi ise kürk yapılır. Koyun zig derisi ise ayakkabı derisi haline getirilir. Salamura-ilaçlama ve boyamada kullanılan amonyak, asit, sülfirik asit, zırnık, krom, anilin vb. gibi maddeler insan sağlığı bakımından oldukça zararlıdır. Hiçbir işkolunda olmayacak derecede çalışma şartlarımız berbattır. Teknik gerilik, nem, rutubet ve zehirli maddeleriçinde çok yoğun işgücü harcanmaktadır. Buna rağmen ücretler 40.000-50.000 TL. arasıdır. Bu toplu sözlemede işverenlerin verdiği zam grevden önce aylık brüt 39.000 TL.'sıdır.

Biz de buna karşılık:

1. Birinci yıl günlük ücretlere 2500 TL.
İkinci yıl günlük ücretlere 3000 TL.
2. Yıllık 4 ton kömür,
3. Her ay 20000 TL. erzak yardımı,
4. Bir yılını dolduran üyelere her yıl 60 günlük ücret tutarında yıpranma primi,
5. Bayram harçlığı 50.000 TL. (Yılda 2 defa)
6. Evlenme yardımı: 75.000, Doğum yardımı: 30.000, Akraba Ölüm Yardımı: 50.000, Askerlik yardımı 75.000 TL., İzin yardımı: 35.000 TL. Üyenin ölümü halinde yakınlarına 150.000, İş kazası ve meslek hastalığı halinde 750.000 TL. yardım, Aylık 1500-2000 TL. çocuk parası, yıllık 25.000-30.000-40.000 TL. çocuk tahsil yardımı ücret talepleri talep ediyoruz..

Bunun yanında işverenlerin toplu işten çıkarmalarla toplu sözleşmeleri olmamışa çeviren yönlerini bildiğimiz için, disiplin've işten çıkarmalarda işçilerin de etken olmasını istiyoruz.

Sağlığımız ve ülkemizin gelişmesi için:

1. 40 saat Haftalık iş zamanı,
2. Yıllık izinlerin 30-35 güne çıkarılmasını, talep ediyoruz.

Bu toplu sözleşme talepleri temsilcilerle ortak hazırlanmış, genel üye toplantısında üye çoğunluğu ile **karar** altına alınmıştır. Bu dönemde iş kazasında kaybettiğimiz **Muharrem Yeşilyurt**'un parçalanan cesedi Kazlı işçileri için mücadele ateşi olmuş; yılların geri çekilme ve suskunluk birikimi, bir-iki günde alevlenmiştir. Bir silkiniş ve toparlanış içinde "Yaşasın İşçilerin Birliği", "Katil İşverenler" parolaları biranda Kazlıçeşme sokaklarını inletmiştir. Biz yöneticileri bile "aşan" bu mücadele yükselişi toplu sözleşme taleplerine kararlılığı beraberinde getirmiştir.

Bu yükseliş içinde devam eden işveren görüşmelerinde uzlaşma sağlanamayınca, bir daha genel üye toplantısı yapılmış; ezici üye çoğunluğu büyük coşkular içinde **grev kararı**'nı almıştır.

Grev uygulama zamanı, yaz dönemine denk düştüğünden, tüm işyerlerinde greve çıkmak **erken güç harcamak** olacağından, öncelikle 33 işyerinde greve çıkılmıştır.

Sezonu fırsta bilen işverenler, bizlerin **"Haydi! Altı ay Greve"** parolasını içimize sindirdiğimizin he-

sabını yapamadığından, tüm işyerlerinde **lokavt** ilan etmişlerdir. İşçilerin birliğini parçalayıp grevimizi göz dağı vererek kırmaya yönelik bu saldırıya karşılık, tüm işçiler daha birleşik ve derleşik vaziyette, lokavtın uygulandığı gün Kazlı Meydanı'nda "Lokavta Karşı Omuz Omuza", "Yaşasın Birliğimiz", "Kahrolsun İşverenler" parolalarını haykırarak cevap vermişlerdir.

Artık düzlüğe çıkarılan mücadelemiz, greve devam toplantısıyla taçlandırılmış, genel işçi sınıfı mücadelesinin bir parçası olmuştur.

Dipten gelen bu hareketli-demokratik dalgaları, nice öncü ve yöneticinin kayıklarını batırmış, hiç olmazsa zararsız hale getirmiştir.

Düşman saldırısının bile "birlik perçini" olarak kullanıldığı mücadelemizin kararlılığı karşısında, işverenler zor durumda kaldıkça hırçınlaşmaktadırlar.

Tüm bunlara karşın **"düşman ile çarpışmakta amaç kazanmaktır"** olduğunun bilincinde olan bizler büyük bir sabır ve kararlılık içinde mücadelemizi kendi zemininde yürüteceğiz.

İşkolumuzda yürüttüğümüz mücadele, genel demokrasi mücadelesine sıkısıkıya bağlıdır. Geliştirdiğimiz mücadeleyi -kendi dar sınırları içinde boğmamak için- ülkemizin gerçek demokrasi mücadelesi ve güçleri ile birleştireceğimize inanıyoruz.

Gerçek demokrasi mücadelesini sadece seçimler, oy hakkı, oy kullanmak, söz hakkı gibi göstermek isteyen tüm liberal anlayışlara karşı mücadele ederken:

Gerçek Demokrasinin:

Sanayi üretiminde: tekniği geliştirmeyen, işçi sınıfımızı zincirleyen tekelci sermayenin, **Tarım üretiminde:** coğrafya üretici gücümüzün temeli toprağı heyelana uğratan yoksul köylü ve tarım işçilerini **"inim inim inleten"** Ağaların-Beylerin, **Ticarette:** On milyonlarca tüketicinin paraziti durumundaki tüccarların, küçük esnafı ve köylümüzü sık-boğaz eden tefecilerin **egemenliğinin kırılmasıyla başlayacağız.**

— Ağır Sanayinin Temellendirilmesi,

— Bilinçli Ticaret,

— Toprak Reformu ile **gelişeceğine,**

Üretici halk teşkilatlarının Yasama-Yürütme-Yargılama kurum ve kurallarında "söz ve gerçekten karar sahibi" olmasıyla vücut bulacağına inanıyoruz.

Bu inanç günlük mücadelemizde enerji ve dinamizm vermektedir.

Grev mücadelemizde güçler dengesi işçilerdan yana iyice geçmiştir. Deri piyasasının açılışı, ihracat gerekliliği her geçen gün işverenleri köşeye sıkıştırmaktadır. Ama genel Türkiye işverenlerinin dayanışmaları ve prensip hatırlatmaları yenilgilerini uzatmaktadır. Türkiye işverenlerinin bu desteği karşısında, "Türkiye'nin ilerici, devrimci ve demokratları, sizler de deri işçilerine **maddi desteğinizle güç veriniz!**

Çünkü grevimiz:

1. Salt ekonomik taleplerle sınırlı değildir. Demokratik talepleri içinde taşımaktadır.

2. Yapılan tüm çalışmalarda işçilerin birliği esas alınır. Bu ise işçilerin sosyal bilincini geliştiren pratik okuldur.

3. Hep ricatta tutulmak istenen işçi sınıfı taktiğini, savunmaya geçirmek zamanı gelmiş ve geçmektedir. Deri işçileri bu konuda görevlerini yapmışlar, daha da yapmaya adaydırlar.

4. Üç aya yakın bir zaman olmasına rağmen, grevimizde herhangi bir çatlak başgöstermemiştir.

İlerici kamuoyunun desteği oranında zafer bizimdir!

Yaşasın Birliğimiz! □

Hüseyin Ateş

Güneşe Çağrı dergisi'nin Sahibi Kubilay Akpınar açıklama yaptı

TEMMUZ ayı içinde polis tarafından gözaltına alınan Güneşe Çağrı dergisinin sahibi Kubilay Akpınar, tutuklanarak konulduğu Sağmalcılar cezaevinden bir basın açıklaması yaptı.

Akpınar açıklamasında, gözaltına alındığı günden itibaren 1.şubede 20 gün süreyle fiziki ve psikolojik işkenceye uğradığını ve görmeden zorla imzalattırılan bir ifade ile çıkarıldığı DGM'de tutuklandığını bildirerek, bu yapılanların yalnızca kendilerine değil, diğer sosyalist dergilere de yöneltilen saldırının bir parçası olduğunu bildirdi.

Akpınar basın bildirisinde daha sonra şunları dile getiriyor: "Güneşe Çağrı dergisi olarak, topluma yönelişi ve diğer sosyalist dergilere yönelik saldırılar'da da somutlaşan sapık uygulamaları protesto ediyoruz.

Her toplum, sonuçta hak ettiği basına sahip olur. Biz, toplumumuza ve bunun bir parçası olarak gençliğe güveniyor, nitelikli basını hak ettiğimize inanıyoruz.

Gençlik olarak giriştiğimiz onurlu mücadele engellenemeyecektir. İçerde ve dışarda bilinen öfkemiz, her türlü baskı, sömürü ve sömürgeciliğin hakkından gelecektir."

Faruk Güçlü

"1978 yılında dünyada en çok genç işçi intiharına ülkemizde rastlandı..."

İşçi intiharlarının artan bir seyir izlemesinde, hele işsizlik kaynaklı intihar olaylarının yaygınlaşmasında, izlenen ekonomik politikaların etkileyici rolü vardır.

□ Sayın Güçlü, basından izleyebildiğimiz kadarıyla, 1986 yılı içinde Doç. Dr. Temel Pamir ile yaptığınız intiharlar konulu araştırma yurtiçinde bir teşvik ödülü alırken, "Yurda dönen Türk işçilerinde ve ailelerinde görülen uyum sorunları ve intihar eğilimleri" konulu araştırmanızla, AET düzeyinde bir ödül aldınız. Araştırmanız sırasında genel intiharlar içinde işçi intiharlarının ağırlık oranı ve nedenleri konusunda ne gibi bulgular elde ettiniz?

□ Bir kere 1980 yılını izleyen yıllardan günümüze değin Türk toplumu olarak bir toplumsal değişim geçirmiş bulunuyoruz. Ekonomik ve siyasal boyutlarıyla yaşanan bu değişim Durkheim'in "intihar nedenleri" arasında saydığı değişimlerle özdeşleştirilebilir. 1980 sonrası dönemde ekonomik nedenli intihar olaylarının artış kaydettiğini devletimiz kabul etmiş bulunmaktadır. DİE 1985 yılı intihar istatistiklerini incelediğimiz zaman, 1980 yılında yüzde 2.8 olan ekonomik nedenli intihar olaylarının 1981 yılında yüzde 14.5 noktasına ulaştığını görüyoruz. Oysa bizim saptamalarımız, 1980-1985 döneminde tüm intihar nedenleri içinde ekonomik nedenli intiharların yüzde 50 sınırını zorladığını ve yer yer aştığını göstermektedir.

Tüm intiharlar içinde işçi ve işsiz intiharlarının ağırlığını saptamak konusuna gelince, çalışmalarımız sırasında elde ettiğimiz bulgular, intihar girişimlerinin yüzde 62'sinin işçiler ya da işsizlerce gerçekleştirildiğini göstermiştir.

□ Sizce işçileri intihara sürükleyen nedenler nelerdir?

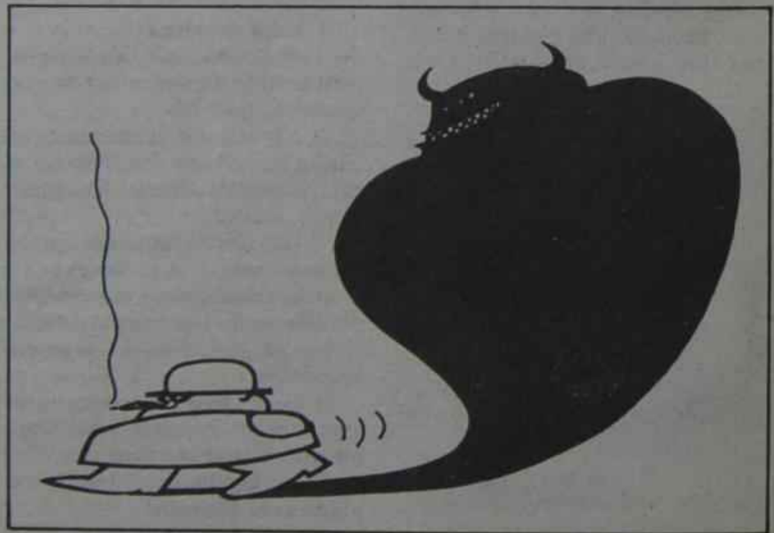
□ Resmi makamların deyimiyle, "tedavi edilmeyen bir hastalık, bir aşk hikayesi ya da psikolojik" nedenlerle. Ama bizim bulgularımıza göre, geçinememe, ekonomik güçlüklerle başedememe ya da ekonomik kökenli diğer etmenler işçi intiharlarının en önemli nedenleri arasındadır. Burada 1980 öncesi dönemde ekonomik nedenli intihar olaylarının sayısal ve oransal azlığını da vurgulamak isterim.

İşsiz intiharlarına gelince. İşsizlik Cumhuriyet'in her döneminde olan bir ekonomik hastalık olmasına rağmen, işsiz intiharlarına 1980 sonrası dönemde yaygın olarak rastlıyoruz. Örneğin 1929 ekonomik bunalımı tacir intiharları şekliyle ticari kesimi etkilemişti. Yine 1958-1962 yılları arasında aydın kesimdę ve öğrenci kesiminde yaygın intihar olayları görülmüştü. 1980 sonrası dönemde ise, ekonomik nedenli intiharlar ön plana çıkmaya başlamış bulunmaktadır. ABD'de yapılan bir araştırma işsizlik oranında yüzde 1'lik bir artışın intihar eğilimlerinde yüzde 2'lik bir artışa neden olduğunu ortaya koymuştur. Bu arada 1978 yılında dünyada en çok genç işçi intiharına ülkemizde rastlandı.

□ İşçi intiharları ile ekonomik politika yada ücret politikası arasında bir illiyet bağı söz konusu olabilir mi?

□ Toplumsal değişimlerin, ekonomik yada siyasal bunalımların intihar eğilimlerini artırdığı Durkheim tarafından yüz yıl önce ortaya atılmış, aksi kanıtlanamayan bir olgudur. 1980 sonrası dönemde toplu olarak intihar eğilimlerinin yükselen bir seyir izlediğini görüyoruz. Örneğin kendi yağıyla kavrulan kırsal kesim insanları arasında bile intihar olayları olağan olaylar haline dönüşmüştür. Kuşkusuz işçi intiharlarının artar bir seyir izlemesinde, hele işsizlik kaynaklı intihar olaylarının yaygınlaşmasında, izlenen ekonomik politikaların etkileyici rolü vardır. □

Konuşan: Tanyeri Bayram

Kalıpsan işvereni yasa tanımıyor

İZMİR Pınarbaşı'nda kurulu Kalıpsan işyeri işçileri, Mart ayında büyük bir çoğunlukla Otomobil-İş sendikasında örgütlendiler. Ancak işyerinde yasa ve hak sözcüklerini duymak istemeyen ve bu konularda istemlerde bulunan 150 işçiyi son beş yılda gözünü bile kırpmadan atan işveren, yine bu kıyım silahını sendikalı işçiler üzerinde etkili bir biçimde kullandı. İlk anda 4 işçi gerekçesiz bir biçimde işten atıldı. Neden atıldıkların soran işçilere, "Ben böyle istiyorum", yanıtını verdi. Bu işten atmanın yasadışı olduğu hatırlatılınca da, "Burada yasa benim, Kalıpsan'da yasa budur" dendi.

İlk kıyım sendikanın yetki almasından sonra da artan bir biçimde sürdü. 23 işçi birden işten atıldı. Boyun eğmeyenler böylesine yasadışı bir biçimde işten atılırken, Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkilileri şikayetten tam 3 ay sonra işyerine gelip şöyle bir dolandılar ve hiçbir şey yapmadan gittiler. Cumhuriyet Savcılığı ise şikayetleri inceleme gereği bile duymadı. Ardından işveren 3 kişiyi daha işten atıp sendikayı muhatap kabul etmediğini pervasızca gösterdi.

Petrol-İş Göktepe Plastik Sanayii'nde yetki aldı

334 İŞÇİSİ bulunan Göktepe Plastik Sanayii'nde 1983'den beri işverenle Petrol-İş arasında süren mahkemeyi sendika kazandı. Dört yıl önce yetki isteminden doğan itiraz mahkeme zincirinden sonra sonuçlandı.

İşverenin uzayan mahkeme sürecinden zaman kazanarak, üç kez yapılan yetki istemine tensikatla karşılık vermesi sonucu, 150 işçi işinden olmuştu.

Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz Petrol-İş İzmir Şube İdari Sekreteri Halil Türe, GÜN'e şunları söyledi:

"Toplu sözleşme için defalarca yaptığımız çağrıya işverenden yanıt gelmedi. Gelmeyince yasal olarak bölge çalışmaya başvurduk. Bölge Çalışma Müdürlüğü arabulucu tayin etti. Ancak arabulucu da sendika hazır olduğu halde işvereni mahkemeye oturtamadı. Sonuçta işyerinde YHK'nın sözleşmesi uygulanacak. Bu olay işçilerin ve sendikanın 83 yılından beri kararlılıkla mücadele edip arkadaşlarını tensikat diye işten atan işverene karşı kazandığı zaferdir."

Kartal Sanat İşliği 6.yıl oyunları

KARTAL Sanat İşliği Tiyatrosu, 6.yılına Orhan Kemal'in **72.Koğuş** adlı oyunuyla giriyor. Orhan Kemal'in deyişiyle, "İnsanoğlunun olanca kirliliği yanındaki gururu, direnişi, kafa kaldırışının destanı"nı aktaran oyunu yöneten **İsmail Işılsoy**, özgün müzik **Tugay Başar**'ın.

Muğla Kültür ve Sanat Festivali'nden de çağrı alan oyun, 19 Eylül 1987 günü Kartal Belediye sinemasında sahnelendi.

Kartal Sanat İşliği Tiyatrosu'nun bu sezon sahneleyeceği diğer oyunlar da şunlar:

Yeniden yazımla gerçekleştirilecek olan **Vur Bir Mastika** adlı kabare. Erdemir'de yıllardır yaşanan yılan hikayesinin yaratıcısı iktidar-işveren sendikası-sarı sendika ablukasının işçi düşmanı yüzünün, müzikli-söyleşili bir yolla verildiği **Şeytan Üçgeni** adlı oyun. Bağımsız Otomobil-İş Sendikası'nın da üretimine katkıda bulunduğu oyun özgür sendikal düzen kavgasını, referandum hakkını gündeme getiriyor.

Öte yandan, topluluğun geçtiğimiz sezon 50 kez sahnelendiği İsmet Küntay'ın **403.Kilometre** adlı oyun da dönüşümlü olarak sahnelenecek.

Korozo'da baskılar

KOROZO İstanbul işyerinde Ağustos başında oldukça iyi şartlarla sözleşme imzalandı. İşverenin bu "ağır" şartları geçici bir süre için sineye çektiğini biliyorduk. Ve ilk operasyon 27 Ağustos günü işyerimizin baştemsilcisi Hüseyin Yılmaz'ın eşinin ve kendisinin tazminatlarını almasıyla (sendikadan istifa etmek koşuluyla) başlatıldı.w

Bir gün sonra sabahtan 30 yeni işçi işe alındı, aynı gün öğleden sonra 2 arkadaşımız işten atıldı. Sendika şubesine haber verilmesinden sonra yapılan telefon görüşmesinin ardından 3 arkadaşımız daha atıldı. Bu atılan arkadaşlarımız fabrikamızın öncü işçilerindendi. Bu atılmaları protesto etmek için yemek boykotu, çay içmeme, servizlere binmeme gibi eylemler yaptık. Olayların büyümesi üstüne genel merkez harekete geçerek, işverenden görüşmek için randevu aldı. Görüşmeler işyeri temsilcileri içeri alınmadan başladı, toplantı uzaması sonucunda 16.00'da vardiya değişimi için gelen arkadaşlarımız, sonucu beklemek için işbaşı yapmadılar. Sendika yöneticilerimize destek olacak bu direniş, merkez yöneticilerimiz tarafından yanlış olarak değerlendirildi. İşten atılan arkadaşlarımızın bu nedenle geri alınması engellendi, denildi.

İşveren bizleri oyalamak için zaman istedi. 1.5 gün sonra da olumsuz cevap verdi. Bunun üzerine siyah çelenk bırakma eylemini 2 Eylül günü "herşeye" karşın yaptık. Ancak, çelenk bırakıldıktan çok kısa bir süre sonra işverenin adamları tarafından yere atıldı.

Korozo işvereninin amacını anlıyoruz. Yapılan sözleşmenin ve içimizde sağladığımız birliği bozmanın gerekçelerini arıyor. Bizlerin tüm bu oyunları bozabilmemiz için arkamızda sendikamızı görmemiz gerekir. Ancak, sendikamızın yöneticileri bize inanmıyor. Haklı eylemlerimize destek olacağı yerde, engel oluyor. Birilerine arka çıkılacaksa, o da biz işçiler olmalıyız.

KOROZO'dan bir grup işçi

Kanlı bir seçim yatırımı

İkinci boğaz köprüsü tam gaz ilerliyor, iş kazaları da...

GEÇTİĞİMİZ ay gazetelerde yer alan bir haberde, "medarı iftiharımız" ikinci boğaz köprüsünün yapımının **tam gaz** ilerlediği bildiriliyordu. Ama aynı gazetelerde ve işverenin ağzından, "tam gaz" giden boğaz köprüsü inşaatı ve çevre yolları yapımında iş kazalarının da "tam gaz" gittiğine ilişkin en küçük bir ifade bile yeralmıyordu.

Oysa, ikinci boğaz köprüsü ile birlikte yapılmaya başlanan, Adapazarı'ndan Çorlu'ya kadar uzanan yolların yapımında şimdiye kadar 8 kişi öldü, yüzlerce işçi de yaralandı! Bu sayıya, trafik kazalarını, yol yapımında açılan çukurlarda biriken sularda boğulup ölen çocukları katmıyoruz.

Köprüde meydana gelen son korkunç kazada kollarını ve bacaklarını yitiren Japon mühendisi ve yaralanan işçiler de bu olayların yaşanan son parçası.

İkinci boğaz köprüsünü Asya ve Avrupa yakalarına bağlayan yolların yapımını Türk ve İtalyan firmaları üstlenmiş durumda. Ağustos ayının 15'inde yaklaşık 3800 işçi tarafından yapılan direniş de, İtalyanların işveren olduğu Asya yakasındaki Kurtköy ve Çamlıca şantiyelerinde oldu. Yaptığımız araştırmada, en çok kazanın ve ölümlerin Avrupa yakasında, Türk işverenlerinin üstlendiği yol yapımında gerçekleştiğini öğrendik. İş kazalarının meydana gelmesindeki en büyük etkenlerden birisi, işverenlerin iş kazalarına karşı gerekli önlemleri almamasından kaynaklanıyor. Bu şantiyelerde öğle dinlemelerinde araçların durdurulmaması, kazaların oluşumunda önemli bir faktör. Çalışan işçilerin anlattıklarına göre; geçtiğimiz günlerde temizlemek için mikser aracının içine giren bir işçi, bir başka anahtarla aracın çalıştırılması üzerine paramparça oldu. Ayrıca, istif edilmeyip oraya buraya atılan kalaslardaki çivilere basıp yaralanan işçilerin sayısı bilinmiyor.

İşçiler, işverenin gerekli giyecekleri, iş elbiselerini ve baretleri zamanında vermediğini, Kurtköy, Çamlıca ve Kavacık şantiyelerindeki bin kişilik yatakhanelerde bin beşyüz kişi kalmak zorunda bırakıldıklarını anlattılar. Yemekhaneler de,mecut işçi kapasitesinin altında hizmet verdiklerinden, işçilerin yemek yemeleri adeta her gün olay oluyor.

Öte yandan boğaz köprüsünün bir an önce bitmesi için seçim yatırımı yapmak isteyen ANAP hükümeti, Bakanlar Kurulu kararıyla işverene özel bir izin çıkararak, işçilerin gece vardiyalarında, yasalardaki buyurucu hükümlere karşın, 7.5 saatten fazla çalıştırılmalarını sağlamış durumda. Böyle olunca da, işçilerin deyimiyle "gece çalışmaları gece cinayetlerine" dönüşüyor.

Seçim yatırımı ve propaganda için, işçilerin hayatları hiçe sayılıyor. İşveren yetkilileri ise, pervasızca, köprü inşaatı için 20, yol inşaatı için de 25 işçininölümünün **"normal"** karşılanması gerektiğini söylüyorlar. Hükümetin ve işverenin bu **kanlı seçim yatırımı** gözlerden kaçırılmamalı. □

MUZAFFER İ.ERDOST
SOSYALİZMİ SEVİYORUM
24.Sayfadan sürüyor.

işyerine. Güvelenir de içinden. Kendi içinde oluşan güveler kemirmeye başlar. Orasından burasından. Düz, yalın bir yol da izlemez. Her ülkede, onu, eski hastalıkların ve yeni hastalıkların sinsi salgınları çevreler. Bocalar da zaman zaman. Alışkanlıklar, dingin yaşam özlemleri, kurulu düzenin tıkırtıları. Çeker götürür nice insanı. Ama insan olmanın sorunu, mutluluğu, toplumsal ve tarihsel yükümlülüğü, özgürleşme, bağımsızlaşma tutkusu, hepsi, her şey derinden saran bir ırmak gibi sarar insanı.

Nazım, "Memleketimi seviyorum" diyor. Dar zamanlarından birinde. Yurtsevgisinin gericiliğin kanatlarında taşındığı, Nazım'ı bunalttığı bir günde. Sosyalizmi seviyorum diyorum. Hapishanesinde, nezaretinde, mahkemesinde de olsa. Üstten ve alttan sinsi saldırılarla çevrilsem de. Güveler, kurtçuklar oymaya çalışsa da içini. Elveda diyenlere elveda. Onunla kendimi bildim, kendimi buldum, kendimi tanıdım, onunla bütünleştim, toplumsal geçmişimle ve geleceğimle. Halkımla, tüm bir insanlıkla. Onunla kavradım özgürlüğü. Birey oldum, kişiliğimi buldum. Durduğum yeri bildim onunla. Yaratan değeri buldum, asalakları bildim, sıkan mengeneyi, ezen silindiri. Ve bütünleştim tüm bir insanlıkla. Hiçbir şey veremez bana sosyalizmin verdiğini. Onunla özgürüm, onunla özgürlük kavgacısıyım, onunla insanım, onunla onurluyum. Seviyorum sosyalizmi.□

Geçmişi değerlendirirken

Dünün ve Bugünün Defterleri

TÜR
KİYE
SORUN
LARI
DİZİSİ-2

DİZİNİN Ağustos'da yayınlanan ikinci kitabı Nadire Mater'in "Devrimci Gençlik Hareketi Üzerine Ertuğrul Kürkçü İle Görüşme"sine yer veriyor. Geniş söyleşi boyunca Kürkçü, gençlik hareketinin genel bir kabarışa geçtiği 1968 yılından 12 Mart 1971'e kadar olan dönemi ve bu dönem içinde Dev-Genç'i değerlendiriyor. Bu dönemi ve Dev-Genç'i, içinde yeralan liderlerden biri gözüyle anımsamak ilginç ve önemli. Kürkçü yaşadığı süreci ve bu süreci etkileyen politik yönelimleri düşünmüş ve eleştirel bir bakışla anlatıyor. Anlatımın tüm samimiyetine karşın, söylenenler kimi konularda belli bir yüzeysellik taşıyor. Çünkü öyle anlaşılıyor ki, Kürkçü düşünmeyi kendi başına yapmış, o dönemde sahip olduğu öznel konumu aşmaya çalışmıyor. Oysa bunca yıl sonra, 68-70 dönemini en sıcak biçimde yaşamış bir insanın daha nesnel, maddi hatalardan uzak kalmaya çalışan yaklaşımı çok daha değerli olurdu.

68-70 döneminde politik gelişmeler çok hızlıydı, düşünceler çok hızlı gelişiyordu, örgütsel çeşitlenme hızla ilk nüvelerini oluşturuyordu. İnsanlar belli bir düşünce ve eylem çizgisinde olgunlaşmadan ve başkasına geçiyorlardı. Yıldırım gibi yaşanan bu sürece, Kürkçü polisle olan ilişkisini anlatırken şöyle değiniyor: "İlk gözaltına alındığımda, yürüyüşte yerden taş topluyorum diye gözaltına alınmıştım, ön taraftan da polisi rehin almışlardı. Biz değiştokuş edildik, 'yapma yavrum' falan dediler Emniyet'te; ikincisinde afiş bastırıyorduk matbaada, afişler basıldıktan sonra matbaacı ihbar etti, yakalandım, Emniyet'te bu kez 'lan' falan dediler, 'memlekette demokrasi mi yok, neden böyle yapıyorsunuz?' Üçüncüsünde Dev-Genç genel başkanıydım, o zaman eşek sudan gelinceye kadar sopa yedim. Dördüncüsünde ise Kontrgerilladayım!: Bu grafik aşağı yukarı mücadele grafiğini de veriyor."

Bir militan siyasi ortamdaki ve kendi mücadelesinin niteliğindeki değişiklikleri böyle ifade ediyor. Aynı dönemde sol politika da hangi değişmeler yaşanıyordu: Solun pek az tartışılan lideri Aybar, revizyonist görüşlerini sistemleştiriyor; TİP'in bilimsel sosyalistleşme sürecini durdurmaya çalışıyor; sosyalistlerin büyük çoğunluğu Aybar'a cephe alıyor; Aybar'ın gözden düşmesi, TİP'in tartışmalarının yarattığı sarsıntı, Çekoslovakya olaylarının yarattığı tecrit ortamında TİP'e egemen olan sosyalist fikirler çekiciliğini yitiriyor; sosyalist devrim tezini savunan dinamik unsurların birçoğu 'milli demokratik devrimci' oluyor; MDD'ci olanlar bir süre sonra Mihrici ya da Perinçekçi olmak ikilemiyle karşı karşıya kalıyorlardı; Perinçek ya da "Beyaz Aydınlık" çizgisi hızla "Maocu"laşırken, Mihriciler içinden THKP-C hareketi filizleniyor, dinamik unsurların bir bölümü THKO'yu oluşturuyor ve böyle devam ediyor.

Bu dönem iki sene. İki sene sırasında TİP, 1970 sonunda bilimsel sosyalist kimliğini kazandığı kongresine kadar eylemsizlik ve belirsizlik içinde kalıyor. Gençlik hareketiyle bağları, ilişkileri büyük ölçüde kopuyor. Ya da koparılmasına karşı çıkılamıyor. Oysa iki sene gençlik hareketinin çok daha politikleştiği, genişlediği, mücadelesinin keskinleştiği bir dönem. İşte Ertuğrul Kürkçü bu dönemin yarattığı insanlardan biri ve sadece kendi yaşadıklarını biliyor. Yaşadığı yıldırım süreç içinde fazlasını bilip öğrenmeye, kafa yormaya vakti de olmadı zaten.

Ancak şimdi 1987'den 1968'e baktığında şunu söylemesi doğru olmuyor: "68'de kritik bir kopma oldu bence. Gençlik hareketi resmi ideolojiden ve devlete taparlıktan kurtulmaya başladı." Doğru değil. 69'larda mücadeleye katılanlar, özellikle 65'lerden beri temizlenmiş, esas olarak politik hakimiyet sağlanmış bir ortamda buldular kendilerini. 65'den 68'e kadar sosyalistler diş ve tırnakla sökerek gericiliğin gençlik üzerindeki etkisini kırdılar ve o dönemde TİP'in yönlendirici etkisi belirleyiciydi. 1968'den sonra öğrenci gençlik hareketi patlamaya varan bir kabarma izledi, TİP bu dönemde etkisizleşmişti, hareketle bağları koptu. Bu kabarış ve etkisizlik, Kürkçü'nün başka yerde söylediği gibi, birbirinin nedeni ve sonucu olan olgular değil, aynı dönemde yanyana yeralmış olgular. Bu nedenle, "FKF bütün sosyalist unsurları belli bir süre bünyesinde toplamakla birlikte, mücadelenin ağırlık merkezinin hangi noktada parlametoda mı, parlamento dışında mı olacağı etrafında dolaşan tartışmalar sonucunda büyük ölçüde TİP'in denetiminden çıktı", söylemi de doğru değil. Kürkçü hangi TİP'liyle ya da o zamanki tartışma sınırları içinde, hangi sosyalist devrimciyle mücadele parlamento içinde kalmamalıdır tartışması yaptı? Şu gerçeğin hakkını vermek gerekiyor, Aybar mücadelenin parlamento içinde kalmasını savunuyordu, ancak onunla tartışanlar Dev-Genç'e hakim olan gençler değil, TİP içindeki sosyalistlerdi. Ayrıca 65'den beri gelişen gençlik örgütlenmelerinde gericili-

ğe karşı genel bir meşruiyet, yasallık mücadelesi vermeye alışmış gençlik liderlerinin bir bölümü, tepkisel eylemler sözkonusu olduğunda, tutuk davranabiliyorlardı. Fakat bu FKF'nin kendi iç işleyişinin dinamizmi içinde değiştirilebilen bir durumdu. Kürkçü ise başka şeyler anlatıyor. TİP'in antiemperyalist ve Amerikan çıkarlarına karşı yükselen mücadelenin karşısına geçtiğini ve kazandığı itibarı yitirdiğini söylüyor. Kanıtı ise bilinen spekülasyon: "Yani bu, işte 68'lerde 6.Filo'nun Türkiye'ye gelişiyle başlayan olaylarla ilk defa ortaya çıktı. O zaman TİP'liler yani FKF'nin yönetiminde bulunanlar, İstanbul'da yapılan anti-emperyalist gösterileri engellemek için gayret sarfettiler, bu tarz girişimlerin yeniden bir askeri darbeyi davet edeceğini, bunlardan uzak durulması gerektiğini falan vaaz ederek yürüyüşlerin önünü kesme, insanları FKF'den atma gibi davranışlara girdiler."

Kısaca Kürkçü'nün sözünü ettiği olayı hatırlayalım, TİP'in antiemperyalist bilincin yurt ölçüsünde en üst düzeylere çıkmasını sağlayan "NATO'ya Hayır" kampanyasından birkaç ay sonra 6.Filo Türkiye'ye geldi. TİP'li gençlerin yönetimindeki FKF 6.Filo'yu hedef alan gösteri ve eylemlere girişti. İstanbul'daki gösterilerden sonra polis İTÜ yurdunu bastı, bu sırada TİP üyesi Vedat Demircioğlu öldürüldü. Demircioğlu'nu anma gösterileri sırasında eyleme, FKF'ye kıyasla çok daha sınırlı bir güce sahip olan DÖB'lüler de katıldı. DÖB'lülerin esas amacı antiemperyalist bilince sahip olduğunu varsaydıkları ordunun ilgisini bu gelişmelere çekmekti. Bu nedenle Harbiye'deki komutanlığa gitmeyi teklif ettiler. Ancak komutanla görüşmeyi eylemi yöneten FKF adına Harun Karadeniz yaptı. Daha sonra DÖB'lüler İTÜ önünde bitmesi planlanan yürüyüşün Dolmabahçe'ye kadar sürmesini istediler. Buradaki karışıklığı önlemek, yürüyüşü kendi kontrollerinde bitirmek isteyen FKF yöneticileri kitleyi İTÜ yurduna sokmak için bir çember oluşturdular. Bu yersizdi. Nitekim, Dolmabahçe'ye inmek konusundaki genel isteğin büyümesi üzerine herkes, birlikte Dolmabahçe'ye gitti. Burada Amerikalıların denize itilmesinden sonra oraya cipiyle gelen bir general DÖB'lü gençlerce omuzlara alındı. Bu olayı daha geniş incelemek isteyenler Harun Karadeniz'in "Olaylı Yıllar ve Gençlik" kitabına başvurabilir. Bütünüyle farklı anlayıştaki iki gençlik örgütünün bir hegemonya yarışının göstergesi olan olay bu kadar ucuz bir suçlamanın aracı olmamalıdır. Üstelik TİP bu nedenle itibarını yitirmiş de değildir. Ancak gençlik hareketindeki yükselişle eşzamanlı bir gerilemeye, eylemsizliğe girmiştir. Ve olay TİP'in itibarını sarsmak gibi, gençlik örgütlerindeki hegemonya mücadelesinde öne geçmek için spekülasyon konusu olarak kullanılagelmiştir. Ayrıca TİP'liler istisnai ve buradaki tartışma konusuyla ilgisi olmayan olaylar dışında kimseyi FKF'den atmamışlardır, fakat tam tersine MDD'cilerin FKF içinde yönetime geçmesiyle, önce birim örgütlerinden ihraç edilmişler, daha sonra da bu ihraç kararları Harun Karadeniz, Veysi Sarısözen, Hüseyin Ergün gibi önemli isimler tek tek sayılarak, FKF'nin Dev-Genç'e dönüştüğü kongrede onaylanmıştır. FKF'den TİP çizgisindekilerin atılmalarına tek istisna ODTÜ'dür, bu nedenle Kürkçü'nün gençlik içinde hegemonya sağlamanın yanlış ve zararlı yöntemlerinin nereden kaynaklandığını bilmemiz gerekir. Kürkçü'nün bir başka büyük hatası, spekülasyonları bilmediği, yaşadığı dönem içinde pek ilgilenmediği, ilgilenmesine zamanının olamayacağı konulara da uzatmasıdır: "dayak yiyip provokasyona geliyoruz diyorlardı, kongreleri basılıyordu, polise şikayet ediyorlardı, bu sefer polis gelip onları dövüyordu, vs." Maddi olayları çarpıtmaktan başka anlamı olmayan bu ucuz anlatımın, Dev-Genç Genel Başkanlığı yapmış, devrimci mücadelesinden dolayı 15 yılını hapisanelerde geçirmiş birinin anlatımı olmaması gerekirdi diye düşünüyoruz.

Kürkçü'nün söyleyişi yer yer tek yanlı ve öznel de kalsa, özellikle Dev-Genç'i incelerken öğretici olabiliyor: "...Asıl önemli olan şey, benim anladığım kadarıyla politik yönelimdir ve bu politik yönelim, her ne kadar kendi içinde belli sığlıklar taşısa da bugün onun yorumu etrafında çok doktriner tartışmalar yapabilsek de, anti-emperyalist yönelimin merkeze alınması, bu çizgi üzerinde yürünmesi bence sadece sosyalist gençlerle sınırlı bulunan devrimci gençlik hareketine çok geniş bir katılım sağlanmasına yolaçtı."

Doğrular ve yanlışları aynı anda da içerse, işin içindeki insanların tarihsel anlatımının katkısına ve önemine inanıyoruz. Ancak görülüyor ki, geçmişin değerlendirilmesinin bugüne ve geleceğe ışık tutması için, kesinlikle açıkyürekli bir görüş alışverişi ortamının oluşturulmasını ve daha büyük özeni gerektiriyor. Aynı gözlem ve dileğin dizinin ikinci kitabında yeralan M.Tanju Akad'ın "Yirmi Yıl İçin Gözlemler" yazısı için de geçerli olduğu kanısındayız.

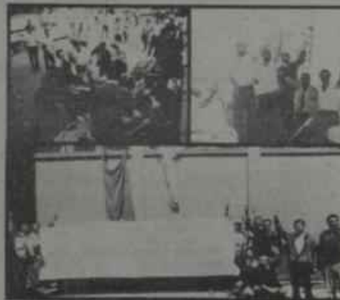

YENİ DEMOKRASİ'nin Eylül sayısının kapak konusu, "Şu Bizim 'Sosyalist Parti'cilerimiz". Haydar Ali Dönmez imzalı yazıda şu görüşlere yer veriliyor:

"...orta burjuvazinin sol kanat partisi olarak ortaya çıkan TİP, 60'lı yıllarda ileri halk muhalefetinin toparlanmasında tayin edici adımlar attı. TİP, denilebilir ki, cumhuriyet tarihinde, orta burjuvazinin parti olarak ortaya çıkmış en etkin, en itibarlı örgütüydü. Sınıf mücadelesinin keskinleşerek çatışma boyutlarına varması, TİP'i hareketin gerisine düşürdü ve modern revizyonizmin ülkemizdeki propaganda klüplerinden birisi haline getirdi. (...) Otuz-kırk yıllık mücadele hayatı olan Şefik Hüsnü'ye bakın bakalım. İlk başlarda umudunu Kemalist iktidarın 'inkilaplarına', reformlarına bağlamış. Ona akıl verme, onu yönlendirme politikasından şaşmamış. Doğudaki her kıpırdanışı eşkiya hareketi olarak lanetlemiş, Şeyh Sait ayaklanmasına Orak-Çekiç dergisinde, 'Vurun Eşkiyaya' baş puntosuyla saldırarak iktidarın çizgisine düşmüş ve o Şefik Hüsnü ki, ömrünü legale çıkmaya ve burjuva demokratik hakların düzen sınırları içinde gerçekleştirilmesine hasretmiş ve jakoben yöntemleri son nefesine kadar hatırlamayı bile istememiş dürüst bir demokrat olarak kaldı. Bugün sosyalist partiyi kurmak için biraraya gelip tartışan gruplara bakıyoruz, izlenen stratejik, taktik çizgi aynı: Egemen sınıflara akıl hocalığı, legalizm ve kemalizm hayranlığı, reformizm ve parlamentarizm... bunlarda herşey var ama bir tek şey yok: Jakobenizm. (...) Ülkenin gündeminde üç önemli sorun vardır. Bağımsızlık sorunu, toprak sorunu ve milli sorun. Bu sorunlar gösterişli programlarla, reformist, parlamentarist ruhla modern revizyonist kafayla çözülmez. Bu sorunları proleter devrimci atılım çözecektir. Bu sorunlar ülkemiz için bir Gordion düğümüdür. Ve proleter jakobenizmin kılıcı, İskender kılıcından daha kuvvetlidir. Halleder, yaratır ve şaşırtır."

GÜN'ün yorumuna gerek yok. Okuyucu **Yeni Demokrasi**'nin görüşlerini öğrensin istedik yalnızca...□

YENİ ÇÖZÜM'ün "Eylül-7" sayısı açıklandığına göre, "Siyasi Tutsaklık ve Sınıf Mücadelesi" yazısı gerekçe gösterilerek toplatıldı. Siyasi dergilerin toplatılması, 12 Eylül uzantısı rejimin ve ANAP iktidarının halk güçlerine ve sola karşı izlenen keyfi, baskıcı tutumun bir göstergesidir. Bu tutumu şiddetle kınıyor ve Yeni Çözüm dergisiyle dayanışmamızı vurguluyoruz. Sol dergilerin kendilerine yönelen çok yönlü baskı ve yıldırma politikasına karşı ortak dayanışma hareketini yükseltmelerinin önemi, böylesi uygulamaların sürmesiyle açıkça ortaya çıkıyor.

HAKSIZ, YERSİZ, SAVAŞIM HEDEFLERİNE

TERS BİR ELEŞTİRİ

"12 Eylül'ün üzerinden geçen yedi yıldan sonra, mülteciliğin kimseye yarar getirmediği, aksine, sınıflar sava ına büyük zararlar verdiği bir kez daha yaşanmıştır. Ancak mültecilerlede bir hareket yok. Çoğunluk -ister bireysel, ister grup olarak- oligarşiden bir garanti bekliyor, bu yönde zemin yokluyor. Bugünlerde, burjuva basınında, bir yandan mülteciliği siyasal çizgi haline getirenlerin ülkeye dönmek için oligarşiden yasal bir 'savaşım alanı' isteğini uslu ve 'olgun' havalarda dile getirmesine, diğer yandan mülteciliği yaşam biçimi haline getirenlerin çeşitli yayın organlarındaki nostaljik feryatlarına sık sık tanık olmaya başladık.

"Umutları AET'na veya oligarşi içi çelişkilere bağlamak devrimcilerin tutumu olamaz. Devrimcilerin güvencesi ezilen halkların devrimci mücadelesidir. Bugün mültecilere düşen görev, garanti arayışları yerine, 12 Eylül sürecine yönelik samimi özeleştiri yapmaktır. Özeleştiri, bir an önce yurda dönmek ve sınıflar mücadelesinde yer almakla ifadesini bulacaktır. Zararların telafisine giden yol bu olacaktır."

Sedat Kurtoğlu, Kendini Kurtarmanın Bir Yolu: Mültecilik, Yeni Çözüm, Eylül 1987.

YENİ AŞAMA iki ay aradan sonra Eylül'de yeniden yayınlanmaya başladı. "DİSK'i Yaşatmak Bir Görevdir" başlıklı yazıda, GÜN'ün "DİSK Açılmalıdır" kampanyası tutarsızlık olarak gösteriliyor. "Gün dergisi, son aylarda ortaya atılan yeni DİSK önerisi karşısında belli belirsiz bir telaşa kapılmış gibi!" deniyor.

"Yalnız başlarına kalsalar da yedi yıldır DİSK'e sahip çıkanlar, bundan sonra da bu sahiplenmenin öncülüğünü yapacaklardır. Bu sahiplenme mücadelesinde yanlarına gelecek dostlarla birlikte olmak onları sevindirecektir. Ancak dostlarımızdan tutarlı olmalarını istemek de, işçi sınıfı sosyalistlerinin en doğal hakkı olarak görülmelidir. Bu anlamda açılmış olan 'DİSK Açılmalıdır' kampanyasını olumlu bulmak ve bugüne kadar yürütmüş olduğumuz -ki yedi yıllık bir süreyi kapsamaktadır- 'DİSK Yaşatılmalıdır' kampanyasına denk düştüğü için her türlü aktif desteği sağlayacağımızı açıklamakla birlikte Gün dergisinden konuyla ilgili açıklama bekliyoruz."

Yeni Aşama bundan sonra tutarlılığın somut ifadesinin yeni DİSK önerisini desteklemek olduğunu söylüyor.

Yeni Aşama yazarı arkadaşlar, GÜN'ü tutumunun ne olduğunu öğrenmek için yine GÜN'ü okumalıdırlar. Tutarlı mı tutarsız mı tartışması ancak ondan sonra anlam taşır. Burada yalnızca, GÜN'ün Şubat 87 sayısında "Ve Sendikal Hareketin Birliği Sorunu" başlıklı, GÜN imzalı yazının sonuç bölümünü aktarmanın, tutumumuzu tekrar açıklamak için yeterli olduğu kanısındayız. "Sonuç olarak; örgütlenme biçimini mutlaklaştırmak yanlıştır. Bugün 'zorunlu bir birlikteliğin yarattığı ortam içerisinde Türk-İş'i 'işçi sendikal örgütü' yapmak için mücadele vermek bir görev olmalıdır. Ama bu 'mutlak' Türk-İş'de olur, başka hiçbir şey söz konusu olamaz anlayışıyla değil. Ve bugün 'mutlak' ayrı bir konfederasyon gerekir, Türk-İş'de mücadele olmaz anlayışıyla da değil. Sendikal mücadele, yalnız ve **mutlaka** Türk-İş'de olur görüşü ne kadar yanlışsa; yalnız ve mutlaka ayrı bir konfederasyon görüşü de o kadar yanlıştır. Unutulmamalıdır ki, DİSK kapanmamıştır. DİSK'i kapanmışçasına görüp yeni DİSK arayışları en hafif deyişiyle pasifliktir. Kaldı ki hiçbir uğraş ve eylem DİSK ve bağlı sendikaların açılması için verilen ve sürdürülmesi gereken mücadeleye gölge düşürülmelidir. DİSK, işçi sınıfımızın sendikal hareketteki onur halkalarından en önemlisidir."

BU SAYIMIZDAN başlayarak, dergiler köşemizi genişletiyoruz. Kuşkusuz yeni bölümümüz dört aydır sürdürdüğümüz sol dergiler bölümünün bir parçası değil. Çünkü bu kez sözkonusu olan, MHP yanlısı, "aşırı sağcı", amerikan servislerine bağımlı dergiler ya da çeşitli eğilimlerdeki islâmcı yayınlar. Çoğumuz bu dergileri izleyemiyoruz. Oysa politik savaşımın karşısında yeralan bu yayın organları sayfalarında sola epeyce yer ayırıyorlar. Olmadık tahrifatlar, saldırılar, ihbarlar yapılıyor. Varolan yasalara göre aleni suç işleyen yazılar, yorumlar, haberler yayımlıyorlar. Karşımızdaki bu gelişmeyi küçük bir kesitiyle de olsa yansıtmayı amaçlıyoruz.

"MÇP ile RP'nin birleşmesini Erbakan engeliyor..."

Yeni Düşünce adlı haftalık derginin 28 Ağustos sayısında, MÇP'nin izlediği politika ve hedefler özetleniyor. Bilindiği gibi, "eski MHP'lilerin oluşturduğu", "doğal" liderliğini Türkeş'in yaptığı (bugünlerde doğrudan lideri de oluyor) MÇP, Refah Partisi ile birleşmeye büyük önem veriyor. Bunun gerçekleşememesi durumunda RP'nin tabanının kazanılması amaçlanıyor. **Yeni Düşünce** de bu doğrultuda sistemli bir yayın politikası izliyor.

Dergide, MÇP genel başkan yardımcısı, eski MSP milletvekili, MSP yöneticisi ve merkezi Tokat'ta bulunan "Şeyh-ül İslam İbn-i Kemal Araştırma Merkezi" yöneticisi Hüseyin Abbas'la yapılan görüşme de bunun ilginç bir örneği:

"...maslahat icabıdır diyerek mü'min yalan söylemez düsturunu ihlâl etmesi ve ihtilaflarınızı Kur'an ve Sünnet ile hallediniz emrine binaen bütün ihtilaf ve meselelerimizi neticeye bağlıyacak bir usulün tatbikine yanaşmayışı sonucu milletvekillerimizi bırakmak pahasına seçim öncesi MSP'den ayrıldık. (...) ANAP'ı iktidara getiren kadronun odak noktasını MHP mensupları teşkil etmektedir. Bilahare partilerin kurulmasına müsaade edildikten sonra MÇP adıyla eski MHP'nin tabanı bu çatı altında yer aldı. Fakat bir kısmı ANAP'ın içinde toparlandı ve merkez teşkilatlarında üst kademelere geldiler. Gönüllerinin her zaman bizimle beraber olduğunu ifade ettiler. (...) Ben MSP'de iken de, MHP'yi temiz, memleketsever, vatansever, gözünü budaktan sakınmayan cesur, yiğit, inanmış, mukaddesatına bağlı bir kadro olarak görüyordum. Bugün de aynı görüyorum. (...) RP eski MSP'nin tabanından oluşan bir kuruluştur. Taşra teşkilatları çok temizdir. Genel yönetim kurulu da temizdir. Necmettin Erbakan'ın etkisinden kurtulup da müstakil karar verebildikleri kanaatinde değilim. Bu uzlaşmaz tutum sadece tepede kalırsa tahmin ediyorum vatandaş tepki gösterecek, üst kademelerin direnmesine rağmen tabanda kendiliğinden birleşmeyi gerçekleştirebilecektir... İllerde aldığımız intibalar bunu gösteriyor."

"Özal'ın yanında yeralın..."

"Behice Boran ile Gültekin Gazioğlu ve arkadaşlarının Anadolu'daki işbirlikçiliklerine yeni talimatlar gönderdikleri öğrenildi. Behice Boran ve Gültekin Gazioğlu Türkiye'deki yandaşlarını 6 Eylül'deki kampanya için 'hayır' demeye çağırdı. Böylece 'çarpık Özal rejimi' sürüp gideceğinden halkın huzursuzluğu daha da artacak." **Yeni Düşünce**, 14 Ağustos

"Behice Boran'ın attığı çengel..."

"Behice Boran ile hempaları, Türkiye'deki mevcut sol partilere yeniden çengel atmışlar. Bildirildiğine göre bu sol partilerin ilk kongre veya kurultaylarında örtülü komünistler, yani gizlenmesini başaran komünistler, idari kadrolara seçilebilecekIermiş. (...) Üstelik şu Behice Boran denen yaşlı ve inatçı kadın, aklına Türkiye'de bir komünist düzeni koyduğuna göre, mevcut sol partileri işgal etmesi neden düşünülmesin?" **Yeni Düşünce**, 14 Ağustos

İslâmcılar faizi ve bankacılığı tartışıyor

İslam dergisinin Eylül 1987 sayısında Kamil Erdem, "Çağdaş Muhafazakâr Kapitalizm ve Faiz" başlıklı yazısında "serbest faiz" politikasını tartışıyor. "Batı burjuvazisinin" iktidara gelmeden önce "liberal yani hürriyetçi ve yenilikçi" olduğunu belirten yazar, iktidara gelince bu niteliğin yokolduğunu belirtiyor. Yazısını 1980'de faizlerin serbest bırakılması kararını onaylayarak sürdüren Erdem şunları söylüyor: "Bankalardan kredi alma imtiyazına sahip olan birinci sınıf vatandaşlar, en küçük bir iş riskine katlanmadan bile kârlarını bir yılda sermayelerinin 2-3 misli artırabiliyorlardı. Mesela bankadan aldığı 10 milyon TL krediyi demire yatıran bir tüccar, satın aldığı demiri hiç satmayıp bir yıl deposunda saklasa değeri iki misline çıkıyordu." Yazı, "faizin mahkumları, ne faizle yapabiliyor ne de faizsiz", diye noktalıyor.

Yine aynı sayıda Prof.Dr. Hurşid Ahmed ile yapılan bir söyleşi de, islamcı düşüncenin öncü isimlerinden olan Ahmed şunları söylüyor: "Faizsiz bankalar insanları açıkça haram olan faizden korumak için çaba harcamıştır. Ayrıca aşırı sömürgeci gelişmenin zayıflatılmasında katkısı olmuştur. (...) Faizsiz bankaların önünde duran en önemli engel bu bankaların devlet yönetiminde söz sahibi olmayan insanlar tarafından kurulmuş olmasından doğmaktadır..."

Acaba Pakistan'da planlama bakanlığı yapan, Cidde'de İslam Ekonomisi Enstitüsünde müsteşar olan Hurşid Ahmed'in bu sözleri neyi anlatıyor?

"Didar Şensoy'un öldürülmesini nefretle kınıyoruz..."

CEZAEVLERİNDEKİ insanlık onuruyla bağdaşmayan uygulamalara karşı verdiğimiz mücadelede bizleri hiçbir zaman yalnız bırakmayan demokrasi, özgürlük ve insan hakları mücadelesinin onurlu ismi, can anamız Didar Şensoy'un öldürülmesini Buca Cezaevi siyasi tutuklu ve hükümlüleri olarak nefretle kınıyoruz. Son günlerde cezaevlerinden yükselen sesimizden ve bizlere onurlu girişimleriyle destek olan yakınlarımızdan, ilerici, yurtsever, aydın, sanatçı ve basın mensuplarının cezaevlerindeki uygulamalara gösterdikleri tepkiden, duyduğu korkuyu bastırabilmek için iktidarın terör uygulaması bizleri şaşırtmadı. Kaybımız büyük. Üzgünüz. Bu olayı şiddetle protesto ediyoruz.

BUCA CEZAEVİ siyasi tutuklu ve hükümlüleri

"Siverek'de kolera tehlikesi büyük boyutlara ulaştı"

YİRMİNCİ yüzyılda kolera hâlâ varlığını koruyor. İlçemiz Siverek'de bu tehlike büyük boyutlara ulaştı. 80 bin insanın tarım ve hayvancılıkla uğraştığı ilçemiz, ülkemize nice katkıları olan bir yer olmasına karşın, hizmet yok denecek kadar az.

Geçtiğimiz günlerde yeterli olmayan hizmetten kaynaklanan bir felaket, beraberinde bir de ölüm getirdi. Bu insanların ölüm nedeni ise, satın aldıkları suyu içmeleriydi. Yani paralarıyla ölümü satın aldılar. Bu olava yetkililer ilk önceleri barsak enfeksiyonu dedilerse de, gerçek kısa zamanda ortaya çıktı. Çünkü, hastalar 5-10 değil, yüzlerce idi. Ölü sayısını gazetelere 5-6 olarak açıkladılar, ancak, ölü sayısı sanılanın çok çok üstünde oldu. Hastanenin sağlık ekibi yeterli olmayınca, çevre il ve ilçelerden de sağlık ekipleri geldi. Bu önlemler zamanında alınsaydı belki bu insanlarımız ölmeyecekti.

MURAT ZORLU/SİVEREK

"Çanakkale çiftçisi devletin, aracının, tefecinin elinde..."

SERT geçen 87 kışı, Çanakkale çiftçilerinin zeytin ağaçlarını 3-5 sene içinde ürün veremeyecek biçimde kuruttu. Bu durumda köylüler nereye başvuracaklarını şaşırdılar, gittikleri devlet katlarından kapı dışarı edildiler. Üstelik bu duruma muhalefet partilerinden de hiçbir tepki gelmedi. Bankaya, kooperatife ve piyasaya olan borçlarını ve bundan doğacak faizlerini nasıl ödeyeceklerini bilemeden çaresiz durumda bekliyorlar.

Yine plansız ve koordinesiz yapılan domates ekimi de bu yıl beklenilen ölçüde gelir sağlamadı. Dışsatım olmaması, devletin üretime elatmaması, üreticiyi yönlendirici, teşvik edici işlev yüklenmemesi sonucu bölgedeki tarımcılar, aracı, tefeci ve büyük toptancıların eline bırakıldı. Tarlada kilosu 15-20 liraya alınan domatesin fiyatı, büyük şehirlerde 300-400 liraya çıkıyor ve aradaki korkunç kârı, emek veren üretici değil, aracı-tefeci kazanıyor. Ürettiklerini böylece kaptıran çiftçilerin gelirlerinde artış olmazken, her yıl üretim girdilerinin fiyatları hızla artıyor.

NİYAZİ ANADOLU/ÇANAKKALE

"Bağımsız-bağlantısız, federal bir Kıbrıs"

ÖNCELERİ İngiliz, şimdi ise ABD emperyalizmin ağırlığını koyarak senaryosu yazılan Kıbrıs olaylarının kökeni 1958'li yıllara kadar uzanmaktadır. Bu tarihe kadar adada yaşayan iki toplum arasında küçük sorunlar dışında ayrılıklar yoktu. Aksine, Kıbrıs halkı kendi ortak sorunları karşısında birlikte mücadele edebileceğini 1931 yılında adadan İngilizleri atmak için ortak yaptıkları mitingle göstermişti.

Kıbrıs halkının en temel sorunu emperyalizmin Kıbrıs'taki varlığıdır. Emperyalizm adadaki varlığını koruyabilmek için meşhur "böl-yönet" taktiğini kullandı. Türkleri İngiliz polisi yaparak Rum bölgelerine çıkan veya çıkarılan olaylara göndererek, Türklerle Rumları karşı karşıya getirdiler. 1955'li yıllarda Rumlar faşist EOKA'yı, Türkler ise önce "Volkan" sonradan adı TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) olan gerici örgütlerini kurdular. Bu iki örgüt de "karşı" taraftan çok kendi yandaşlarını öldürdü.

1958 yılında ilk defa iki toplum tüm gayretler sonucu çatışmaya kandırılmıştı. Birçok ilerici Türk, TMT tarafından evinden kaçırılarak veya ailesinin gözleri önünde kurşunlanarak öldürüldü. Bunları yapanların da Rumlar olduğunu yaydılar.

Bizler Kıbrıslı ilericiler olarak bu gerçekleri görebiliyoruz ve bunlara tüm baskılara karşın karşı çıkıyoruz. Bizim inancımıza göre Kıbrıs'ın gerçek kurtuluşu iki toplumun antiemperyalist mücadelesinden geçmektedir. Yine bizlere göre gerçek çözüm, iki bölgeli, eşit statülü, toprağı bütün, bağımsız-bağlantısız, federal bir Kıbrıs cumhuriyetinden geçmektedir.

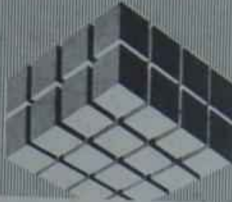
AHMET KURTULUŞ/KIBRIS

YENİ KİTAPLAR

BİLİM VE SANAT

felsefe nedir?

galina kirilenko, lydia korshunova
çeviri: gül ayşe

190 sayfa, 1260 lira

BİLİM VE SANAT

kapitalizm nedir?

alexander buzuev
çeviri: celal a.kanat

207 sayfa, 1575 lira

Nedir dizisi yalın anlatımı ve diliyle hem yeni okuyanlara hem de bildiklerini yinelemek isteyenlere elaltı dizisi olmayı amaçlamaktadır. Okuyun katılacaksınız...

Dizinin çıkacak kitapları:
Diyalektik Nedir?
Ekonomipolitik Nedir?

Tek isteklerde ederi kadar posta pulu gönderiniz, tek istekler ödemeli gönderilmez. 5000 lirayı aşan istekler ödemeli ve yüzde 20 indirimli olarak gönderilir. Yazışma ve havale adresi: Asmalıçeşme sk. 14/2, Binbirdirek, İstanbul.

---

yeni öncü

AYLIK SOSYALİST DERGİ

- ★ **Sömürgecilik** *üzerine*
- ★ *Dil sorunu ve* **"demokrat" Ecevit**
- ★ **Didar Şensoy' u** *uğurlarken*
- ★ **İran "Devrimi"** *nin gerçeği*
- ★ **Bülent Uluer**'*le söyleşi*
- ★ **Sosyalist Demokrasi** *üzerine*
  Ertuğrul Kürkçü-Orhan Dilber
- ★ *Erken* **Seçim** *ve Görevlerimiz*

EKİM SAYISI Bayilerde ve Kitapçılarda

"Didar Şensoy'un öldürülmesini nefretle kınıyoruz..."

CEZAEVLERİNDEKİ insanlık onuruyla bağdaşmayan uygulamalara karşı verdiğimiz mücadelede bizleri hiçbir zaman yalnız bırakmayan demokrasi, özgürlük ve insan hakları mücadelesinin onurlu ismi, can anamız Didar Şensoy'un öldürülmesini Buca Cezaevi siyasi tutuklu ve hükümlüleri olarak nefretle kınıyoruz. Son günlerde cezaevlerinden yükselen sesimizden ve bizlere onurlu girişimleriyle destek olan yakınlarımızdan, ilerici, yurtsever, aydın, sanatçı ve basın mensuplarının cezaevlerindeki uygulamalara gösterdikleri tepkiden, duyduğu korkuyu bastırabilmek için iktidarın terör uygulaması bizleri şaşırtmadı. Kaybımız büyük. Üzgünüz. Bu olayı şiddetle protesto ediyoruz.

BUCA CEZAEVİ siyasi tutuklu ve hükümlüleri

"Siverek'de kolera tehlikesi büyük boyutlara ulaştı"

YİRMİNCİ yüzyılda kolera hâlâ varlığını koruyor. İlçemiz Siverek'de bu tehlike büyük boyutlara ulaştı. 80 bin insanın tarım ve hayvancılıkla uğraştığı ilçemiz, ülkemize nice katkıları olan bir yer olmasına karşın, hizmet yok denecek kadar az.

Geçtiğimiz günlerde yeterli olmayan hizmetten kaynaklanan bir felaket, beraberinde bir de ölüm getirdi. Bu insanların ölüm nedeni ise, satın aldıkları suyu içmeleriydi. Yani paralarıyla ölümü satın aldılar. Bu olaya yetkililer ilk önceleri barsak enfeksiyonu dedilerse de, gerçek kısa zamanda ortaya çıktı. Çünkü, hastalar 5-10 değil, yüzlerce idi. Ölü sayısını gazetelere 5-6 olarak açıkladılar, ancak, ölü sayısı sanılanın çok çok üstünde oldu. Hastanenin sağlık ekibi yeterli olmayınca, çevre il ve ilçelerden de sağlık ekipleri geldi. Bu önlemler zamanında alınsaydı belki bu insanlarımız ölmeyecekti.

MURAT ZORLU/SİVEREK

"Çanakkale çiftçisi devletin, aracının, tefecinin elinde..."

SERT geçen 87 kışı, Çanakkale çiftçilerinin zeytin ağaçlarını 3-5 sene içinde ürün veremeyecek biçimde kuruttu. Bu durumda köylüler nereye başvuracaklarını şaşırdılar, gittikleri devlet katlarından kapı dışarı edildiler. Üstelik bu duruma muhalefet partilerinden de hiçbir tepki gelmedi. Bankaya, kooperatife ve piyasaya olan borçlarını ve bundan doğacak faizlerini nasıl ödeyeceklerini bilemeden çaresiz durumda bekliyorlar.

Yine plansız ve koordinesiz yapılan domates ekimi de bu yıl beklenilen ölçüde gelir sağlamadı. Dışsatım olmaması, devletin üretime elatmaması, üreticiyi yönlendirici, teşvik edici işlev yüklenmemesi sonucu bölgedeki tarımcılar, aracı, tefeci ve büyük toptancıların eline bırakıldı. Tarlada kilosu 15-20 liraya alınan domatesin fiyatı, büyük şehirlerde 300-400 liraya çıkıyor ve aradaki korkunç kâr, emek veren üretici değil, aracı-tefeci kazanıyor. Ürettiklerini böylece kaptıran çiftçilerin gelirlerinde artış olmazken, her yıl üretim girdilerinin fiyatları hızla artıyor.

NİYAZİ ANADOLU/ÇANAKKALE

"Bağımsız-bağlantısız, federal bir Kıbrıs"

ÖNCELERİ İngiliz, şimdi ise ABD emperyalizmin ağırlığını koyarak senaryosu yazılan Kıbrıs olaylarının kökeni 1958'li yıllara kadar uzanmaktadır. Bu tarihe kadar adada yaşayan iki toplum arasında küçük sorunlar dışında ayrılıklar yoktu. Aksine, Kıbrıs halkı kendi ortak sorunları karşısında birlikte mücadele edebileceğini 1931 yılında adadan İngilizleri atmak için ortak yaptıkları mitingle göstermişti.

Kıbrıs halkının en temel sorunu emperyalizmin Kıbrıs'taki varlığıdır. Emperyalizm adadaki varlığını koruyabilmek için meşhur "böl-yönet" taktiğini kullandı. Türkleri İngiliz polisi yaparak Rum bölgelerine çıkan veya çıkarılan olaylara göndererek, Türklerle Rumları karşı karşıya getirdiler. 1955'li yıllarda Rumlar faşist EOKA'yı, Türkler ise önce "Volkan" sonradan adı TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) olan gerici örgütlerini kurdular. Bu iki örgüt de "karşı" taraftan çok kendi yandaşlarını öldürdü.

1958 yılında ilk defa iki toplum tüm gayretler sonucu çatışmaya kandırılmıştı. Birçok ilerici Türk, TMT tarafından evinden kaçırılarak veya ailesinin gözleri önünde kurşunlanarak öldürüldü. Bunları yapanların da Rumlar olduğunu yaydılar.

Bizler Kıbrıslı ilericiler olarak bu gerçekleri görebiliyoruz ve bunlara tüm baskılara karşın karşı çıkıyoruz. Bizim inancımıza göre Kıbrıs'ın gerçek kurtuluşu iki toplumun antiemperyalist mücadelesinden geçmektedir. Yine bizlere göre gerçek çözüm, iki bölgeli, eşit statülü, toprağı bütün, bağımsız-bağlantısız, federal bir Kıbrıs cumhuriyetinden geçmektedir.

AHMET KURTULUŞ/KIBRIS